

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΑΞΙΣ Ε'

Προσδιορίστηκε από το Υπουργείο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΙΚΙΩΤΗ

Μωυυδάνας
Καλλιγαρίδης

Γεωγραφία

18440

Σωτηρίας

Εθνικιστικά

Ροΐδα -

Μωυυδάνας Εθνικιστικά

Ποδάρα Εθνικιστικά

Περής Νήσοι και κρήνη

Μωυυδάνας Γεωγραφία

Καρβουάρης ἔργο ζωγραφικό

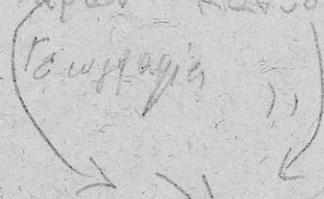
Σωτηρίας Γεωγραφία

Καλλιγαρίδης Εθνικιστικά

Λαυροπέδου το Γύραν Κάπρον

Μωυυδάνας

Μαρεσιπούλου

18440

Γ. ΣΑΚΚΑ — Θ. ΚΑΡΝΑΒΟΥ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Διὰ τὴν Ε' τάξιν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας

διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 65303/2-7-1952 ἀποφάσεως

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ:

ΑΓΗΝ. ΑΣΤΕΡΙΑΔΗ

ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΙΚΙΩΤΗ

“Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ”

ΣΤΑΔΙΟΥ 41 • ΑΘΗΝΑΙ • ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Δ/ΣΙΣ ΔΙΔ. ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἀθῆναι τῆ 3-7-52

Ἀριθ. Πρωτ. 61330

Πρὸς τοὺς κ.κ.

Γ. Σακκάῳ καὶ Θ. Κάρναβον

Ἐνταῦθα

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 65303/2-7-52 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου, μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ καὶ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ἐκπαιδεύσεως, ἐνεκρίθη τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» βιβλίον σας ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῶν Ὀρθοσκευτικῶν διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἐπὶ μίαν τριετίαν ἀρχομένην ἀπὸ 1-9-52.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν κανονισμὸν ἐκδόσεως βοηθητικῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Κοινοποιήσις
Κ.Γ.Δ.Σ.Ε.

Ἐντολῆ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντῆς
Χ. Μούστρης

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

α) Τί είναι 'Εκκλησιαστική 'Ιστορία καὶ ποῖες εἶναι οἱ πηγές της.

Τί λέγεται 'Εκκλησία. 'Εκκλησία λέγεται τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων, ποὺ πιστεύουν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τὸν ἀναγνωρίζουν καὶ τὸν παραδέχονται ὡς Σωτῆρα τοῦ κόσμου καὶ ὡς ἰδρυτὴν τῆς Θρησκείας τῶν.

'Εκκλησία ἐπίσης λέγεται καὶ τὸ σύνολον τῶν Χριστιανῶν μιᾶς πόλεως ἢ ἐνὸς Κράτους. Ἔτσι π.χ. ἔχομε τὴν 'Εκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν 'Εκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν 'Εκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, τὴν Ρωσικὴν 'Εκκλησίαν, τὴν Ἑλληνικὴν 'Εκκλησίαν κτλ.

Τί λέγεται 'Εκκλησιαστική 'Ιστορία. 'Εκκλησιαστικὴ 'Ιστορία λέγεται ἡ ἱστορία τῆς 'Εκκλησίας τοῦ Χριστοῦ μας ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποὺ ἰδρύθη μέχρι σήμερα.

Πηγές τῆς 'Εκκλησιαστικῆς 'Ιστορίας. Πηγές τῆς 'Εκκλησιαστικῆς 'Ιστορίας εἶναι ὅλα ἐκεῖνα τὰ βιβλία, τὰ ὅποια ὁμιλοῦν γιὰ τὴν Χριστιανικὴν 'Εκκλησίαν.

Πηγές τῆς Χριστιανικῆς 'Εκκλησίας εἶναι :

α) **Οἱ ἰδιωτικὲς μαρτυρίες.** Τὰ συγγράμματα δηλαδὴ τῶν ἐκκλησια-

στικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἱστορικῶν συγγραφέων, ποὺ ὀμιλοῦν γιὰ τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

β) Τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα. Αἱ διατάξεις ὅλων τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἐκκλησίας καθὼς καὶ οἱ Νόμοι τῶν Κρατῶν ποὺ ἔχουν κάποια σχέσι μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ

γ) Τὰ μνημεῖα. Αὐτὰ εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή (Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη), καθὼς καὶ οἱ διάφοροι χριστιανικοὶ ναοί, οἱ διάφορες εἰκόνες, οἱ τάφοι, οἱ ἐπιγραφές καὶ τὰ νομίματα τῶν διαφόρων χριστιανικῶν λαῶν, ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρόνια μέχρι σήμερα.

β) Διαίρεσις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία διαιρεῖται εἰς τέσσαρας περιόδους:

Πρώτη περίοδος (1—313 μ.Χ.). Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς Ἀποστόλους Του καὶ φθάνει μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Δεύτερα περίοδος (313—876). Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ φθάνει μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν (σχίσμα).

Τρίτη περίοδος (876—1453). Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ φθάνει ἕως τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Τετάρτη περίοδος (1453—σήμερα). Ἡ τελευταία περίοδος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ φθάνει μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Π Ρ Ω Τ Η Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ο Σ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΙΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

1. Ἡ κατάσταση τῶν ἀνθρώπων μέχρις οὗ ἐνεφανίσθη ὁ Χριστός καὶ ἡ ἴδρυσις τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὰ χρόνια ποῦ ἐφάνη ὁ Χριστός, κοσμοκράτορες ἦσαν οἱ Ρωμαῖοι. Ὁ λαὸς αὐτός, ἀφοῦ ἐκυρίευσεν τὴν πατρίδα μας, ποῦ ἦτο ἡ πλέον πολιτισμένη καὶ προωδημένη χώρα, ἐπῆρε ἀπὸ αὐτὴν τὴν θρησκείαν της, ποῦ ἦτο εἰδωλοκρατικὴ θρησκεία.

Ἡ εἰδωλοκρατία ὅμως, εἰς τὰ χρόνια ἐκεῖνα, εἶχε καταπέσει πάρα πολὺ. Οἱ διάφοροι σοφοὶ μὲ τὰ συγγράμματά των ἔλεγον πὼς δὲν ἦταν αὐτὴ ἡ ἀληθινὴ θρησκεία. Οἱ Ἕλληνες εἶχαν θεοποιήσει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως καὶ εἶχαν δώσει εἰς τοὺς θεοὺς των ὅλες τὶς καλὰς καὶ τὶς κακὰς ιδιότητες τῶν ἀνθρώπων. Ἐτσι, ὅλοι σχεδὸν οἱ εἰδωλόκρατοι, ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῶν φιλοσόφων των, ἐζητοῦσαν μίαν νέα καὶ ἀληθινὴ θρησκεία, ποῦ θὰ τοὺς ὡδηγοῦσε εἰς τὸν ἀληθινὸν θεὸν καὶ θὰ ἦτο ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ καὶ ὄχι τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀδικίας.

Ἄλλη θρησκεία, περισσότερον ὀρθή, τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη, ἦτο καὶ ὁ Ἰουδαϊσμός. Τῇ θρησκείᾳ αὐτῇ εἶδαμε, ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, πὼς τὴν εἶχε ἰδρύσει ὁ μέγας ἀρχηγὸς τῶν Ἑβραίων Μωϋσῆς μὲ τὶς δέκα ἐντολὰς, ποῦ τοῦ εἶχε δώσει ὁ Θεὸς εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ τῆς Ἀραβίας.

Ἡ θρησκεία αὐτὴ εἶχε δοθῆ εἰς τοὺς Ἑβραίους γιὰ νὰ προετοιμαστοῦν νὰ δεχθοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Μεσσίαν.

Ὅλοι οἱ προφῆται τῶν Ἑβραίων προέβλεπαν τὸν ἐρχομὸν τοῦ Χριστοῦ

και οι Έβραίοι τον άνέμενον αιώνες πολλούς για να τους λυτρώση και να τους σώση από την άμαρτιαν.

Έτσι, όλοι μαζί, ειδωλολάτραι και Ίουδαίοι, άνέμεναν τον έρχομό του άληθινοῦ Θεοῦ, που θα ΐδρυσε την μόνην και άληθινήν θρησκείαν.

Και ο Χριστός, ο Υιός του άληθινοῦ Θεοῦ, δέν άργησε να φανῆ εις τον κόσμο για να εκπληρώση όλες τις έλπίδες των ανθρώπων. Έγεννήθη εις την Βηθλεέμ της Ίουδαίας εκ Πνεύματος Άγιου και εκ της Παρθένου Μαρίας, όταν αυτοκράτωρ της Ρώμης ἦτο ο Όκταβιανός Αύγουστος (30 π.Χ.—14 μ.Χ.).

Ό Κύριος ἡμῶν Ίησοῦς Χριστός, με τη Διδασκαλία Του και τα έργα Του, έδίδαξε τον *μόνον άληθινόν Θεόν*, που είναι πατέρας όλων των ανθρώπων. Γιατί, ο άληθινός Θεός δέν ξεχωρίζει τους ανθρώπους εις Ίουδαίους και Έθνικούς, ούτε εις έλευθέρους και δούλους. Όλοι είναι παιδιά Του όταν πιστεύουν εις Αὐτόν, αδιάφορο αν άνήκουν εις διάφορες φυλές ἢ όμιλοῦν διάφορες γλώσσες.

Έπίσης ο Χριστός έδίδαξε εις τους ανθρώπους την πραγματικὴν *αγάπην* και *ειρήνην*, που έπρεπε να βασιλεύη ανάμεσά των, με τις λέξεις «*αγαπάτε αλληλους*».

Ό Χριστός με την ζωήν Του, που υπῆρξε πρότυπον ἠθικῆς και θρησκευτικῆς ζωῆς, με την Διδασκαλίαν Του και τον μαρτυρικόν θάνατόν Του, ΐδρυσε την νέαν θρησκείαν, που έπερίμεναν όλοι οι άνθρωποι με αγωνίαν.

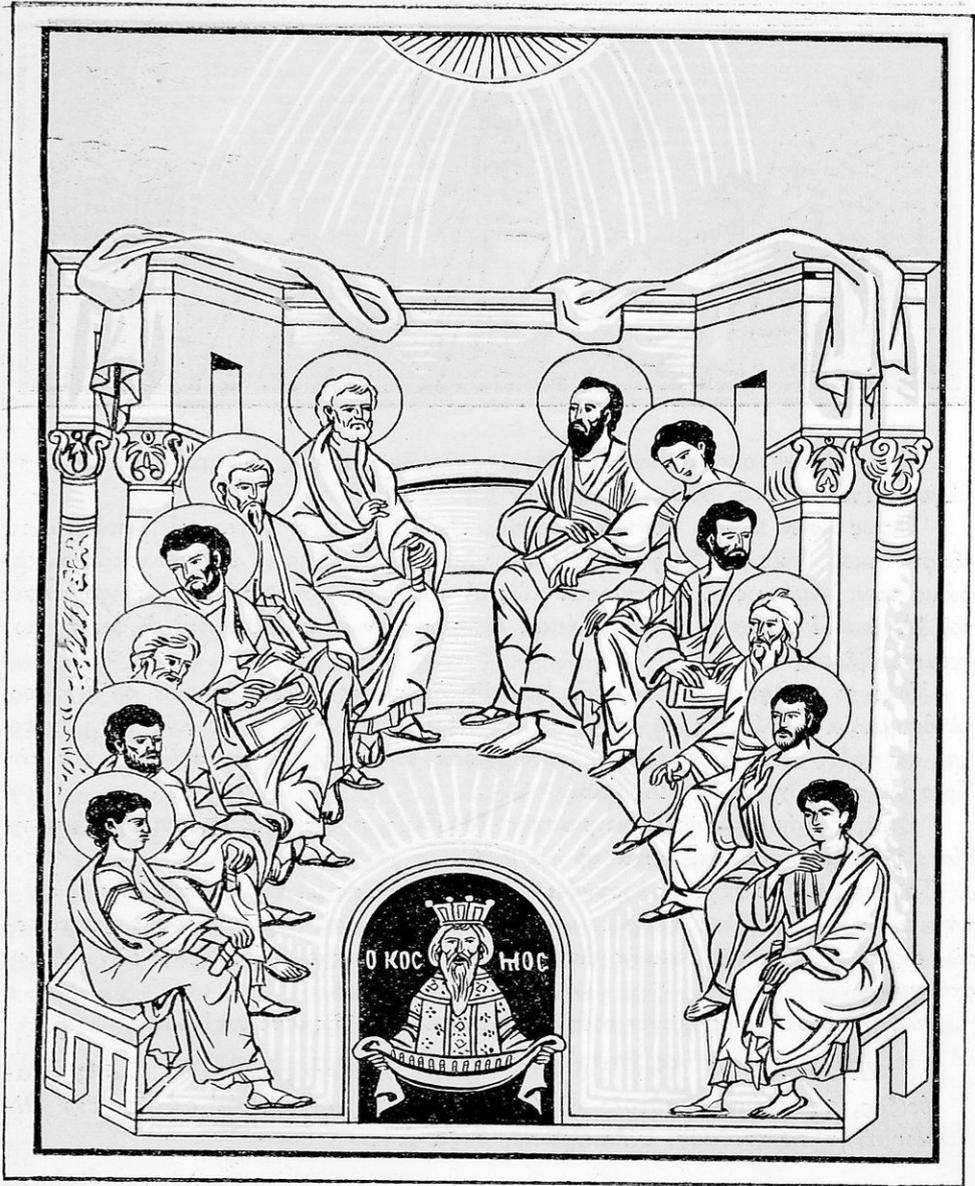
Για την εξάπλωσι της νέας θρησκείας Του, ο Χριστός εξέλεξε δώδεκα μαθητάς, για να συνεχίσουν το έργο Του μετά την αποχώρησί Του από τον γήινον κόσμον. Εις τους μαθητάς αυτούς ειχεν υποσχεθῆ πως θα τους έστελνε το Πνεῦμα Του το Άγιον, για να τους ενισχύση και να τους οδηγῆ εις το βαρὺ έργον, που ειχαν αναλάβει.

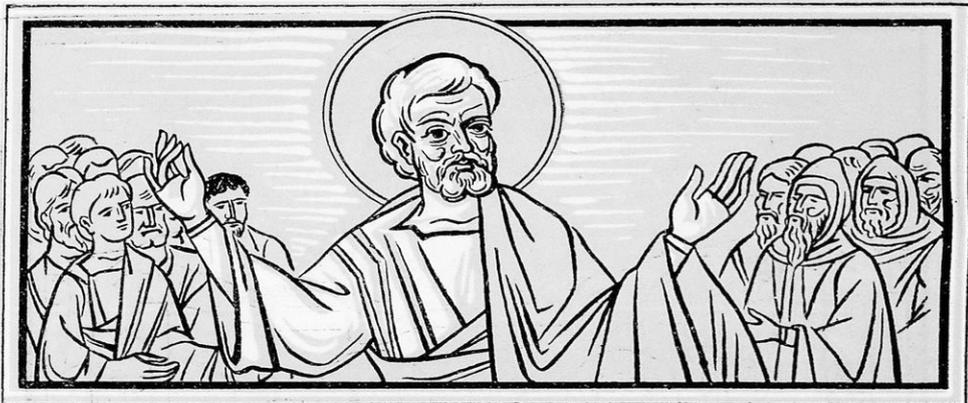
2. Ἡ έπιφοίτησις του Άγιου Πνεύματος και ἡ ΐδρυσις της πρώτης Χριστιανικῆς Έκκλησίας.

(Πράξ. Β' 1—42)

Μετά την Ανάληψιν του Κυρίου ἡμῶν Ίησοῦ Χριστοῦ, οι μαθηταί Του εῦρισκοντο εις ένα σπίτι της Ίερουσαλήμ και έπερίμεναν την υπόσχεσιν του Διδασκάλου των, να τους στείλῃ, δηλαδή, το Άγιον Πνεῦμα.

Δέκα ἡμέρας μετά την Ανάληψιν Του, πολλοί Ίουδαίοι ειχαν συγκεντρωθῆ εις την Ίερουσαλήμ, για να εορτάσουν την ἡμέραν της Πεντηκοστῆς, που ἦταν μία από τις μεγαλύτερες εορτές των.

Τὴν ἡμέραν λοιπὸν αὐτὴν, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔστειλε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα Του, σύμφωνα με τὴν ὑπόσχεσίν Του.

Ὅπως ἦσαν λοιπὸν συγκεντρωμένοι εἰς τὸ δωμάτιόν των οἱ Ἀπόστολοι, ἔξαφνα ἀκούσθηκε μιὰ βοή καὶ πύρινες γλῶσσες ἐκάθησαν ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια των. Ἀμέσως τότε ἐνόησαν πὼς οἱ πύρινες γλῶσσες ἦτο ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιατί ἀμέσως ὁ νοῦς των ἐφωτίσθη καὶ ἡ ψυχὴ των ἐγένετο θάρρος.

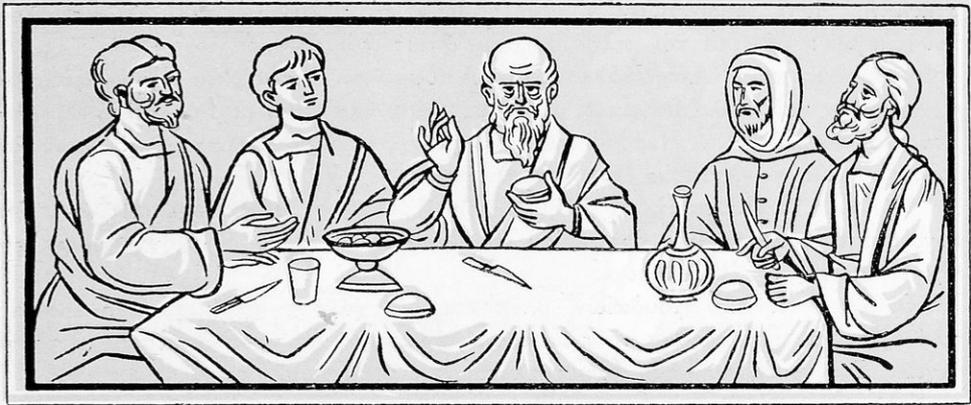
Τότε οἱ μαθηταὶ ἄρχισαν νὰ ὀμιλοῦν διάφορες γλῶσσες καὶ ὁ Πέτρος, με θαυμασία ὀμιλία εἰς τὸ πλῆθος τῶν περιέργων, πού συνεκεντρώθη κάτω ἀπὸ τὸ σπίτι τῶν Ἀποστόλων, κατῴρθωσε νὰ κάμῃ νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστὸν τρεῖς χιλιάδες Ἰουδαῖοι.

Ἔτσι, τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ἰδρύθη ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, κατὰ τὸ 33 μ.Χ.

Τὸ μεγάλο αὐτὸ γεγονός ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας με τὴν ἐορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς, πενήντα ἡμέρες μετὰ τὸ Πάσχα, καὶ περιγράφεται λεπτομερῶς εἰς τὸ βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, πού λέγεται «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων». Χ

Ἐἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

«*Ἐὐλόγητός εἶ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφος τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμφας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ δι' αὐτῶν τὴν Οἰκουμένην σαγηνεύσας, φιλάνθρωπε, δόξα Σοι.*»

3. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Φυλάκισις τῶν Ἀποστόλων.

(Πράξ. Δ' 32—37, Ε' 12—42)

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἐπῆραν σοφία καὶ θάρρος οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἔπαυσαν νὰ ὁμιλοῦν γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ γιὰ τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία. Σὲ λίγες ἡμέρες οἱ πρῶτες τρεῖς χιλιάδες τῶν Χριστιανῶν ἔγιναν πέντε, καὶ ὅσο ἐπερνοῦσε ὁ καιρὸς, ἐπολλαπλασιάζοντο μὲ καταπληκτικὴ ταχύτητα.

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ μὲ τὴν καθοδήγησιν τῶν Ἀποστόλων ὠργάνωσαν τὴν ζωὴν των, μιὰ ζωὴ ποὺ ἦτο ἀνταξία τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς νέας Θρησκείας, τοῦ Χριστοῦ μας.

Ἔτσι, ὅλοι μαζί, ἐζοῦσαν ὡς ἀδελφοὶ καὶ προσήχοντο καὶ ἐδοξολογοῦσαν τὸν Θεὸν εἰς ὠρισμένον τόπον. Ἔτρωγαν ὅλοι μαζί εἰς κοινὰ συστάτια καὶ ἐβοηθοῦσαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Οἱ πλουσιώτεροι ἐπώλουν, χωρὶς κανένα ἐκβιασμόν, τὰ υπάρχοντά των καὶ τὰ χρήματα τὰ ἔδιδαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, γιὰ ἐξοδα τῆς κοινῆς ζωῆς, ποὺ ἐζοῦσαν μαζί μὲ τοὺς πτωχοτέρους.

Μεταξὺ ἐκείνων, ποὺ πρῶτοι ἐπώλησαν τὴν περιουσίαν των, ἦτο καὶ ὁ Βαρνάβας ἀπὸ τὴν Κύπρο, ποὺ ἀνῆκε ἄλλοτε εἰς τὸ ἱερατικὸν γένος τῶν Ἰουδαίων.

Ἔτσι ὠργανωμένοι οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἐζοῦσαν μιὰ ζωὴ ἀληθινὰ χρι-

στιανική, γιατί έφρόντιζαν ν' ακολουθοῦν τοὺς λόγους τοῦ Διδασκάλου, πού ἔλεγαν : «ἀγάπα τὸν πλησίον σου, ὅπως τὸν ἑαυτὸν σου».

Φυλάκισις τῶν Ἀποστόλων. Οἱ Ἀπόστολοι, ἐκτὸς ἀπὸ τῆ διδασκαλία των, ἔκαναν καὶ πολλὰ θαύματα μετὰ τῆ θεϊκῆ δύνامي πού εἶχαν λάβει. Πολλοὶ Ἰουδαῖοι τότε, ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὰ γύρω μέρη, ἔφεραν μαζί των καὶ τοὺς ἀσθενεῖς των, γιὰ νὰ τοὺς θεραπεύσουν.

Γι' αὐτό, καθημερινὰ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐμεγάλωνε. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐπίστευαν εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ προσήρχοντο τώρα εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων, βλέποντες νὰ χάνουν καθημερινῶς ἔδαφος, συνέλαβον καὶ ἐφυλάκισαν τοὺς Ἀποστόλους, γιὰ νὰ τοὺς δικάσουν ἀπὸ τὸ μεγάλο Συνέδριον, πού ἦτο τὸ μεγαλύτερον Δικαστήριόν των.

—Ὅταν ὅμως ἦλθε ἡ ἡμέρα τῆς δίκης καὶ ἔστειλαν τοὺς στρατιώτας νὰ ὀδηγήσουν τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὸ Δικαστήριον, ἔμαθαν ἔξαφνα πὸς οἱ Ἀπόστολοι δὲν εὐρίσκοντο εἰς τὴν φυλακὴν, πού τοὺς εἶχαν κλείσει.

Ἄγγελος Κυρίου εἶχε ἀνοίξει τίς θύρας τῆς φυλακῆς καὶ εἶχε φυγαδεύσει τοὺς Ἀποστόλους, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν οἱ φύλακές των.

Ἡ ἔκπληξις τοῦ ἀρχιερέως ἔγινε μεγαλύτερη, ὅταν ἐντὸς ὀλίγου ἔμαθε, πὸς οἱ Ἀπόστολοι εὐρίσκοντο εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἐδίδασκαν τὴ νέα θρησκεία εἰς τὰ πλήθη. Ἔστειλε ἀμέσως καὶ τοὺς συνέλαβαν καὶ τοὺς ὠδήγησαν ἐμπρὸς του. Ὅταν τοὺς ἐρώτησε αὐστηρά: «γιατί ἐξακολουθοῦν νὰ διδάσκουν», ὁ Πέτρος τοῦ ἀπήντησε μετὰ μεγάλο θάρρος ἐξ ὀνόματος ὄλων :

«Πειθαρχοῦμε, τοῦ εἶπε, εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὄχι εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Θεὸς ἀνέστησε τὸν Χριστὸν πού σεῖς ἐθανατώσατε ἀφοῦ τὸν ἐκρεμάσατε. . . Τὸν Χριστὸν τὸν ἔκαμε ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα γιὰ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰσραὴλ τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας καὶ τὴν συγχώρεσι τῶν ἁμαρτιῶν. . . »

Ὅταν ἄκουσαν τὰ λόγια τοῦ Πέτρου οἱ σύεδροι καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐθύμωσαν καὶ ἤθελαν νὰ τοὺς θανατώσουν. Ἐνας ὅμως ἀπ' αὐτοὺς, πού ἐλέγετο Γαμαλιήλ, κατῶρθωσε νὰ πείσῃ τὸ Συνέδριον νὰ μὴ τοὺς καταδικάσῃ. Ἔτσι, οἱ Ἰουδαῖοι, ἀφοῦ ἔδειραν τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς συνέστησαν νὰ μὴν ἐξακολουθήσουν τὴν διδασκαλίαν των, τοὺς ἀπέλυσαν. Οἱ Ἀπόστολοι ὅμως, μετὰ περισσότερον ζῆλον ἐξακολούθησαν τὸ ἔργον πού εἶχαν ἀναλάβει.

4. Οἱ Ἑπτὰ Διάκονοι καὶ ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ Στεφάνου.

(Πράξ. ΣΤ' 1—14, Ζ' 52, Θ' 4).

“Ὅσο περισσότεροι ἐγίνοντο οἱ Χριστιανοί, τόσο πιὸ δύσκολο ἐγίνετο τὸ ἔργον τῶν Ἀποστόλων. Οἱ φροντίδες τώρα ἐμεγάλωναν καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ παραμελοῦν πότε-πότε τὸ μοίρασμα τῶν βοηθημάτων εἰς τοὺς πτωχοὺς Χριστιανοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν των.

Παρεκάλεσαν λοιπὸν τοὺς Χριστιανοὺς νὰ ἐκλέξουν μεταξύ των ἑπτὰ βοηθοὺς γιὰ ν' ἀναλάβουν τὰ φιλανθρωπικὰ ἔργα.

Πραγματικά, οἱ Χριστιανοὶ ἐξέλεξαν ἑπτὰ, τοὺς πιὸ σοφοὺς, ἐναρέτους καὶ ἀξιούς καὶ τοὺς ὑπέδειξαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Τότε, ἐκεῖνοι ἀφοῦ πρῶτα προσευχήθησαν εἰς τὸν Θεόν, ἔθεσαν τὰ χέρια των ἐπάνω εἰς τὰ κεφάλια τῶν ἑπτὰ γιὰ νὰ κατεβῆ καὶ εἰς αὐτοὺς ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἔτσι ἐχειροτονήθησαν ἑπτὰ Χριστιανοί, πού ὠνομάσθησαν διάκονοι.

Οἱ πρῶτοι διάκονοι δὲν περιωρίσθησαν μόνον εἰς τὰ φιλανθρωπικὰ ἔργα τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ ἐβοηθοῦσαν καὶ τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Οἱ πρῶτοι αὐτοὶ διάκονοι ἦσαν : ὁ Στέφανος, ὁ Φίλιππος, ὁ Πρόχορος, ὁ Νικάνωρ, ὁ Τίμων, ὁ Παρμενᾶς καὶ ὁ Νικόλαος.

Λιθοβολισμός τοῦ Στεφάνου. Ἀπὸ τοὺς νέους διακόνους, ὁ Στέφανος ἄρχισε νὰ κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐκτελῇ πολλὰ φιλανθρωπικὰ ἔργα. Ἐκτὸς αὐτῶν ἔκανε καὶ πολλὰ θαύματα, πρῶγμα τοῦ ἔκαμε τοὺς μορφωμένους Ἰουδαίους νὰ τὸν μισήσουν. Γιατί, ὅσες φορές ἐπροκάλεσαν εἰς συζήτησιν τὸν Στέφανον, κατηγορῶντας τον πὼς θέλει τάχα νὰ καταλύσῃ τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον, δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀποκρούσουν τὰ ἐπιχειρήματά του.

Ἄρχισαν τότε νὰ ἐξεγείρουν τὸν ὄχλον ἐναντίον του καὶ μίαν ἡμέραν τὸν συνέλαβαν καὶ τὸν ἔφεραν ἐμπρὸς εἰς τὸ Συνέδριον, κατηγορῶντας τον πὼς βλασφημεῖ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μωϋσέως.

Ὁ Στέφανος, ἀκούοντας τὴν κατηγορίαν του, μὲ θάρρος ἀπελογήθη ἐμπρὸς εἰς τοὺς Συνέδρους λέγοντάς τους αὐτὰ τὰ λόγια: «*Σκληροτράχηλοι, σεῖς πάντοτε καὶ οἱ πατέρες σας εἴσαστε ἐναντίον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γιατὶ αὐτοί, ποῖόν ἀπὸ τοὺς προφῆτας ποὺ προεῖπαν τὸν ἐρχομὸ τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐθανάτωσαν; Αὐτῶν δὲ προδόται καὶ φονεῖς ἐγίνατε σεῖς οἱ ἴδιοι. Σεῖς ἐπήρατε τὸν Νόμον ἀπὸ τὰ χέρια ἀγγέλων καὶ δὲν τὸν ἐφυλάξατε*». (Πράξ. Ζ' 51-54).

Οἱ ἀρχιερεῖς εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ Στεφάνου ἐσηκώθησαν ἐπάνω μανιασμένοι. Ἐβγαλαν ἔξω τὸν Στέφανον καὶ τὸν παρέδωσαν εἰς τὸν ὄχλον τῶν Ἑβραίων γιὰ νὰ τὸν λιθοβολήσῃ.

Οἱ Ἑβραῖοι, μανιασμένοι καὶ αὐτοί, ἄρχισαν νὰ λιθοβολοῦν τὸν Στέφανον. Ἐκεῖνος ὅμως, γεμάτος πίστι εἰς τὸν Θεόν, ἐδέχετο ἀτάραχος τοὺς λιθοβολισμούς των. Ὅταν ἄρχισαν νὰ τὸν ἐγκαταλείπουν οἱ αἰσθήσεις του ἀπὸ τὴν πληγὴν, ἐγονάτισε καὶ ἐσήκωσε τὰ χέρια του ψηλὰ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε: «*Δέξου, Χριστέ μου, τὸ πνεῦμα μου καὶ μὴ λογαριάσῃς εἰς αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν των*». (Πράξ. Ζ' 59-60).

Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια, ποὺ μόνον ἓνας ἀληθινὸς Χριστιανὸς ἤμποροῦσε νὰ εἰπῇ γιὰ τοὺς ἐχθροὺς του, ἐκοιμήθη, δηλαδὴ παρέδωσε τὸ πνεῦμα του, ὁ πιστὸς Στέφανος.

Ἡ Ἐκκλησία μας κατέταξε τὸν Στέφανον μεταξὺ τῶν Ἁγίων καὶ τὸν ὠνόμασε *Πρωτομάρτυρα*, γιατί εἶναι ὁ πρῶτος Χριστιανὸς ποὺ ἀπέθανε χάριν τῆς Ἐκκλησίας μὲ μαρτυρικὸν θάνατον.

Τὴν μνήμη του τὴν ἐορτάζομε εἰς τὴν 27 Δεκεμβρίου καὶ ψάλλομε τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον:

«*Βασίλειον διάδημα ἐστέφθη Σὴ κορυφή, ἐξ ἄθλων ὧν ὑπέμεινας ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, μαρτύρων Πρωτόαθλε· οὐ γὰρ τῶν Ἰουδαίων ἀπελέγξας μανίαν, εἶδες σοῦ τὸν Σωτῆρα τοῦ Πατρὸς δεξιόθεν. Αὐτὸν οὖν ἐκδυσώπει, ἀεὶ, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν*».

5. Ὁ Φίλιππος

(Πράξ. κεφ. Η' 1—8)

Τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ Στεφάνου ἀκολούθησε διωγμὸς τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἐξαγριωμένοι Ἑβραῖοι ἄρχισαν νὰ καταδιώκουν παντοῦ τοὺς Χριστιανούς.

Ἐνας μάλιστα νεαρὸς Ἑβραῖος, ὁ Σαῦλος, ποὺ εἶχε λάβει μέρος εἰς τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ Στεφάνου, ἄρχισε νὰ καταδιώκῃ συστηματικὰ τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ τοὺς ἐξοντώνῃ. Τοὺς ἔπιανε καὶ τοὺς ἔστελνε φυλακῇ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὸ Συνέδριον καὶ εἰς τὸν θάνατον.

Ἔτσι ἀναγκάσθησαν πολλοὶ Χριστιανοὶ νὰ διασκορπισθοῦν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ φεύγοντες τὴν μανίαν τῶν Ἑβραίων καὶ τοῦ Σαύλου.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς ποὺ ἔφυγαν ἦτο καὶ ὁ διάκονος Φίλιππος. Ὁ Φίλιππος ἔφυγε ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν Σαμάρειαν. Ἐκεῖ ἐκήρυξε τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔκαμε πάρα πολλοὺς Χριστιανούς, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ἓνας μάγος ὀνόματι Σίμων. Ἀπὸ τὴν Σαμάρειαν, ὁ Φίλιππος περιώδευσε καὶ ἄλλες πόλεις τῆς Παλαιστίνης, κάμνοντας τὰ ἴδια. Εἰς τὸ τέλος ἐπανῆλθε εἰς τὴν Σαμάρειαν, ὅπου καὶ ἀπέθανε.

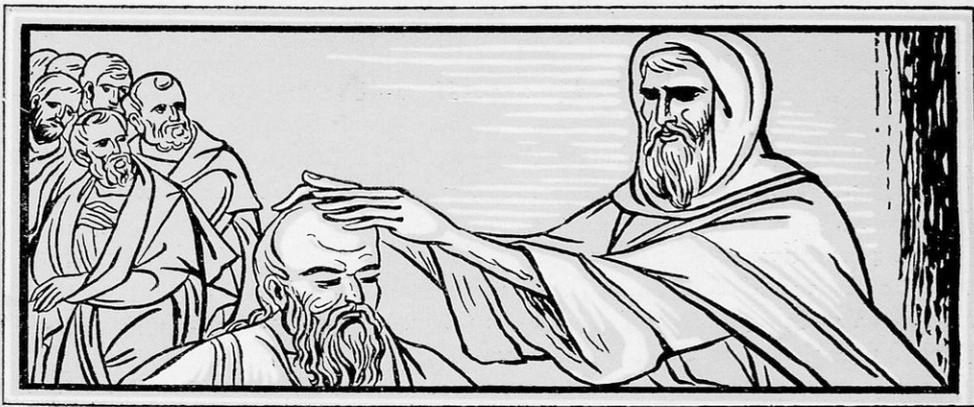
Ἡ Ἐκκλησία μας κατέταξε καὶ τὸν Φίλιππον μεταξύ τῶν Ἀγίων καὶ τὴν μνήμη του τὴν ἐορτάζομε εἰς τὶς 14 Νοεμβρίου.

6. Ὁ Παῦλος καλεῖται ἀπὸ τὸν Χριστὸν νὰ γίνῃ Ἀπόστολος.

(Πράξ. Θ' 1—20)

Εἰς τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ Στεφάνου, ὅπως εἶδαμε, εἶχε λάβει μέρος καὶ ὁ νεαρὸς Ἑβραῖος Σαοῦλ ἢ Σαῦλος, ποὺ ἐφύλαττε τὰ ἐνδύματα τῶν λιθοβολούντων.

Ὁ Σαῦλος αὐτὸς εἶχε γεννηθῆ εἰς τὴν πόλιν Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας. Ἦτο μαθητῆς τοῦ περιφήμου νομοδιδασκάλου Γαμαλιήλ καὶ ἀπὸ αὐτὸν εἶχε σπουδάσει τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Τὸν προώριζε μάλιστα ὁ Γαμαλιήλ νὰ τὸν κάμῃ διδάσκαλον εἰς τὴν σχολὴν του. Εἶχε τόσο φανατισμὸν εἰς τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον καὶ τόσην ἀφοσίωσιν, ποὺ ἔθεωροῦσε ἐχθρὸν καθένα ποὺ ἦτο ἐναντίον του. Γι' αὐτό, ὅταν εὔρεθῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα

και έμαθε για τὸ κήρυγμα τῆς νέας θρησκείας, έγινε ένας ἀπὸ τοὺς φανατικούς ἐχθρούς της.

Εἰς τὸ 33 μ.Χ., ὅταν έμαθε πὼς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου εἶχε φθάσει και εἶχε διαδοθῆ και εἰς τὴν Δαμασκὸν τῆς Συρίας, ἐζήτησε και ἐπῆρε τὴν ἄδεια ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα και πολλὰ συστατικὰ ἐπιστολὰς, γιὰ νὰ πάη ἕως ἐκεῖ και νὰ συλλάβῃ τοὺς Χριστιανούς και νὰ τοὺς φέρῃ δεσμίους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Ἐπλησίαζε ὁ Σαῦλος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετὰ τὴν συνοδείαν του, ἀστράψε ἔξαφνα γύρω του ἓνα δυνατὸ φῶς ἀπὸ τὸν οὐρανόν, πού τὸν ἐθάμπωσε και τὸν ἔρριξε ζαλισμένον κάτω εἰς τὸ χῶμα. Πέφτοντας ἄκουσε και μιὰ δυνατὴ φωνὴ νὰ τοῦ λέγῃ :

— Σαοῦλ, Σαοῦλ, γιατί με καταδιώκεις ;

ἽΟ Σαοῦλ τρομαγμένος ἐρώτησε :

— Ποῖος εἶσαι σύ, Κύριε ;

ἽΗ ἰδία δυνατὴ φωνὴ τοῦ ἀπήντησε :

— Εἶμαι ἐγὼ ὁ Χριστὸς τὸν ὁποῖον σύ καταδιώκεις. Εἶναι σκληρὸ γιὰ σένα νὰ κοπιᾶζης.

Τρέμοντας περισσότερο ὁ Σαῦλος ξαναρώτησε :

— Τί πρέπει νὰ κάμω, Κύριε ;

— Νὰ σηκωθῆς και νὰ πᾶς εἰς τὴν πόλιν, τοῦ εἶπε ἡ φωνή, και ἐκεῖ θὰ σοῦ εἰποῦν τί πρέπει νὰ κάμης.

ἽΟ Σαῦλος, φοβισμένος, ἐσηκώθη μετὰ δυσκολίαν ἀπὸ τὸ χῶμα. Οἱ σύντροφοί του ἔστεκαν και αὐτοὶ φοβισμένοι. Εἶχαν ἀκούσει τὴ φωνὴ μὰ δὲν

έβλεπαν κανένα. Ὁ Σαῦλος, ἂν καὶ εἶχε ἀνοικμένα τὰ μάτια του, δὲν ἔβλεπε πιά τοὺς συντρόφους του, γιατί εἶχε χάσει τὸ φῶς του. Ἐκεῖνοι, κρατῶντας τον ἀπὸ τὰ χέρια τὸν ᾠδήγησαν εἰς τὴν πόλιν τῆς Δαμασκοῦ, ὅπου τρεῖς ἡμέρες, τυφλὸς πιά, δὲν ἔφαγε οὔτε ἤπια τίποτε.

Τὴν τρίτη ἡμέρα τὸν Σαῦλο τὸν συνήνητησε ἓνας χριστιανός, ποὺ τὸν ἔλεγαν Ἀνανία. Ἀπὸ τὸν Ἀνανιαν ἐδιδάχθη τὴν νέαν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ. Ἐφωτίσθη ἔξαφνα ὁ νοῦς του, καὶ ἐζήτησε ἀμέσως νὰ γίνῃ Χριστιανός. Ἀργότερον μετωνομάσθη Παῦλος.

7. Ὁ Παῦλος ἀρχίζει τὸ κήρυγμά του.—Καταδίωξις του ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους.

(Πράξ. Θ' 20—30)

Μόλις ὁ Παῦλος ἔγινε Χριστιανός, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, παρουσιάσθη εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν Συναγωγὴν καὶ ἄρχισε νὰ κηρύττῃ μὲ πίστιν τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου.

Οἱ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀρχηγοὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἔθορυβήθησαν. Ὁ Παῦλος ἔφυγεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀραβίαν ἐκ τῆς ὁποίας ἐπέστρεψε καὶ πάλιν εἰς Δαμασκόν, ὅπου ἐκήρυττε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ «συνέχυνε τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ». Τότε οἱ Ἑβραῖοι τῆς Δαμασκοῦ, ποὺ τὸν ἤξευραν καλά, ἐπαραξενεύθησαν ἀκούοντάς τον νὰ διδάσκῃ, πῶς ὁ Χριστὸς ἦτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ὅταν μάλιστα εἶδαν πῶς παρέσυρε μὲ τὸ λόγο του καὶ πολλοὺς ἄλλους, ἄρχισαν νὰ συνεδριάζουν καὶ νὰ σκέπτονται μὲ τί τρόπο θὰ τὸν θανάτωσουν. Δι' αὐτὸ ἔβαλαν φρουροὺς εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως, μὴ τυχόν καὶ τοὺς διαφύγῃ.

Οἱ χριστιανοὶ ὁμῶς τῆς Δαμασκοῦ ἔμαθαν τὰ καθέκαστα καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν φυγαδεύσουν.

Ἐφεραν τὸν Παῦλο μιὰ νύχτα εἰς τὸ σπίτι ἐνὸς Χριστιανοῦ ποὺ ἦταν κοντὰ εἰς τὰ τείχη τῆς πόλεως, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, μ' ἓνα μεγάλο καλάθι τὸν ἐφυγάδευσαν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη· «λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτὸς καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους χαλάσαντες ἐν σπυρίδι» (Πράξ. κεφ. Θ' 25—26).

Ὁ Παῦλος φεύγοντας διὰ δευτέραν φοράν ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν ἦλθε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ γνωρίσῃ τὸν ἀπόστολον Πέτρον. Ἦλθε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πλέον ὡς Χριστιανός καὶ μετὰ παρρησίας ἐκήρυττε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν (Πράξ. Θ' 28—29). Οἱ ἐκεῖ Χριστιανοὶ τὸν ὑπωπτεύοντο καὶ τὸν ἐφο-

βοῦντο μὴ πιστεύοντες ὅτι πράγματι εἶναι μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ, μέχρις ὅτου ὁ ἀπόστολος Βαρνάβας τὸν ἔφερε εἰς τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους καὶ τὸν συνέστησεν εἰς αὐτούς. (Πράξ. Δ' 36). Ἄλλ' ἡ ἐμφάνισις τοῦ Παύλου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐξηρέθισε τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες ἀπεφάσισαν νὰ τὸν φονεύσουν.

8. Πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου.

(Πράξ. ΙΓ' 2—14, ΙΓ' 50—ΙΕ')

Ὁ Παῦλος συνοδευόμενος καὶ ἀπὸ τὸν Βαρνάβαν, ἀφοῦ αὐτὸς τὸν ἀνεζήτησεν εἰς τὴν Ταρσόν, ἐπῆγε εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐκήρυξε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἔδρυσεν τὴν πρώτην χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας. Ἀπ' ἐκεῖ ἄρχισε μεγάλες περιοδεῖες εἰς τὰ διάφορα ἔθνη. Οἱ περιοδεῖες αὐτὲς ὠνομάσθησαν ἀποστολικὲς πορεῖες τοῦ Παύλου.

Τὴν πρώτην ἀποστολικὴν πορείαν του τὴν ἄρχισε πιθανὸν κατὰ τὸ 46 μ.Χ. Ἐχοντας σύντροφον τὸν φίλον του Βαρνάβαν καὶ τὸν νεαρὸν τότε Εὐαγγελιστὴν Μᾶριον, ἐξεκίνησε διὰ τὴν Κύπρον.

Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐδίδαξε τὸν Χριστιανισμόν, ἔδρυσεν Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας εἰς τὶς μεγαλύτερας πόλεις τῆς νήσου Σαλαμῖνα καὶ Πάφον. Εἰς τὴν Πάφον μάλιστα ἔγινε Χριστιανὸς καὶ ὁ ἀνθύπατος Σέργιος. (Πράξ. ΙΓ' 7—12).

Μετὰ ἀπὸ τὴν Κύπρον ὁ Παῦλος ἐπέρασε μὲ πλοῖον εἰς τὴν Πέργην τῆς Παμφιλίας. Ὁ Μᾶρκος, κουρασμένος, τοὺς ἐγκατέλειψε καὶ ἦλθε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ Παῦλος ὅμως, μαζί με τὸν Βαρνάβαν, ἀφοῦ ἐπέρασαν τὸ ὄρος Ταῦρος, ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας.

Ἐδῶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τοὺς λόγους του καὶ ἔγιναν Χριστιανοί, πρᾶγμα ποῦ ἀνάγκασεν τοὺς Ἰουδαίους νὰ τοὺς καταδιώξουν. Ὁ Παῦλος μὲ τὸν Βαρνάβαν ἀναγκάσθησαν τότε νὰ καταφύγουν εἰς τὸ Ἰκόνιον καὶ τὶς πόλεις Λυκαονίαν, Λύστραν καὶ Δέρκην. Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως ἐξακολούθησαν τὴν καταδίωξίν του, γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπόστολος ἔφθασεν εἰς τὴν Λύστρα (σημερινὴ Λίτνα) τῆς Λυκαονίας.

Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ὁ Παῦλος ἔκανε διάφορα θαύματα καὶ πολλοὶ κάτοικοι ἔγιναν Χριστιανοὶ ἀκούοντες τὸ κήρυγμά του. Εἰς τὸ μεταξὺ ὅμως ἔφθασαν καὶ ἐδῶ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τὸ Ἰκόνιον καὶ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐλιθοβόλησαν τοὺς δύο Ἀποστόλους. Ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ Παύλου παρ' ὀλίγον νὰ στοιχίσῃ τὴν ζωὴν του.

Ὅταν συνῆλθε, ἀνεχώρησε ἀπὸ τὴν Λύστραν καὶ περιώδευσε καὶ ἄλλες πό-

λεις τῆς Μ. Ἀσίας. Παντοῦ ἔδρυσε Ἐκκλησίες κι ἄφηνε ἀντιπροσώπους. Τέλος ἐπέστρεψε εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας, κατὰ τὸ ἔτος 48, τελειώνοντας ἔτσι τὴν πρώτην ἀποστολικὴν περιοδείαν του, πού διήρκεσε δύο ὀλόκληρα ἔτη.

Μετὰ ταῦτα ἀνῆλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου διὰ Ἀποστολικῆς Συνόδου ἐλύθη τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον τότε παρουσιάσθη μεταξύ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους καὶ τοὺς Εἰδωλολάτραις. Δηλαδή, οἱ ἐξ Εἰδωλολατρῶν Χριστιανοὶ δὲν ὑπεχρεοῦντο νὰ τηροῦν τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, ἀλλ' ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποφεύγῃσι τὸν ἀνήθικον καὶ ἄσωτον βίον.

9. Δευτέρα ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου.

Ἱδρυσις Ἐκκλησιῶν εἰς τοὺς Φιλίππους, Θεσσαλονίκην, Βέρροϊαν, Ἀθήνας, Κόρινθον.

(Πράξ. ΙΕ' 36, ΙΣΤ' 12, ΙΖ' 1—ΙΗ' 22).

α) Ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Φιλίππους (Πράξ. ΙΣΤ' 9—ΙΖ').

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 48—49, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἄρχισε τὴν δευτέραν ἀποστολικὴν πορείαν του. Ἐχοντας ὡς βοηθόν του τὸν Σίλαν ἐπέρασε ἀπὸ τὴν Συρίαν, τὴν Κιλικίαν καὶ Λυκαονίαν καὶ ἐπεσκέφθη τὶς Ἐκκλησίες πού εἶχε ἰδρῦσει, καὶ ἔδρυσε νέας. Ἀπὸ τὴν Λύστραν παρέλαβε καὶ ἓνα ἄλλον σύντροφον, τὸν Τιμόθεον καὶ κατῆλθε εἰς τὴν Τρωάδα. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπέρασαν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἔφθασαν εἰς τοὺς Φιλίππους, πόλιν πού ἦτο ἄλλοτε κοντὰ εἰς τὴν σημερινὴν Καβάλαν.

Ἐκεῖ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν πόλιν γιὰ νὰ προσευχηθῆ. Ἐπειδὴ ὁμως συνήνητησε μερικὲς γυναῖκες, ἄρχισε νὰ τὶς κατηχῆ εἰς τὴν νέαν Ὀρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ καὶ μερικὲς ἀπ' αὐτὰς ἐπίστευσαν. Μία ἀπὸ τὶς γυναῖκες ἦτο καὶ ἡ Λυδία, πού κατῶρθωσε νὰ βαπτίσῃ ὅλην τὴν οἰκογένειάν της.

Τὸ παράδειγμα τῆς Λυδίας τὸ ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι πολλοί, πού ἐβαπτίσθησαν, καὶ ἔτσι ὁ Παῦλος ἔδρυσε εἰς τοὺς Φιλίππους τὴν πρώτην Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, πού εἶναι καὶ ἡ πρώτη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος (49—50 μ.Χ.).

Εἰς τοὺς Φιλίππους ὁμως συνελήφθησαν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας ὡς ταραχοποιοὶ Ἰουδαῖοι. Ἀφοῦ τοὺς ἔδειραν δημοσίᾳ τοὺς ἐκλείσαν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ οἱ ἄρχοντες διέταξαν τὸν δεσμοφύλακά των νὰ τοὺς προσέχῃ. Ὁ δεσμο-

φύλαξ τοὺς ἔδρασε τοὺς πόδας θέτων αὐτοὺς εἰς τὸ ξύλον («καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον...»), Πράξ. ιστ' 24—25). Κατόπιν τοὺς ἔκλεισε εἰς τὸ πιὸ ἀσφαλὲς μέρος τῆς φυλακῆς του. Οἱ δύο φυλακισμένοι ὅμως ἔμειναν ἀπτῶντοι καὶ ἄρχισαν νὰ προσεύχωνται.

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ἔγινε ἔξαφνα δυνατὸς σεισμὸς ποὺ συνετάραξε ὅλο τὸ κτίριον. Οἱ θύρες τῆς φυλακῆς ἀνοιξαν καὶ τὰ δεσμὰ τῶν φυλακισμένων ἐλύθησαν. Ἀπογοητευμένος ὁ δεσμοφύλαξ, γιατί ἐνόμισε πῶς οἱ φυλακισμένοι τοῦ εἶχαν δραπετεύσει, ἀπεφάσισε νὰ σκοτωθῆ. Ὁ Παῦλος ὅμως τὸν συνεκράτησε. «Ὅταν εἶδε πῶς ὅλοι οἱ φυλακισμένοι εὐρίσκοντο εἰς τὰς θέσεις των, ὁ δεσμοφύλαξ ἐνόησε πῶς κάποιον θαῦμα εἶχε γίνε. Ἐζήτησε τότε ἀπὸ τὸν Παῦλον νὰ γίνῃ Χριστιανὸς καὶ τὸν παρέλαβεν εἰς τὸ σπίτι του. Ὁ Παῦλος τὸν ἐβάπτισε καθὼς καὶ ὅλην τὴν οἰκογένειάν του. Τὴν ἄλλην ἡμέρα, οἱ ἄρχοντες ἔδωσαν διαταγὴ νὰ ἐλευθερωθοῦν οἱ Ἀπόστολοι, γιατί ἦσαν ρωμαῖοι πολῖται. Ἔτσι, ἐλευθεροὶ ἐγκατέλειψαν τὴν πόλιν αὐτὴν καὶ ἐξεκίνησαν γιὰ τὴν Θεσσαλονίκην.

β) Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην (Πράξ. ΙΖ' 1-10).

Ἀφοῦ ἐπέρασε ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν, ὁ Παῦλος ἔφθασε μὲ τοὺς συνοδοὺς του εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μακεδονίας, τὴν Θεσσαλονίκην.

Ἐκεῖ παρουσιάσθη εἰς τὴν Συναγωγὴν τῶν Ἑβραίων καὶ εἰς τοὺς Ἐθνικοὺς καὶ ἐκήρυττε μὲ θέρμη καὶ πίστιν τὴν νέαν θρησκείαν. Τόσο δὲ ἦτο

ἀκαταμάχητος ὁ Ἀπόστολος, πὺν παρέσυρε πολλοὺς Ἰουδαίους καὶ ἔθνικοὺς καὶ ἴδρυσεν Ἐκκλησίαν. Οἱ Ἑβραῖοι ὅμως ἐξήγειραν τὸν ὄχλον ἐναντίον του, κατηγορῶντας ὅτι κηρύττει καὶ ἀναγνωρίζει βασιλέα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ὄχι τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης.

Οἱ ἄρχοντες τῆς Θεσσαλονίκης συνέλαβον τὸν Παῦλον. Μὲ τὴν ἐγγύησιν ὅμως ἐνὸς Χριστιανοῦ, τοῦ Ἰάσιος, τὸν ἀπέλυσαν. Οἱ Χριστιανοὶ δὲ τῆς Θεσσαλονίκης ἐφρόντισαν, γιὰ νὰ μὴν ἐπαναληφθοῦν οἱ ταραχές, νὰ τὸν φυγαδεύσουν εἰς τὴν Βέρροϊαν.

γ) Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Βέρροϊαν (Πράξ. ΙΖ' 10-16).

Οἱ κάτοικοι τῆς Βερροίας ἦσαν περισσότερον εὐγενεῖς καὶ φιλόξενοι. Ὁ Παῦλος ἐξηκολούθησε καὶ ἐδῶ τὸ ἔργον του καὶ ἴδρυσε χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Οἱ ἐχθροὶ του ὅμως ἀπὸ τὴν Θεσσαλονικὴν, ἐφθασαν εἰς τὴν Βέρροϊαν, ὕστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας. Ἄρχισαν νὰ παρακινοῦν τὸν ὄχλον ἐναντίον του καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἀναγκάσθησαν νὰ φυγαδεύσουν μόνον τὸν Παῦλον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφοῦ ἐπῆραν παραγγελίαν νὰ τοῦ στείλουν τὸ συντομώτερον τὸν Τιμόθεον καὶ τὸν Σίλαν.

δ) Ὁ Παῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας (Πράξ. ΙΖ' 16-ΙΗ').

Ὁ Παῦλος φθάνοντας εἰς τὰς Ἀθήνας ἄρχισε νὰ διδάσκη τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, πότε εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἑβραίων καὶ πότε εἰς τὴν ἀγοράν. Πολλὰς φορὰς συνεζήτει καὶ μὲ τοὺς φιλοσόφους τῶν Ἀθηναίων, κατακρίνοντας τὴν εἰδωλολατρίαν καὶ ὑποστηρίζοντας τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ μὲ ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα.

Γρήγορα εἰς τὰς Ἀθήνας διεδόθη πὺς κάποιος ξένος, περιτρέχοντας τὴν πόλιν, διδάσκει μίαν νέαν θρησκείαν. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν περιέργοι, ὅπως πάντα, ἐκάλεσαν τὸν Παῦλον εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ. Ὁ Παῦλος ἐδέχθη μὲ χαρὰν, καὶ ἀνεβαίνοντας εἰς τὸ βῆμα τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐμπρὸς εἰς τοὺς Ἀρεοπαγίτας καὶ τοὺς σοφοὺς καὶ εἰς ὄλον τὸ πλῆθος, ἄρχισε ὡς ἐξῆς τὸ κήρυγμά του :

«Ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Βλέπω πὺς εἴσθε θεοσεβεῖς ἄνθρωποι. Γιὰ τὴν περιτρέχοντας τὴν πόλιν σας εἶδα καὶ ἐμελέτησα τὰ ἱερά σας, τοὺς βωμοὺς σας καὶ τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν σας. Μεταξὺ αὐτῶν εἶδα πὺς ἔχετε ἀφιερῶσει καὶ

ένα βωμόν εἰς τὸν «ἄγνωστον Θεόν». Γι' αὐτὸν λοιπὸν τὸν ἄγνωστον Θεόν, ποὺ τὸν λατρεύετε καὶ δὲν τὸν ξεύρετε θὰ σᾶς ὀμιλήσω. Ὁ ἄγνωστος Θεὸς σας εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεός, ποὺ ἐδημιούργησε τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν καὶ ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ ἀληθινὸς Θεὸς δὲν κατοικεῖ εἰς τοὺς ναοὺς καὶ δὲν λατρεύεται εἰς ὠρισμένον μέρος, γιατί εἶναι πνεῦμα καὶ εὐρίσκεται παντοῦ καὶ αὐτὸς ἔδωσε ζωὴν εἰς ὅλους καὶ εἰς ὅλα. . . »

Ὅταν ὁμοῦς ἐπροχώρησε καὶ τοὺς ἐμίλησε γιὰ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Χριστόν, τὸν ὁποῖον ἔστειλε εἰς τὸν κόσμον καὶ τὸν ἀνέστησε ἐκ νεκρῶν, πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τὸν ἐχλεύασαν καὶ τοῦ εἶπαν :

— Φθάνει γιὰ σήμερα. Ἄλλοτε πάλι μᾶς ὀμιλεῖς γι' αὐτὰ τὰ πράγματα. . .

Ὁ Παῦλος κατέβηκε ἀπὸ τὸ βῆμα καὶ πολλοὶ τὸν περιεκύκλωσαν ζητῶντας περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὴν νέαν θρησκείαν. Ἦσαν οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ποὺ εἶχαν πιστεῦσει εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, οἱ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ποὺ εἶχαν σαγηνευθῆ ἀπὸ τὸν θεῖον λόγον.

Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ μιὰ γυναῖκα ποὺ ἐλέγετο Δάμαρις.

Τὸν Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτη, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τὸν ἐχειροτόνησε Ἐπίσκοπον τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν καὶ αὐτὸς ἐφάνη ἀντάξιος Χριστιανὸς καὶ μαθητῆς του. Ἀπέθανε εἰς τὰ 95 μ.Χ. μὲ μαρτυρικὸν θάνατον καὶ ἡ Ἐκκλησία μας τὸν κατέταξε μεταξὺ τῶν ἁγίων. Τὴν μνήμην του τὴν ἐορτάζομεν εἰς τὶς 3 Ὀκτωβρίου καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν τὸν τιμᾷ ὡς πολιοῦχον ἁγίον τῆς.

Εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου ψάλλεται τὸ ἐξῆς κοντάκιον :

«Τὰς οὐρανίους διαβάς πόλις ἐν πνεύματι μαθητευθεὶς τῷ ὑπὲρ τρεῖς οὐρανῶν φθάσαντι Ἀποστόλῳ Διονύσιε, τῶν ἀρρητῶν ἐπλουτίσθης πᾶσαν γνῶσιν καὶ κατηύγασας τοὺς ἐν σκότει τῆς ἀγνοίας καθεύδοντας διὸ κράζομεν, Χαίροις, Πάτερ ἐγκόσμιε.»

ε) Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον (Πράξ. ΙΗ' 1-18).

Ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ὁ Παῦλος ἐπῆγε εἰς τὴν Κόρινθον. Ἐκεῖ ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Ἰουδαῖον Ἀκύλλα καὶ τὴν γυναῖκα του Πρίσκιλλα καὶ ἐφιλοξενήθη εἰς τὸ σπίτι των.

Σὲ λίγο ἤλθαν καὶ ὁ Σίλας μὲ τὸν Τιμόθεον. Μὲ τὴν βοήθειάν των, ὁ Παῦλος ἄρχισε νὰ παρουσιάζεται εἰς τὴν Συναγωγὴν τῶν Ἑβραίων καὶ νὰ διδάσκη

τὸν Χριστιανισμόν. Δὲν εὗρῆκε δὴμως προθύμους τοὺς Ἑβραίους νὰ δεχθοῦν τὴν νέαν θρησκείαν.

Λίγοι μόνον Κορίνθιοι καὶ ὁ ἀρχισυνάγωγος Κρίσπος ἐδέχθησαν τὸ κήρυγμά του καὶ ἔγιναν Χριστιανοί. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος ἐσκέφθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Κόρινθον. Παρουσιάσθη ὁμως εἰς τὸν ὕπνο του ὁ Χριστὸς καὶ τοῦ εἶπε νὰ μείνῃ καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ κήρυγμά του.

Ὁ Παῦλος μὲ νέον θάρρος ἀρχισε τὴν διδασκαλίαν του εἰς τοὺς Ἑβραίους καὶ εἰς τοὺς Ἑθνικοὺς καὶ κατάρθωσε νὰ κάμῃ πολλοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ ιδρύσῃ Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας τὰ περισσότερα μέλη ἦσαν Ἕλληνες.

Οἱ Ἑβραῖοι ὁμως ἐξηγέρθησαν ἐναντίον του καὶ ἀφοῦ τὸν συνέλαβαν, τὸν ὠδήγησαν εἰς τὸν Ρωμαῖον διοικητὴν Γαλλίωνα μὲ τὴν κατηγορίαν πὼς «θέλει νὰ καταλύσῃ τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν».

Ὁ Γαλλίων δὴμως δὲν εὗρῆκε ἀρκετὴ καὶ σοβαρὴ τὴν κατηγορίαν αὐτή, γι' αὐτὸ καὶ ἄφησε ἐλεύθερον τὸν Παῦλον.

Εἰς τὴν Κόρινθον, ὁ Παῦλος ἔμεινε σχεδὸν δύο ἔτη. Ἀφοῦ ἐτακτοποίησε τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς μὲ τὸν Ἀκύλλαν καὶ τὴν Πρίσκιλλα ἀνεχώρησε καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν Ἔφεσον.

Εἰς τὴν Ἔφεσον ἔμεινε ὀλίγον καιρὸν, καὶ ἀφοῦ ἐγκατέλειψε ἐκεῖ τοὺς ὁπαδούς του, ἐπῆγε διὰ μέσου τῆς Καισαρείας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν (52 μ.Χ.), τελειώνοντας ἔτσι τὴν δευτέραν ἀποστολικὴν πορείαν του.

10. Τρίτη καὶ τετάρτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου. Διωγμοί, φυλακίσεις καὶ θάνατος αὐτοῦ.

(Πράξ. ΙΗ' 23—24, ΙΘ' 1—4, ΚΓ' 12—35, ΚΔ' 27, ΚΕ' 12
ΚΖ' 1, ΚΗ' 31).

Ἀφοῦ ἔμεινε ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐξεκίνησε τὸ 52 μ.Χ. γιὰ τρίτην ἀποστολικὴν πορείαν. Ἐπέρασε τὴν Μ. Ἀσίαν, ἐπεθεώρησε τὶς Ἐκκλησίας ποὺ εἶχεν ιδρύσει ἐκεῖ, καὶ ἐσταμάτησε γιὰ λίγο εἰς τὴν Ἔφεσον.

Ἐκεῖ ἐκινδύνευσε νὰ θανατωθῇ ἀπὸ τοὺς ἀγαλματοποιούς, ποὺ τὸν ἐμισοῦσαν, γιατί παρεβλάπτοντο τὰ συμφέροντά των.

Φεύγοντας ἀπὸ τὴν Ἔφεσον ἦλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν. Κατῆλθεν εἰς τὴν

νότιον Ἑλλάδα, ἐπέστρεψε εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐπανῆλθε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διδάσκοντας καὶ τονώνοντας τοὺς Χριστιανούς, ὅπου διήρχετο.

Ὅταν ἔφθασε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν ἐξεγερθῆ ἑναντίον του, γιὰ τὸν ἔθεωροῦσαν ὡς τὸν μεγαλύτερον ἐχθρὸν τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου.

Μίαν ἡμέραν μάλιστα εἰσῆλθαν εἰς τὸν ναὸν ποὺ ἐδίδασκε, τὸν συνέλαβαν, τὸν ἔδεσαν καὶ τὸν ἔσυραν ἔξω εἰς τὸν δρόμον μὲ σκοπὸν νὰ τὸν θανατώσουν. Ἐσώθη ὅμως ἀπὸ ἓνα ρωμαῖον χιλιάρχον, ποὺ ἐπενοῦσε κατὰ τύχην ἐκείνην τὴν ὥραν. Τὸν παρέδωσε εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς διέταξε νὰ τὸν κλείσουν εἰς τὴν φυλακὴν, γιὰ νὰ τὸν ἀνακρίνη τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐμπρὸς εἰς τοὺς Ἰουδαίους.

Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως ἐσκόπευαν νὰ τὸν θανατώσουν, τὴν ὥρα ποὺ θὰ τὸν ὠδηγοῦσαν εἰς τὴν ἀνάκρισιν. Ὁ χιλιάρχος, ποὺ ἔμαθε τὰ κακοῦργα σχέδιά των, ἠναγκάσθη τότε νὰ στείλῃ μὲ συνοδείαν τὸν Παῦλον εἰς τὸν ἑπαρχὸν τῆς Καισαρείας Φήλικα.

Εἰς τὴν Καισάρειαν ὁ Παῦλος ἔμεινε δύο ἔτη φυλακισμένος. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Φῆλιξ ἀντεκατεστάθη μὲ τὸν Φῆστον. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐζήτησε τότε ἀπὸ τὸν νέον ἑπαρχὸν νὰ μεταφερθῆ εἰς τὴν Ρώμην, γιὰ νὰ δικασθῆ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν αὐτοκράτορα, ὡς ρωμαῖος πολίτης ποὺ ἦτο (57 μ.Χ.).

Ὁ Φῆστος ἔστειλε τὸν Παῦλον εἰς τὴν Ρώμην γιὰ νὰ δικασθῆ, τὸ πλοῖο ὅμως ποὺ τὸν μετέφερε ἐναυάγησε, ὕστερα ἀπὸ φοβερὴν τρικυμία εἰς τὴν Μάλταν. Ἐκεῖ, ὁ Παῦλος ἔμεινε τρεῖς μῆνες. Ὅταν ἐπῆγε εἰς τὴν Ρώμην, οἱ λίγοι Χριστιανοὶ ποὺ ἦσαν ἐκεῖ τὸν ἐδέχθησαν μὲ χαρὰν καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος,

ἐπειδὴ ἡ ἐπιτήρησις του δὲν ἦτο αὐστηρή, εἰς κάθε εὐκαιρίαν ἐκήρυττε τὴν νέαν θρησκείαν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας του.

Τὸ 60 μ.Χ. οἱ Ρωμαῖοι ἐπέρασαν τὸν Παῦλον ἀπὸ δικαστήριον. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν εὐρῆκαν σοβαρὴ τὴν κατηγορίαν του, τὸν ἀθώωσαν, ἀφήνοντάς τον καὶ πάλιν ἐλεύθερον.

Ὅταν ἔμεινε ἐλεύθερος, ὁ Παῦλος ἐπεχείρησε τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν ἀποστολικὴν του πορεία. Κατὰ πρῶτον ἐπῆγε εἰς τὴν Κρήτην καὶ ἐχειροτόνησε ἐπίσκοπον τὸν συνεργάτην του *Τίτον*. Κατόπιν ἐπῆγε εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ ἄφησε εἰς τὴν Ἔφεσον ἐπίσκοπον τῶν Χριστιανῶν τὸν φίλον του καὶ συνεργάτη *Τιμόθεον* καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, περιοδεύοντας τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐγύρισε πάλιν εἰς τὴν Ρώμην (64 μ.Χ.).

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνην, αὐτοκράτωρ ἦτο ὁ σκληρὸς καὶ τρομερὸς διώκτης τοῦ Χριστιανισμοῦ *Νέρων*. Ὁ *Νέρων* συνέλαβε ἀμέσως τὸν Παῦλον καὶ τὸν ἐθανάτωσε μὲ φρικτὰ βασανιστήρια τὴν 29ην Ἰουνίου.

Ἔτσι ἀπέθανε γιὰ τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, ὁ μεγαλύτερος Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἀκούραστος αὐτὸς Χριστιανὸς ποὺ ἔβαλε ὡς σκοπὸν τῆς ζωῆς του νὰ διαδώσῃ τὸν Χριστιανισμὸν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον.

Τὴν μνήμην τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἡ Ἐκκλησία μας τὴν ἐορτάζει εἰς τὴν 29 Ἰουνίου μαζὶ μὲ τὴν μνήμην τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὅποτε καὶ ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

«Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς Οἰκουμένης διδάσκαλοι, τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων πρεσβεύσατε εἰρήνην τῇ Οἰκουμένῃ δωρησάσθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Οἱ ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου. Ὁ Παῦλος δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὸ προφορικὸν κήρυγμα. Ἐγράψε καὶ διάφορες ἐπιστολές, ἄλλες εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ ἄλλες εἰς τοὺς μαθητάς του. Εἰς αὐτὰς δίδει συμβουλές, ὁδηγίες, πληροφορίες καὶ προτρέπει τοὺς Χριστιανούς νὰ ζοῦν πάντοτε μὲ πίστιν καὶ ἀγάπην μεταξύ των.

Οἱ ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου εἶναι δέκα τέσσερες. Μία πρὸς τοὺς Ρωμαίους, μία πρὸς τοὺς Γαλάτας, μία πρὸς τοὺς Ἐφεσίους, μία πρὸς τοὺς Φιλιππησίους, μία πρὸς τοὺς Ἑβραίους, μία πρὸς τὸν *Τίτον*, μία πρὸς τὸν *Φιλήμονα*, μία πρὸς τὸν *Τιμόθεον*, δύο πρὸς τοὺς Κορινθίους καὶ δύο πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς. Τὶς ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου τὶς ἀκοῦμε νὰ διαβάζωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρὶν ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον.

11. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ὅπως γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη, ἐλέγετο πρῶτοντα *Σίμων* καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωνᾶ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα. Εἶχε γεννηθῆ εἰς τὴν Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας. Ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους ἀγαπημένους μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ διεκρίνετο διὰ τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσίν του εἰς τὸν *Κύριον*. Πέτρος ὠνομάσθη ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν, γιὰτὶ εἶχε πίστιν γερὴ σὰν πέτρα.

Ὅστερα ἀπὸ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρῶτος ὁ Πέτρος, ὅπως εἶδαμε, ἐμίλησε μὲ πίστιν καὶ θάρρος γιὰ τὴν νέαν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἵδρυσεν τὴν πρώτην χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁ Πέτρος ἐδίδαξε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὡς τὴν ἡμέραν τοῦ λιθοβολισμοῦ τοῦ Στεφάνου. Ἐπειτα ἔφυγε καὶ ἐκήρυξε εἰς ὅλην τὴν Παλαιστίνην. Περιώδευσεν ἔπειτα τὴν Ἀσίαν, τὸν Πόντον καὶ τὴν Αἴγυπτον, διαδίδοντας τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν. Παντοῦ ἐκήρυξε μὲ θέρμη καὶ θάρρος, ἀψηφῶντας κάθε κίνδυνον. Ἐκαμε πολλοὺς Χριστιανοὺς μὲ τὸ θερμὸ κήρυγμά του καὶ τὰ θαύματα του. Μὲ αὐτὰ ἐδυνάμωνε τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν πιστῶν.

Τὸ θαῦμα τῆς Ταβιθά. Ἐνα ἀπὸ τὰ θαύματα τοῦ Πέτρου εἶναι ἡ ἀνάστασις τῆς Ταβιθά.

Ἡ Ταβιθά ἦτο μία χριστιανὴ κόρη, γεμάτη πίστιν καὶ καλωσύνη. Ἐξοῦσε εἰς τὴν πόλιν Ἰόππην καὶ ὄλον τὸν καιρὸ τῆς τὸν ἐπέρνα εἰς φιλανθρωπικὰ ἔργα.

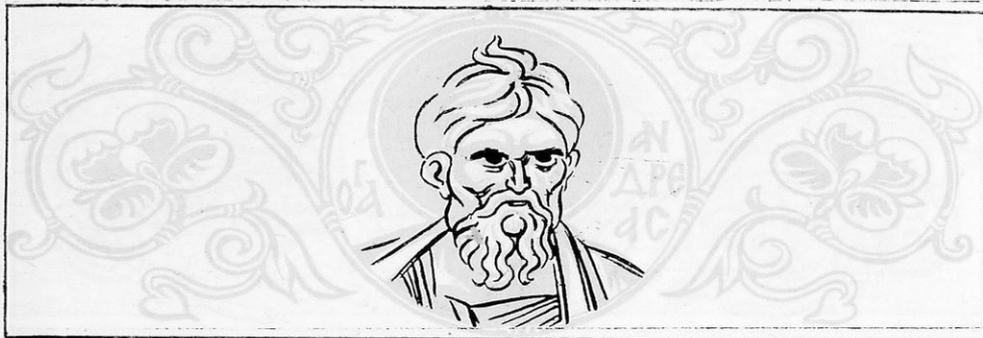
Ἐβοηθοῦσε τοὺς πτωχοὺς καὶ μόνη τῆς ἔραπτε τὰ ρούχα ποὺ ἐμοίραζε εἰς τὶς χῆρας καὶ τὰ ὄρφανά. Κάποτε ἀσθένησε καὶ ἀπέθανε. Ὅλοι, ὅσοι εἶχαν εὐεργετηθῆ ἀπὸ τὴν καλὴν Ταβιθά, ἔτρεξαν εἰς τὸ σπίτι τῆς. Περιεκύκλωσαν τὸ νεκρικὸν κρεβάτι τῆς καὶ ἔκλαιγαν ἀπαρηγόρητοι.

Ὅταν τὸ ἔμαθε ὁ Πέτρος, ἐπῆγε εἰς τὸ σπίτι τῆς Ταβιθά καὶ ὅλοι τὸν περιεκύκλωσαν καὶ ἄρχισαν νὰ τοῦ διηγοῦνται μὲ δάκρυα εἰς τὰ μάτια τὶς φιλανθρωπίες τῆς.

Ὁ Πέτρος, βλέποντας τὸν πόνον των, συνεχινήθη πολὺ. Ἐγονάτισε τότε ἐμπρὸς εἰς τὸ νεκρικὸν κρεβάτι τῆς κόρης καὶ προσευχήθη θερμὰ εἰς τὸν Θεόν. Ἐσηκώθη ἔπειτα καὶ ἐφώνησε δυνατὰ :

— «Ταβιθά ! ἐγέρθητι !». Ἀμέσως ἡ νεκρὴ Ταβιθά ἀνεστήθη. Ὅλοι ἐχάρησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν γιὰ τὸ θαῦμα

Μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ Πέτρου. Ἀπὸ τὴν Ἰόππην, ὁ Πέτρος ἐπῆγε

εις τὴν Καισάρειαν καὶ ἔκαμε Χριστιανὸν τὸν Ρωμαῖον διοικητὴν *Κορνήλιον*.

Ἐγύρισε ἔπειτα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα δίδοντας θάρρος εἰς τοὺς πιστοὺς ποὺ κατεδιώκοντο ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους καὶ τοὺς ἐθνικούς. Περιώδευσεν ἔπειτα διὰ-φορες πόλεις τῆς Ἀσίας καὶ ἀργότερα ἦλθε εἰς τὴν Ρώμην.

Ἐκεῖ ὅμως ἀπέθανε μὲ μαρτυρικὸν θάνατον ἀπὸ τὸν σκληρὸν αὐτοκρά-τορα Νέρωνα, μαζί μὲ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον (64 μ.Χ.).

Τὴν μνήμη του τὴν ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας τὴν ἴδια ἡμέρα ποὺ ἐορτά-ζει καὶ τὴν μνήμη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (29 Ἰουνίου).

12. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας.

Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ἦτο ὁ πρῶτος μαθητὴς ποὺ ἐκάλεσε μαζί του ὁ Χριστός, καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάζεται καὶ *Πρωτόκλητος*. Ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωῆ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.

Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς διαφόρους πόλεις τοῦ Πόντου, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἰδρύοντας παντοῦ χριστιανικὲς Ἐκκλησίες. Πρῶτος ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ἴδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐχειροτόνησε τὸν πρῶ-τον ἐπίσκοπον, ποὺ ὀνομάζετο *Στάχυς*. Εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἦλθε εἰς Πάτρας. Ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον, ἔκαμε πολλοὺς Χριστιανοὺς καὶ ἴδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Πατρῶν. Ἐκεῖ, ἔκαμε χριστιανὴ καὶ τὴ γυναῖκα τοῦ Ρωμαίου διοικητοῦ. Αὐτὸ ἐξηγγρίωσε τὸν Ρωμαῖον διοικητὴν καὶ διέταξε τὸν θάνατον τοῦ Ἀνδρέα. Γι' αὐτό, ἡ πόλις τῶν Πατρῶν ἔχει τὸν Ἀπόστολον Ἀνδρέα πο-

λιούχον της. Τὸ λείψανον τοῦ Ἀποστόλου μετεφέρθη, ἀργότερα, ἀπὸ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἑορτάζει τὴν μνήμην τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα εἰς τὰς 30 Νοεμβρίου. Τότε ψάλλεται καὶ τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

«Ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου αὐτάδελφος, τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων, Ἀνδρέα, ἰκέτευε εἰρήνην τῇ Οἰκουμένῃ δωρησασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

13. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐμάθαμε εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἦσαν δώδεκα: Πέτρος καὶ Ἀνδρέας, υἱοὶ τοῦ Ἰωνᾶ. Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου. Ἰάκωβος καὶ Ἰούδας, υἱοὶ τοῦ Ἀλφαίου. Φίλιππος καὶ Ναθαναὴλ (ἢ Βαρθολομαῖος), φίλοι. Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος. Σίμων ὁ Κανανίτης καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης.

Ἀπὸ τοὺς δώδεκα μαθητάς, ὁ Ἰούδας, πού ἐπρόδωσε τὸν Χριστόν, ἐκρεμάσθη μόνος του. Ἀντ' αὐτοῦ Ἀπόστολος ἔγινε ὁ *Μαθθίας*.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ὠνομάσθησαν Ἀπόστολοι, ἐπειδὴ τοὺς ἀπέστειλεν ὁ Χριστὸς εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου γιὰ νὰ διδάξουν τὴν νέαν θρησκείαν. Ἀπόστολοι ὠνομάσθησαν ἀκόμη καὶ ὁ Παῦλος καθὼς καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Μᾶρκος καὶ Λουκᾶς, πού ἔγραψαν τὰ Εὐαγγέλια πού φέρουν τ' ὄνομά των.

Οἱ Ἀπόστολοι, μετὰ τὸν λιθοβολισμόν τοῦ Στεφάνου δὲν ἐφοβήθησαν παρὰ ἄρχισαν μὲ περισσότερον ζῆλον καὶ περισσότερον θάρρος τὸ βαρὺ των ἔργο. Καθένας ἐπῆρε τὸ δρόμο του γιὰ νὰ κηρύξῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλοι μαζὶ

ἦσαν ἀγαπημένοι καὶ ἐνωμένοι, σύμφωνα μὲ τὴν παραγγελίαν τοῦ διδασκάλου τῶν ποῦ ἔλεγε : «Πορευθῆτε εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ κηρύξτε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλην τὴν Οἰκουμένην» (Μάρκ. ΙΣΤ' 15).

Ὁ βίος τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, ὅπως τὸν διέσωσεν ἡ Ἱερὰ Παράδοσις, ἔχει ὡς ἐξῆς ἐν συντομίᾳ :

Ἰάκωβος.

Ἦτο υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννη. Κατήγετο ἀπὸ τὴ Βηθσαϊδὰ καὶ εἶχε χρηματίσει πρωτύτερα μαζί με τὸν ἀδελφὸ του, μαθητὴς τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου.

Ὁ Ἰάκωβος, μετὰ τὸν λιθοβολισμόν τοῦ Στεφάνου καὶ τὸν διωγμὸν ποῦ ἀκολούθησε, δὲν ἔφυγεν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα.

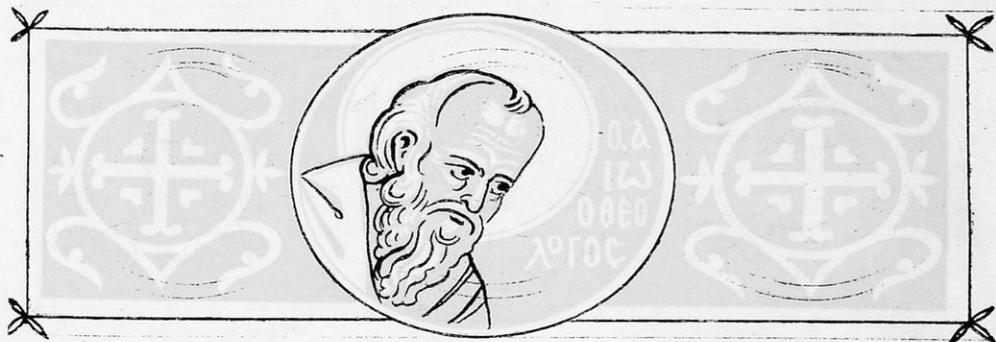
Ἐπερίμενε ἐκεῖ διδάσκοντας, ὥσπου εἰς τὰ 44 μ.Χ. ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὁ Α' γιὰ νὰ φανῆ εὐχάριστος εἰς τοὺς Ἰουδαίους, διέταξε τὴν σφαγὴν του.

Τὴν μνήμη του τὴν ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας εἰς τὶς 30 Ἀπριλίου, ὅποτε ψάλλεται τὸ ἐξῆς κοντάκιον :

«Φωνῆς θεϊκῆς ἀκούσας προκαλοῦσης σε, ἀγάπην πατρὸς παρειδὸς καὶ προσέδραμες τῷ Χριστῷ, Ἰάκωβε, μετὰ τοῦ συγγόνου σου, ἐνδοξε μεθ' οὗ ἠξιώθης ἰδεῖν Κυρίου τὴν θείαν Μεταμόρφωσιν».

Ἰωάννης, ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου.

Ἦτο ὁ πιὸ ἀγαπημένος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀργότερα τὸν θεωροῦσαν ὡς ἕναν ἀπὸ τοὺς τρεῖς στύλους τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας (Πέτρος, Ἰω-

άννης και 'Ιάκωβος ὁ ἀδελφόςθεος). Κατ' ἀρχὰς ἐπῆγε μαζί με τὸν Πέτρον εἰς τὴν Σαμάρειαν γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐκεῖ Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν. Ὄταν ἐπέστρεψεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, παρέμεινε ἕως τὸ 48 μ.Χ. κάμνοντας ἀπὸ ἐκεῖ διάφορες περιοδεῖες εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἔφεσον γιὰ νὰ διοικήσῃ τὴν ἐκεῖ Ἐκκλησίαν. Ἐξῆσε εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἕως τὰ βαθειὰ γηρατειά του. Εἰς τὶς συναθροίσεις τῶν Χριστιανῶν μετέβαινε στηριζόμενος εἰς τοὺς μαθητάς του. Ἐπειδὴ δὲν ἤμποροῦσε πιά νὰ λέγῃ πολλά, ἔλεγε πάντα αὐτὲς τὶς τέσσερες λέξεις : «*Τεκνία μου, ἀγαπάτε ἀλλήλους.*»

Ὁ Ἰωάννης ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴν δρᾶσι του ἔγραψε καὶ πέντε βιβλία ποὺ περιέχονται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἐγραψε τὸ *Εὐαγγέλιον* ποὺ φέρει τ' ὄνομά του, τὴν «*Ἀποκάλυψιν*», ποὺ προφητεύει γιὰ τοὺς διωγμοὺς τῶν Χριστιανῶν καὶ γιὰ τὸν θρίαμβο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὶς τρεῖς *Καθολικὲς Ἐπιστολές*, ποὺ ἀναφέρονται εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἀπέθανε εἰς τὴν Ἔφεσον καὶ τῆ μνήμη του τὴν ἑορτάζουμε εἰς τὶς 8 Μαΐου. Τότε ψάλλεται καὶ τὸ ἕξῃς ἀπολυτίκιον :

«*Ἀπόστολε, Χριστῷ τῷ Θεῷ ἠγαπημένε, ἐπιτάχνον ρῦσαι λαόν· ἀναπολόγητον δέχεται σε προσπίπτοντα ὁ ἐπιπεσόντα τῷ στήθει καταδεξάμενος· ὄν ἰκέτευε, Θεολόγε, καὶ ἐπίμονον νέφος ἔθνων διασκεδάσαι, αἰτούμενος ἡμῖν εἰρήνην καὶ τὸ μέγα ἔλεος.*»

Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος.

Ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς εἶναι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἐπίστευσε

εις τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, μόνον ὅταν ἔθεσε τὸ δάκτυλό του εἰς τὰ σημάδια τῶν καρφίων πού εἶχαν ἀφήσει εἰς τὸ ἅγιόν Του σῶμα.

Ὁ Θωμᾶς ἐδίδαξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Περσίαν καὶ εἰς τὶς Ἀνατολικὰς Ἰνδίες. Εἰς τὴν Ἑδεσσαν τῆς Μακεδονίας ὑπῆρχε μεγαλοπρεπὴς ναὸς καὶ οἱ παλαιότεροι ἔδειχναν τὸν τάφο του.

Ὁ Ἀπόστολος *Ματθαῖος* εἶναι ὁ ἴδιος ἐκεῖνος πού ἔγραψε τὸ «κατὰ *Ματθαῖον*» Εὐαγγέλιον. Ἦτο τελώνης τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὴν καταγωγὴ Γαλιλαῖος. Ἐδίδαξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Ἰουδαίους τῆς Παλαιστίνης καὶ ἀργότερα μετέβη εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ὅπου καὶ ἀπέθανε μὲ μαρτυρικὸν θάνατον.

Φίλιππος καὶ Ναθαναήλ.

Ὁ Φίλιππος ἦτο Γαλιλαῖος τὴν καταγωγὴ καὶ ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Φρυγίαν. Εἰς μίαν πόλιν της, τὴν Ἱεράπολι, συνηντήθη μὲ τὸν Ἀπόστολον Ἰωάννην.

Ἀπέθανε μὲ μαρτυρικὸν θάνατον τὸ 87 μ.Χ. ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρας τῆς Φρυγίας.

Ὁ *Ναθαναήλ*, πού ἦτο φίλος τοῦ Φιλίππου, ἦτο ἀπὸ τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας. Ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ εἰς τὶς Ἰνδίες. Ἀπέθανε εἰς τὴν Ἀρμενίαν μὲ μαρτυρικὸν θάνατον. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀρμενίας Ἀστυάγης διέταξε καὶ τὸν ἀποκεφάλισαν.

Ἰάκωβος τοῦ Ἀλφαίου καὶ Ἰούδας.

Ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, ὀνομάζεται καὶ «μικρὸς» γιὰ νὰ ξεχωρίζῃ ἀπὸ τὸν ἄλλον Ἀπόστολον Ἰάκωβον, πού ἦτο υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου. Ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν Παλαιστίνην καὶ κατόπιν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἀπέθανε μὲ μαρτυρικὸν θάνατον.

Ὁ Ἀπόστολος Ἰούδας ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰακώβου καὶ ὀνομάζετο Λεββαῖος καὶ Θαδδαῖος. Ἐδίδαξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Συρίαν, Ἀρμενίαν, Μεσοποταμίαν καὶ Περσίαν, ὅπου ἀπέθανε καὶ αὐτὸς μὲ μαρτυρικὸν θάνατον.

Σίμων καὶ Ματθίας.

Ὁ Ἀπόστολος *Σίμων* ἐλέγετο καὶ Κανανίτης, πού σημαίνει ζηλωτής. Ζηλωτής πάλι σημαίνει φανατικὸς Φαρισαῖος. Γιατὶ πρὶν ὁ Ἰούδας γίνῃ μα-

θητής του Ἰησοῦ ἀνῆκε πρῶτα εἰς τοὺς φανατικούς Φαρισαίους. Ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Βόρειον Ἀφρικτὴν καὶ εἰς τὴν Βρεττανίαν, ὅπου ἀπέθανε μετ' μαρτυρικὸν θάνατον.

Ὁ Ἀπόστολος *Ματθίας* ἀντικατέστησε τὸν Ἰουδαν τὸν Ἰσκαριώτην. Ἐκήρυξε καὶ αὐτὸς τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ κατόπιν μετέβη εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ὅπου καὶ ἀπέθανε μετ' μαρτυρικὸν θάνατον.

Ἡ Ἐκκλησία μας τὴ μνήμη ἑνὸς ἐκάστου τῶν Ἀποστόλων ἐορτάζει χωριστά, ἐορτάζει ὁμως καὶ ὄλους μαζί εἰς τὶς 30 Ἰουνίου. Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ποὺ ψάλλεται εἰς τὴν μνήμην των, εἶναι τὸ ἑξῆς :

« Ἀπόστολοι ἅγιοι, πρεσβεύσατε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ».

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

Ὁ Λουκᾶς ἦτο ἐθνικὸς ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν ἢ τοὺς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας. Ἦτο ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα. Ἡ παράδοσις τὸν φέρει πὺς ἦτο καὶ ζωγράφος.

Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας ἐγνωρίσθη μετ' τὸν Ἀπόστολον Παῦλον. Ἐγίνε Χριστιανὸς καὶ μαθητὴς τοῦ Παύλου. Τὸν ἀκολούθησε εἰς τὶς ἀποστολικὰς πορεῖας του καὶ ἔμεινε μαζί του μέχρι τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου του εἰς τὴν Ρώμην. Ἦτο πολῦτιμος βοηθὸς καὶ συνεργάτης τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἀποστόλου.

Ἀπὸ τὸν Παῦλον ἔμαθε τὴν ἱστορίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ τὴν περιέγραψε κατόπιν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ποὺ φέρει τ' ὄνομά του. Ἐκτὸς ὁμως ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον ὁ Λουκᾶς ἔγραψε καὶ τὶς *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*.

Εἰς αὐτὰς περιγράφει τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τῶν Ἀποστόλων καὶ πρὸ παντὸς τοῦ Παύλου καὶ Πέτρου.

Ὁ Λουκᾶς ἐκήρuxe τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀρχίζοντας πρῶτα ἀπὸ τοὺς Φιλίππους. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἀπέθανε μὲ μαρτυρικὸν θάνατον εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας εἰς ἡλικίαν 80 ἐτῶν, κρεμασμένος ἀπὸ μιᾶ ἐλιά.

Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖος, υἱὸς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἐπῆρε ἀργότερα τὸ λείψανό του καὶ τὸ μετέφερε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ Λουκᾶς ἦτο ὁ πρῶτος πού ἐζωγράφησε εἰκόνες τῆς Παναγίας (*).

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὸν Λουκᾶν καὶ ὡς Ἀπόστολον γιὰ τὶς πολύτιμες ὑπηρεσίες του καὶ τὴ μνήμη του τὴν ἐορτάζει εἰς τὶς 18 Ὀκτωβρίου, ὅποτε ψάλλεται τὸ ἐξῆς κοντάκιον :

«Μαθητῆς γενόμενος τοῦ θείου Λόγου, σὺν τῷ Παύλῳ ἄπασαν ἐφωταγώγησας τὴν γῆν, καὶ τὴν ἀγλὴν ἀπεδίωξας, τὸ θεῖον γράφας Χριστοῦ Εὐαγγέλιον».

14. Ὁργανισμὸς τῶν πρώτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Διοικήσεις αὐτῶν.

Ὅσο ἐζοῦσαν οἱ Ἀπόστολοι εἶχαν καὶ τὴ φροντίδα τῶν πρώτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν πού εἶχαν ἰδρύσει εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἀρκοῦσαν καὶ αὐτοί, ἐχειροτόνουν ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. Τοὺς ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους τοὺς ἄφηναν ὡς ἀντιπροσώπους των εἰς τὶς διάφορες Ἐκκλησίες γιὰ νὰ φροντίσουν γιὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ζωῆς των.

Ὅταν ὅμως ἀπέθαναν οἱ Ἀπόστολοι, τὴν διοίκησιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπῆραν εἰς τὰ χέρια των οἱ ἐπίσκοποι, ἔχοντες ὡς βοηθοὺς των τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς διακόνους. Ἔτσι, σιγά-σιγά ἐδημιουργήθη ὁ κληρὸς, ἡ τάξις δηλαδὴ τῶν κληρικῶν πού φροντίδα καὶ καθήκον εἶχαν νὰ ὑπηρετοῦν τὴν Ἐκκλησία.

Ἀνάμεσα λοιπὸν εἰς τὴν τάξιν αὐτὴ διακρίνονται τρεῖς βαθμοί: τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πρεσβυτέρου (ιερέως) καὶ τοῦ διακόνου.

(*) « Ἀλαλα τὰ χεῖλη τῶν ἀσεβῶν τῶν μὴ προσκυνούντων τὴν εἰκόνα σου τὴν σεπτὴν, τὴν ἰστορηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ ἱερωτάτου τὴν ὁδηγήτριαν ».

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπῆρχαν καὶ οἱ διακό-
μισες.

Αὐτὲς δὲν εἶχαν ἱερατικὸν βαθμὸν, εἶχαν ὅμως ὡς κύριον ἔργον τῶν νὰ δι-
δάσκουν τὶς γυναῖκες τῶν Χριστιανῶν, νὰ περιποιῶνται τὶς ἄρρωστες, νὰ βοη-
θοῦν τοὺς πτωχοὺς καὶ νὰ βοηθοῦν τοὺς ἄλλους βαθμοῦχους κατὰ τὴν ὥρα
τοῦ βαπτίσματος.

“Ὅταν ὅμως ὁ Χριστιανισμὸς ἐξηπλώθη πολὺ, εἰς ὅλες σχεδὸν τὶς χῶρες,
κάθε χώρα εἶχε σχεδὸν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς. Τὴν Ἐκκλησίαν αὐτὴ τὴν διοικοῦσε
ὁ δικὸς τῆς ἐπίσκοπος καὶ ἡ χώρα ὀνομαζόταν εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς Ἐκ-
κλησίας Ἐπισκοπή.

“Ὅταν ὅμως παρουσιάζετο κανένα μεγάλο καὶ σοβαρὸ ἐκκλησιαστικὸν
πρόβλημα, πού μόνος τοῦ ὁ ἐπίσκοπος τῆς χώρας αὐτῆς δὲν ἤμποροῦσε νὰ δώσῃ
λύσιν, ἀπὸ φόβου μήπως καὶ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν ὀρθὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν,
ἠναγκάζετο νὰ καλέσῃ σὲ σύσκεψιν ὅλους τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους εἰς τὴν
πρωτεύουσάν του.

Ἔτσι ἐμαζεύοντο ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ ἐκεῖ συνεζή-
τουν μεταξὺ τῶν τὸ ζήτημα καὶ ἔδιναν τὴ σωστὴν λύσιν.

Οἱ συναθροίσεις αὐτὲς ἐλέγοντο ἐπαρχιακὰς σύνοδοι. Πρόεδρος τῶν ἐπαρ-
χιακῶν συνόδων ἐγένετο πάντοτε ὁ ἐπίσκοπος τῆς πρωτεύουσας (τῆς Μητρο-
πόλεως), γι’ αὐτὸ καὶ τὸν ὀνόμαζαν τιμητικὰ Μητροπολίτην.

Φυσικὰ, ὁ Μητροπολίτης ἦτο ἰσότιμος μὲ τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους τῆς πε-
ριοχῆς. Οἱ ἄλλοι ὅμως ἐπίσκοποι τὸν ἐτιμοῦσαν περισσότερον καὶ τοῦ ἔδιναν
πάντοτε τὰ πρωτεῖα.

Ἀπ’ ὅλους τοὺς Μητροπολίτας, εἰς τὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια, περισ-
σότερον τιμητικὴν θέσιν εἶχαν οἱ Μητροπολίται τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Ἀλεξαν-
δρείας καὶ τῆς Ρώμης ἐπειδὴ ἦσαν οἱ μεγαλύτερες πόλεις τοῦ κόσμου.

15. Ἀποστολικὰς Ἐκκλησίαις—Σχέσεις αὐτῶν.

Εἶδαμε εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου μας, πῶς μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁ-
γίου Πνεύματος, πρῶτος ὁ Πέτρος ἵδρυσεν τὴν πρώτην χριστιανικὴν Ἐκκλη-
σίαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὕστερα ἀπὸ τὴν θεόπνευστην ὁμιλίαν του πού ἔκαμε
εἰς τὰ συγκεντρωμένα πλήθη.

Ἐπίσης εἶδαμε, πῶς μετὰ τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ Στεφάνου, οἱ Ἀπόστολοι
ἐξεκίνησαν νὰ διδάξουν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου.

Ἔτσι, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Πέτρον, ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ἵδρυσεν

Ἐκκλησία εἰς τὰς Πάτρας, ὁ Παῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας, Θεσσαλονίκη, Ρώμη κλπ., ὁ Λουκᾶς εἰς τὰς Θήβας, καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου.

Οἱ Ἐκκλησίες αὐτὲς ποὺ ἔδρυσαν οἱ Ἀπόστολοι ὀνομάζονται Ἀποστολικῆς καὶ εἶχαν μεγάλη σχέσι μετὰ τῶν. Γνωρίσματα τῆς σχέσεώς των ἦτο ἡ μεγάλη χριστιανικὴ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις των εἰς τὴν νέαν θρησκείαν καὶ εἰς τὰ παραγγέλματα τοῦ Χριστοῦ μας.

Ὅταν παρουσιάζετο κανένα μεγάλο καὶ σοβαρὸ ζήτημα διοικητικὸ ἢ πνευματικὸ, ὅπως ἀργότερα παρουσιάσθησαν οἱ αἱρέσεις, τότε οἱ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίαι ἐκάλουν εἰς σύνοδον τοὺς ἐπισκόπους ὅλης τῆς οἰκουμένης.

Ἐκεῖ, μὲ ἀγάπη εὗρισκαν τὸν σωστὸν δρόμον τοῦ ζητήματος καὶ ἔδιναν τὴ σωστὴ λύσι.

Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίαι ἦσαν ἐνωμέναι μὲ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ καὶ ἦσαν ἀδελφωμέναι μὲ τὴν κοινὴν πίστιν, γι' αὐτὸ ὀνομάσθησαν μ' ἓνα ὄνομα Ἀγία Ἀποστολικὴ καὶ Καθολικὴ Ἐκκλησία.

16. Τὰ ἐμπόδια διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ νομίσωμε πὼς ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν εὗρθη εἰς τὸ δρόμον τῆς διάφορα ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀναγκασμένοι οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ νὰ ὑπερπηδοῦν χάρις εἰς τὴν μεγάλην των πίστιν καὶ τὴν ἠθικὴν δύναμιν ποὺ ἔπαιρναν ἀπ' αὐτὴν.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἡ ἀπεραντωσύνη τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ποὺ ἦταν ἡ καθομιλουμένη, τὸν ἐβοήθησαν πολὺ εἰς τὴν ἐξάπλωσιν του. Αὐτὰ ὅμως τὰ δύο πράγματα δὲν ἦσαν τίποτε ἐμπρὸς εἰς τὰ διάφορα ἐμπόδια ποὺ εὗρθη ἐμπρὸς του. Ἀξίζει λοιπὸν νὰ ἰδοῦμε μερικὰ ἀπ' αὐτὰ γιὰ νὰ ἐκτιμῆσωμε περισσότερον τὴν ἀξίαν τῶν πρώτων Χριστιανῶν καὶ νὰ θαυμάσωμε τὸ θάρρος των, τὴν δύναμιν τῆς θελήσεώς των καὶ τὴν μεγάλην των πίστιν.

Τὰ συμφέροντα τῶν Ἰουδαίων, τῶν ἐθνικῶν ἱερέων καὶ τῶν διαφόρων τεχνικῶν τῆς εἰδωλολατρίας. Οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἐθνικοὶ ἱερεῖς καὶ οἱ διάφοροι ἀγαλαματοποιοὶ τῶν εἰδώλων, βλέποντες τὸν Χριστιανισμὸν νὰ κερδίζῃ ἔδαφος καὶ τὰ συμφέροντά των νὰ χάνωνται ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέραν, ἐμίσησαν πολὺ τὸν Χριστιανισμὸν, γι' αὐτὸ καὶ τοῦ ἐκήρυξαν ἀμείλικτον πόλεμον. Πολλὰς φορές μετεχειρίζοντο τὸ ψεῦδος καὶ τὴν συκοφαντίαν γιὰ νὰ ἐξεγείρουν τὸ λαὸν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν Ρωμαίων ἐναντίον τῶν ὁπαδῶν του.

Οι κακές συνήθειες τῶν εἰδωλολατρῶν. Οἱ εἰδωλολάτραι, λατρεύοντες τὰ εἰδῶλα, εἶχαν συνηθίσει νὰ τὰ λατρεύουν μὲ ἄσκοπη πολυτέλεια, μὲ μεγαλοπρεπεῖς ἐορτὲς καὶ πανηγύρια καὶ μὲ ἀνήθικες διασκεδάσεις. Ὅταν ἔβλεπαν τοὺς Χριστιανούς νὰ λατρεύουν τὸ Θεὸ μὲ σεμνότητα καὶ ἀπλότητα, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀλλάξουν ζωὴ καὶ νὰ συνηθίσουν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ σεμνότητα.

Ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τῶν φιλοσόφων. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους, ἐπειδὴ ἐνόμιζαν τὸν ἑαυτὸ των μειωμένο ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου, οὔτε ἤθελαν νὰ συζητήσουν τὰ ἠθικὰ διδάγματά του, γιὰ τὰ θεωροῦσαν μωρίες. Αὐτοὶ ἐνόμιζαν πὼς ἦσαν πάνσοφοι, γι' αὐτὸ καὶ καταπολεμοῦσαν μὲ κάθε μέσον καὶ τρόπο τὴ διάδοσιν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας.

Ἡ ἰδέα πὼς οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν ἄθεοι καὶ κακοποιὰ στοιχεῖα. Ἐπειδὴ οἱ Χριστιανοὶ δὲν μετεχειρίζοντο εἰς τὴν λατρείαν των εἰδῶλα, ἀγάλματα καὶ θυσίαι, οἱ εἰδωλολάτραι ἐνόμιζαν πὼς δὲν ἐπίστευαν εἰς Θεὸν καὶ πὼς ἦσαν ἄθεοι.

Ἐπίσης, ἐπειδὴ ἐμαζεύοντο εἰς διάφορα ἀπόκρυφα μέρη, εἰς τὶς κατακόμβας, καὶ ὕμνοῦσαν καὶ ἐδόξαζαν τὸν Θεόν, ἐπίστευαν πὼς οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν κακοποιὰ στοιχεῖα καὶ πὼς συναμοτοῦσαν ἐναντίον τῶν Ρωμαίων. Οἱ ἱερεῖς τῶν εἰδωλολατρῶν ἐφρόντιζαν νὰ καλλιεργοῦν τὴν ἰδέαν αὐτήν, γι' αὐτὸ κι ἐκεῖνοι τοὺς ἐμισοῦσαν.

Ἡ διδασκαλία περὶ ἰσότητος. Ἐπειδὴ ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ ἔλεγε πὼς «ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι ἐμπρὸς εἰς τὸν Θεόν καὶ δὲν ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις πτωχῶν καὶ πλουσίων, ἐλευθέρων καὶ δούλων, δυνατῶν καὶ ἀδυνάτων»! οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ διάφοροι ἄλλοι ἰσχυροὶ δὲν ἤθελαν νὰ παραδεχθοῦν τὸ κίρυγμα τῆς ἰσότητος μὲ κανένα τρόπον.

Οἱ πρῶτες αἱρέσεις. Ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα τοῦ Χριστοῦ εὐρέθησαν ἄνθρωποι ποὺ προσεπάθησαν νὰ διαστρέψουν καὶ νὰ μαρμαροφώσουν τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Αὐτὲς ἦσαν οἱ λεγόμενες αἱρέσεις. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν, εἶδε τὸν κίνδυνον τῶν αἱρέσεων ἀπὸ τοὺς ψευτοδιδασκάλους. Καλῶντας κάποτε τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου, τοὺς συνεβούλευσε νὰ προσέχουν τὶς ἐπιζήμιαι αὐτῆς διδασκαλίαι:

«Προσέχετε τοὺς Χριστιανούς σας, τοὺς εἶπε. Θὰ παρουσιασθοῦν ψευδοδιδάσκαλοι ποὺ θὰ προσπαθήσουν νὰ σᾶς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ σᾶς ρίξουν εἰς τὴν ἁμαρτία. . . »

Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἦσαν τὰ ἐμπόδια ποὺ συνάντησε εἰς τὸν δρόμον τοῦ ὁ Χριστιανισμὸς καὶ οἱ Χριστιανοὶ καὶ τὰ ὅποια ἀντιμετώπισαν μὲ τὴν μεγάλη τους πίστιν καὶ τὸ ἀνίκητον ψυχικὸν θάρρος.

17. Οί διωγμοί τῶν Χριστιανῶν—Μάρτυρες.

Ἐκεῖνο ὅμως πού ἦταν τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἦσαν οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοὺς διαφόρους αὐτοκράτορας τῶν Ρωμαίων.

Τὰ πρῶτα ἐμπόδια, πού εἶπαμε, ἦσαν ἐμπόδια λόγων καὶ συκοφαντίας. Οἱ Χριστιανοὶ τὰ ὑπερπεδοῦσαν μὲ τὴ δύναμι τῆς ἀληθείας, πού εἰς τὸ τέλος πάντοτε λάμπει.

Τὸ νέον ὅμως ἐμπόδιον, οἱ διωγμοί, ἦταν τὸ φοβερώτερο, γιατί ἄρχισαν νὰ καταδιώκωνται μὲ τὸ ξίφος καὶ τὰ βασανιστήρια.

Οἱ αὐτοκράτορες εἶχαν τὴν ἀπαίτησι ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους των νὰ τοὺς λατρεύουν, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἰδιαιτέρους θεοὺς των, μὲ ἀγάλματα καὶ θυσίας.

Κάθε ἓνα πού δὲν ἐδέχετο νὰ ὑπακούσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀξίωσιν τὸν ἐθεώρουσαν ἐχθρὸ καὶ ἐπαναστάτη.

Οἱ Χριστιανοί, φυσικά, ἀρνήθησαν νὰ λατρεύουν τοὺς αὐτοκράτορες, γιατί αὐτοὶ ἐπίστευαν καὶ ἐλάτρευαν τὸν μόνο καὶ ἀληθινὸ Θεὸ των. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα τοὺς ἔκαμε νὰ κηρυχθοῦν ἐχθροὶ τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ν' ἀρχίσῃ ἓνας ἄγριος διωγμὸς ἐναντίον των.

Οἱ αὐτοκράτορες πάλι, ἐκμεταλλεζόμενοι καὶ τὸ μῖσος τῶν ὑπηκόων των, πού ἔτρεφαν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν, γιὰ τοὺς λόγους πού πῶ ἐπάνω ἀναφέραμε, ἐξήγειραν πάντοτε τὸν ὄχλον ἐναντίον των, γιὰ νὰ τοὺς ἀφανίσουν. Τὸν ἐφανάτιζαν πάντοτε μὲ διάφορα ψεῦδη καὶ ἐφόρτωναν εἰς τοὺς Χριστιανούς κάθε δυστύχημα καὶ κακὸ πού συνέβαινε εἰς τὸ κράτος.

Ἔτσι, μιὰ πυρκαϊὰ π.χ. ἢ ἓνας σεισμὸς, ἓνας λιμὸς ἢ μία πλημμύρα ὠφείλετο εἰς τὴν ἀσέβειαν τῶν Χριστιανῶν, πού δὲν ἐλάτρευαν τοὺς θεοὺς τῆς εἰδωλολατρίας.

Τότε ὁ ὄχλος, γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ, ἐπετίθετο ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν μὲ μανία. Τοὺς συνελάμβανε καὶ τοὺς ἐβασάνιζε μὲ φρικτὰ βασανιστήρια γιὰ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ. Ἄλλους ἐφυλάκιζε, ἄλλους ἐξώριζε, ἄλλους ἐμαστιγώνει, ἄλλους ἀκρωτηρίαζε ἢ τοὺς ἐξετέλει.

Ἄλλοτε πάλι τοὺς ἔρριχναν εἰς τὰ θηρία γιὰ νὰ τοὺς κατασπαράξουν μὲ τὰ νύχια των, ἢ τοὺς ἀλειφαν μὲ πίσσα καὶ τοὺς ἔκαιαν ὡς λαμπάδες εἰς τοὺς δρόμους, καὶ τόσα ἄλλα.

Οἱ Χριστιανοὶ ὅμως, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ μαρτύρια ὑπέμεναν μὲ μεγάλη ὑπομονή καὶ μὲ πραγματικὴ θεϊκὴ ἀταραξία. Ἄντι νὰ λιγο-

στεύη ή πίστις των εις τόν Θεόν ἐμεγάλωνε περισσότερο και ἀντί νά λιγοστεύουν οἱ πιστοί ἠϋξάνον καταπληκτικά ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα.

Πολλοὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς βασιανιστάς των, βλέποντες τὴν ἀπάθεια και τὴν γαλήνη τῶν θυμάτων ἐπίστευαν εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν και ἐγίνοντο Χριστιανοὶ και ἀπέθαιναν και αὐτοὶ μαζί των.

Οἱ Χριστιανοὶ ποὺ ἀπέθαιναν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν διωγμῶν λέγονταν μάρτυρες και ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴ μνήμη των, γιατί μὲ τὸ αἷμα των και τὴν θυσία των ἐστερέωσαν περισσότερο τὰ θεμέλιά της.

Οἱ διωγμοὶ ἄρχισαν ἀπὸ τὸ 64 μ.Χ. και εἶναι δώδεκα. Ἀπ' αὐτοὺς οἱ σπουδαιότεροι εἶναι οἱ ἑξῆς :

α) Ὁ διωγμὸς τοῦ Νέρωνος (64-68 μ.Χ.)

Ὅταν εἰς τὴν Ρώμην ἔγινε αὐτοκράτωρ ὁ αἰμοχαρὴς και ἀνισόρροπος Νέρων, ἀνάμεσα εἰς τὰ τόσα κακουργήματα ποὺ ἔκαμε ἦτο και ἡ πυρκαϊὰ τῆς Ρώμης.

Τρεῖς εἶναι οἱ ἐκδοχῆς γιὰ τὴν πυρκαϊά: Πρώτη εἶναι πὼς ὁ Νέρων ἠθέλησε νά πάρη μιὰ ἰδέα γιὰ τὴν καταστροφή τῆς Τροίας. Δευτέρα, πὼς ἠθέλησε μὲ τὴν πυρκαϊὰ νά εὕρη ἀφορμὴ γιὰ νά ξανακτίσῃ τὴν πρωτεύουσά του. Και τρίτη, πὼς ἔβαλε φωτιά γιὰ νά ἱκανοποιήσῃ τὰ ἐγκληματικά του ἔνστικτα.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ καταστροφή ἦτο τεραστία, ὁ λαὸς τῆς Ρώμης ἐξηγέρθη ἐναντίον του. Γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν τιμωρία του ἔρριξε τὴν εὐθύνη εἰς τοὺς Χριστιανοὺς και διέδωσε πὼς αὐτοὶ ἔβαλαν φωτιά εἰς τὴν πόλιν.

Τότε τὸ μαινόμενο και ἐξαγριωμένο πλῆθος ἐρρίχθη ἐπάνω εἰς τοὺς Χριστιανοὺς και ἄρχισε τὴ σφαγὴ δίχως οἴκτο.

Οἱ Χριστιανοὶ ἀφανίσθησαν σχεδὸν και ἐγνώρισαν τίς πιὸ σκληρὲς και ἄγριες ἡμέρες. Τότε ἐμαρτύρησαν και οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος και Παῦλος.

β) Οἱ διωγμοὶ τοῦ Δομιτιανοῦ (81-96 μ.Χ.)

Ὁ αὐτοκράτωρ αὐτὸς ἐβασίλευσε εἰς τὴν Ρώμην 15 ἔτη. Εἰς τὰ ἔτη αὐτὰ οἱ Χριστιανοὶ εἶδαν κι ἔπαθαν τὰ πάνδεινα.

Καθημερινὰ εὗρισκε ἀφορμὲς ἐναντίον των γιὰ νά τοὺς καταδιώκῃ. Και ἡ καταδίωξις ἦτο ἀέναντος εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Κυρία κατηγορία του ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν ἦτο πὼς ἦσαν ἐπαναστάται και ἄθεοι.

Ἐπὶ Δομιτιανοῦ ἐμαρτύρησαν ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ πρῶτος Χριστιανὸς καὶ ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν, ὁ μαθητὴς τοῦ Παύλου Τιμόθεος, καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἐπίσης ἐπὶ Δομιτιανοῦ ἐξωρίσθη εἰς τὴν Πάτμον καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

γ) Ὁ διωγμὸς τοῦ Τραϊανοῦ (98-117 μ.Χ.).

Τὸ μαρτύριον τοῦ Ἰγνατίου. Ὁ Τραϊανὸς ἀπηγόρευσε τὴν λειτουργίαν τῶν σωματείων. Οἱ Χριστιανοὶ ἐβαρύνοντο τώρα μὲ τὴν κατηγορίαν πὼς παρέβαιναν αὐτὴν τὴν ἀπαγόρευσι. Τοὺς κατήγγελλαν καὶ τοὺς ἐδίκαζαν εἰς τὸ δικαστήριον. Γιὰ νὰ ἀθωωθοῦν ἔπρεπε νὰ δηλώσουν ἐμπρὸς εἰς τοὺς δικαστὰς πὼς ἀρνοῦνται τὸν Χριστὸν καὶ πὼς εἶναι πρόθυμοι νὰ θυσιάσουν εἰς τὰ εἶδωλα.

Εἰς τὰ χρόνια τοῦ αὐτοκράτορος αὐτοῦ ἐμαρτύρησε ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος.

Ὁ Ἰγνάτιος, ἐπειδὴ ἦτο θερμὸς ὑποστηρικτὴς τῆς χριστιανικῆς πίστεως, συνελήφθη ἀπὸ τοὺς φανατικοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἐστάλη νὰ δικασθῆ εἰς τὴν Ρώμην. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξιδίου του ὑπέφερε πολλὰ βασανιστήρια ἀπὸ τοὺς δεσμοφύλακὰς του στρατιώτας. Τόσα ἦσαν τὰ βασανιστήρια πού ὑπέφερε, ὥστε εἰς κάποιαν ἐπιστολὴν του πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῆς Ρώμης λέγει : «*Εὐχομαι νὰ φθάσω τὸ γρηγορότερον εἰς τὴν Ρώμην γιὰ νὰ με ρίξουν εἰς τὰ ἄγρια θηρία νὰ με κατασπαράξουν*».

Καὶ πραγματικὰ τὸν κατεσπάραξαν τὰ ἄγρια θηρία εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τῆς Ρώμης. Τὸ δικαστήριον τὸν κατεδίκασε εἰς θάνατον (107 μ.Χ.) γιὰτὶ δὲν ἐδέχθη νὰ ἀρνηθῆ τὸν Χριστὸν καὶ τὴν διδασκαλίαν Του.

Τὴν μνήμην του τὴν ἑορτάζομε εἰς τὶς 20 Δεκεμβρίου καὶ ψάλλομε τὸ ἐξῆς κοντάκιον :

«Τῶν λαμπρῶν ἀγώνων σου ἡ φωτοφόρος ἡμέρα προκηρῦττει ἅπασιν τὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ τεχθέντα· τούτου γὰρ διψῶν ἐκ πόθου κατατροφῆσαι ἔσπευσας ὑπὸ θηρίων ἀναλυθῆναι· διὰ τοῦτο θεοφόρος προσηγορεύθης, Ἰγνάτιε ἔνδοξε».

δ) Ὁ διωγμὸς ἐπὶ Ἀντωνίου Πίου (138-161 μ.Χ.).

Τὸ μαρτύριον τοῦ Πολυκάρπου. Ὁ Ἀντώνιος Πίος, ἂν καὶ δὲν ἤθελε τοὺς διωγμούς, δὲν ἤμπόρεσε ὅμως νὰ τοὺς σταματήσῃ. Ἐπὶ τῆς βασιλείας του ἐμαρτύρησεν ὁ ἐπίσκοπος Σμύρνης Πολύκαρπος.

Ὁ Πολύκαρπος ἦτο, κατὰ πολλοὺς, μαθητὴς τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννη. Ἐπειδὴ μὲ θάρρος πολὺ ἐκήρυττε τὸν Χριστιανισμὸν καὶ προέτρεπε τοὺς εἰδωλολάτραις ν' ἀσπασθοῦν τῇ νέᾳ θρησκείᾳ, συνελήφθη καὶ ὠδηγήθη εἰς τὸν ρωμαῖον ἀνθύπατον Κορδάτον.

Ὁ ἄρχων αὐτὸς προσεπάθησε νὰ πείσῃ τὸν Πολύκαρπον ν' ἀρνηθῇ τὸν Χριστὸν καὶ νὰ ὀρκισθῇ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ γηραιὸς ὅμως ἐπίσκοπος ἔχει μόνον δὲν ἠρνήθη τὸν Χριστὸν ἀλλὰ εἶπε μὲ θάρρος εἰς τὸν ἀνθύπατον: «Ὁ γδοντάξιν ἔτη ὑπηρετῶ τὸν Χριστὸν καὶ ποτὲ δὲν με ἠδίκησε. Γιατί τῶρα θέλετε νὰ βλασφημῆσω ἐναντίον του;»

Τὸ δικαστήριον τὸν κατεδίκασε νὰ καῆ ζωντανὸς ἀλλὰ οἱ φλόγες δὲν ἔκαιαν τὸ ἅγιόν του σῶμα.

Τότε ἕνας στρατιώτης τὸν ἐθανάτωσε μὲ τὸ ξίφος του.

Τὴν μνήμη τοῦ ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας εἰς τὴς 23 Φεβρουαρίου καὶ ψάλλομε τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

Ο ΑΓΙΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

«Καὶ τρόπον μέτοχος καὶ θρόνων διάδοχος τῶν Ἀποστόλων γενόμενος τὴν πράξιν εἶρες, θεόπνευστε, εἰς θεωρίας ἐπίβασιν διὰ τοῦτο τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομῶν καὶ τῇ πίστει ἐνήθλησας μέχρις αἵματος, Ἱερομάρτυς Πολύκαρπε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

ε) Ὁ διωγμὸς ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (284-305 μ.Χ.). Οἱ μεγαλομάρτυρες Γεώργιος καὶ Δημήτριος.

Ὁ Διοκλητιανὸς ὑπῆρξεν ἕνας ἀπὸ τοὺς φοβερώτερους διώκτας τῆς Χριστιανοσύνης. Ἐντὸς μηνὸς κατέσφαξε εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν 15.000 Χριστιανοὺς καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον 140.000. Εἰς αὐτοὺς πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ πολλὰς ἄλλες χιλιάδες Χριστιανῶν, ποὺ ἀπέθαναν εἰς φυλακάς, ἐξορίας καὶ μετὰ φρικτὰ βασανιστήρια. Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος ἐμαρτύρησαν καὶ οἱ δύο μεγαλομάρτυρες Γεώργιος καὶ Δημήτριος.

‘Ο “Αγιος Γεώργιος.

‘Ο “Αγιος Γεώργιος, πού τόν βλέπομε εἰς τῖς διάφορες εἰκόνες ἐπάνω εἰς τὸ ἄλογο νὰ σκοτώνη τὸν δράκοντα καὶ νὰ ἐλευθερώνη τὴ βασιλοπούλα ἢ νὰ ἔχη ἓνα παιδάκι πίσω ἀπὸ τὸ ἄλόγ του, ἦτο ἀπὸ πλουσιωτάτην ρωμαϊκὴν οἰκογένειαν καὶ εἶχε γεννηθῆ εἰς τὴν *Καισάρειαν* τῆς *Καππαδοκίας*. Εἶχε καταταχθῆ εἰς τὸν ρωμαϊκὸν στρατὸν καὶ ἦτο *χιλίαρχος*. Εἶχε λάβει μέρος εἰς πολλὰς μάχας καὶ εἶχε βγῆ νικητῆς, γι’ αὐτὸ καὶ λέγεται *τροπαιοφόρος*.

‘Ο “Αγιος Γεώργιος εἶχε λεπτὴ καὶ εὐαίσθητη ψυχὴ καὶ παρακολουθοῦσε μὲ πραγματικὸν πόνο τῖς διάφορες διώξεις τῶν Χριστιανῶν. Κατὰ βάθος ἀγαποῦσε τοὺς Χριστιανούς καὶ ἐπίστευε εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, γιὰ τὴν εὗρισκε καλύτερη ἀπὸ τὸν Ἰουδαϊσμὸ καὶ τὴν Εἰδωλολατρία.

‘Όταν ἐκηρύχθη ὁ διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν, ἐπὶ Διοκλητιανοῦ, ὁ Γεώργιος ὄχι μονάχα ἀρνῆθηκε νὰ συλλάβη Χριστιανούς, ἀλλὰ ὠμολόγησε πὼς καὶ ὁ ἴδιος ἦτο Χριστιανὸς καὶ πὼς ἐπροπαγάνδιζε γιὰ τὴ νέα θρησκεία.

‘Ο Διοκλητιανὸς τὸν ἐκάλεσε κοντὰ του καὶ κατ’ ἀρχὰς τὸν συνεβούλευσε νὰ παύσῃ νὰ προπαγανδίζῃ γιὰ τὴ νέα θρησκεία. ‘Ο Γεώργιος ὄχι μονάχα δὲν ἐσταμάτησε, μὰ ἐξανάρχισε μὲ μεγαλύτερον ζῆλον. Τότε, ὁ Διοκλητιανὸς διέταξε καὶ τὸν ἐφυλάκισαν καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ μαρτύρια διέταξε τὸν ἀποκεφαλισμὸ του εἰς τὰ 304 μ.Χ.

Οἱ Χριστιανοὶ ἔθαψαν τὸ σῶμα του εἰς τὴν Λύδαν τῆς Ἰουδαίας, ὅπου, ἀργότερα, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισε μεγαλοπρεπῆ ναὸν ἐπάνω εἰς τὸν τάφον του.

‘Η παράδοσις ἀναφέρει πολλὰ θαύματα τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ὅπως π.χ. τὴν ἀπελευθέρωσι παιδιῶν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, τὸν φόνο τοῦ δράκοντος κ.ἄ.

‘Η Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν μνήμη του εἰς τῖς 23 Ἀπριλίου, ὁπότε ψάλλεται καὶ τὸ τροπάριον :

«Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρμαχος, τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρόσβενε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

‘Ο “Αγιος Δημήτριος.

‘Όπως ὁ “Αγιος Γεώργιος, ἔτσι καὶ ὁ “Αγιος Δημήτριος κατήγετο ἀπὸ πλουσίαν καὶ εὐγενῆ οἰκογένειαν καὶ εἶχε μεγάλο ἀξίωμα εἰς τὸν στρατὸν

καὶ εἰς τὴν κοινωσίαν. Πατρίς του ἦτο ἡ Θεσσαλονίκη. Ἐγίνε Χριστιανὸς καὶ ἄρχισε νὰ διδάσκη τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν μὲ τόσον ζῆλον, ὥστε ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε νὰ τὸν φυλακίσουν.

Καὶ ἀπὸ τὴν φυλακὴν του ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐξηκολούθει τὴν διδασκαλίαν του καὶ συνεκέντρωνε καθημερινὰ πολλοὺς μαθητάς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ μικρόσωμος ἀλλὰ εὐσεβὴς Νέστωρ.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν εἶχεν ἔλθει ἓνας γίγας παλαιστής, ἐθνικός, ὁ Λυαῖος, ποὺ ἐπροκάλει τοὺς Χριστιανοὺς εἰς ἀγῶνα. Κανεὶς ὅμως δὲν ἐτόλμησε ν' ἀντιταχθῆ εἰς τὸν πελώριον ἐκείνον ἄνδρα. Ὁ Νέστωρ τότε ἀπεφάσισε νὰ παλαίσῃ μὲ τὸν γίγαντα. Πηγαίνοντας εἰς τὸν Δημήτριον ἔλαβε τὴν συμβουλὴν του καὶ τὴν εὐλογίαν του.

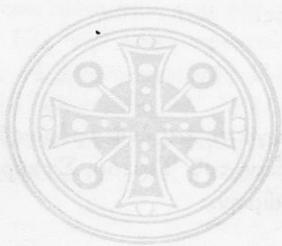
— Μὲ τὴν πίστι σου εἰς τὸν Χριστόν, τοῦ εἶπεν ὁ Δημήτριος, πήγαινε καὶ θὰ νικήσης.

Καὶ πραγματικά. Ὄταν παρουσιάσθη εἰς τὸ στάδιον, παρ' ὅλες τὶς εἰρωνεῖες τῶν ἐθνικῶν, ἐνίκησε καὶ ἐφόνευσε τὸν Λυαῖον. Αὐτὸ φυσικὰ δυσηρέστησε τοὺς ἐθνικοὺς καὶ τὸν αὐτοκράτορα. Ὄταν ἔμαθε πὼς ἡ νίκη τοῦ Νέστορος ὠφείλετο εἰς τὴν εὐλογίαν τοῦ Δημητρίου, διέταξε καὶ ἀποκεφάλισαν τὸν Δημήτριον καθὼς καὶ τὸν Νέστορα εἰς τὶς 26 Ὀκτωβρίου.

Οἱ Χριστιανοὶ τὸν ἔθαψαν εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ ὁ τάφος του σώζεται μέχρι σήμερα. Λένε μάλιστα, πὼς ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Δημητρίου ἀναβλύζει μύρον, γι' αὐτὸ λέγεται καὶ *Μυροβλήτης*. Δίπλα εἰς τὸν τάφον του ἔχει κτισθῆ μεγαλοπρεπῆς ναὸς, ποὺ, μετὰ τὴν πυρκαϊάν τοῦ 1917, ἐκτίσθη καινούργιος. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος εἶναι πολιούχος τῆς Θεσσαλονίκης.

Τὴν μνήμην του τὴν ἑορτάζομε στὶς 26 Ὀκτωβρίου καὶ ψάλλομε τὸ τροπάριον :

«Μέγαν εὐρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, Σὲ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένη, ἀλλοφῶρε τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα, οὕτως, Ἅγιε μεγαλομάρτυς Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτενε δωρήσασθαι ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Α Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ο Σ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (313-867 μ.Χ.)

18. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος προστάτης τῆς νέας θρησκείας.

Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐσταμάτησαν ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου, τὸ ἔτος 313. Τότε ὁ Χριστιανισμὸς εὐρῆκε ἀνακούφισιν καὶ ἔμεινεν ἐλεύθερος νὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμον.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἦτο υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Χλωροῦ καὶ τῆς εὐσεβεστάτης Ἑλένης. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Νύσσαν τῆς Νοτιοσλαβίας, τὸ 288. Ὅταν ἀπέθανεν ὁ πατέρας του, ὁ στρατὸς τὸν ἀνεκήρυξε Αὐγούστον, δηλαδὴ αὐτοκράτορα. Οἱ ἄλλοι στρατοὶ τοῦ ἀπεράντου Ρωμαϊκοῦ κράτους ἀνεκήρυξαν ἄλλους τρεῖς αὐτοκράτορας, ποὺ ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου.

Ὁ Κωνσταντῖνος ὅμως μὲ τὸν γενναῖον στρατὸν του, ποὺ τὸν ἀποτελοῦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Χριστιανοί, ἔκαμε πολλοὺς νικηφόρους πολέμους καὶ εἰς τὸ τέλος ἔμεινε μονοκράτωρ.

Ἐσυμπάθησε πάρα πολὺ τοὺς πιστοὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἴσως γιὰτὶ εἶχε παιδαγωγηθῆ ἡριστιανικῶ ἀπὸ τὴν μητέρα του Ἑλένην, ἴσως ὅμως, γιὰτὶ ἐγνώρισε πολλοὺς εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ πατέρα του καὶ εἰς τὴν συναναστροφὴν ποὺ ἔκανε μὲ αὐτοὺς ὁ ἴδιος.

Τὸ λάβαρον.

Ἡ συμπάθειά του ἐγίνε ἀγάπη καὶ ἐνδιαφέρον ὅταν ὁ νεαρὸς αὐτοκράτωρ, τὸ 312, ἐνίκησε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τὸν ἄσπονδον ἐχθρόν του Μαζέντιον, ἔξω ἀπὸ τὴν Ρώμην.

Ἐπειδὴ ὁ Μαξέντιος τοῦ εἶχε κηρύξει τὸν πόλεμον ὁ Κωνσταντῖνος εἰσῆλθε μὲ τὸν στρατόν του εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ὅταν λοιπὸν εὐρίσκετο ἓνα μεσημέρι εἰς τὸ στρατόπεδόν του καὶ ἐσκέπτετο διάφορα σχέδια, παρακαλῶντας συγχρόνως τὸν Θεὸν τῶν Χριστιανῶν νὰ τὸν βοηθήσῃ, εἶδε εἰς τὸν οὐρανὸν ἓνα φωτεινὸν ὄραμα ποῦ τὸν ἔκαμε νὰ πάρῃ καὶ ὅλας τὴν ἀπόφασίν του. Εἶδε ἓνα φωτεινὸν σταυρὸν μὲ τὶς λέξεις «ἐν τούτῳ νίκα». δηλαδή: μὲ τὸν σταυρὸν θὰ νικήσῃς.

Ἀμέσως ἔδωσε διαταγὴ νὰ κατασκευασθῇ μία σημαία μὲ τὸν σταυρὸν καὶ τὰ γράμματα, ποῦ τὴν ὠνόμασε «λάβαραν» καὶ ποῦ ἦτο ἡ πρώτη χριστιανικὴ σημαία.

Μὲ τὸ λάβαρον πάντοτε ἐμπρὸς καὶ μὲ τὸν ἐνθουσιασμένον ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν πίστιν στρατόν του, ὁ Κωνσταντῖνος κατετρόπωσε τὸν Μαξέντιον ἔξω ἀπὸ τὴν Ρώμην (312).

Ἡ θρίαμβος τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας.

Ἐνα χρόνο ἀργότερα, τὸ 313, ὁ Κωνσταντῖνος μαζὶ μὲ τὸν ἄλλον συναυτοκράτορα Λικίνιον ἀνεκήρυξε τὸν Χριστιανισμὸν ἐλεύθερον μὲ τὸ περίφημον «διάταγμα τῶν Μεδιολάνων».

Ἔτσι ὁ Χριστιανισμὸς ἦτο ἐλευθέρως θρησκεία γιὰ ὅλους. Οἱ διωγμοὶ ἐσταμάτησαν, οἱ ἐκκλησίαι καὶ τὰ κτήματα τῶν Χριστιανῶν, ποῦ εἶχαν δημευθῇ, ἀπεδόθησαν καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἀνεκουφίσθησαν ὀλίγον.

Ὅταν εἰς τὰ 324, ὁ Κωνσταντῖνος κατετρόπωσε τὸν Λικίνιον καὶ ἔγινε αὐτοκράτωρ, ἀνεκήρυξε πιά τὸν Χριστιανισμὸν ὡς ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ Κράτους.

Ἀρχισε καὶ ὁ ἴδιος ἐπίσημα νὰ προστατεύῃ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ νὰ τοὺς προτιμᾷ εἰς τὶς δημόσιες ὑπηρεσίες. Ἔδωσε τὸ δικαίωμα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἐλευθερώνῃ τοὺς δούλους, ὥρισε τὴν Κυριακὴν ὡς ἡμέραν ἀργίας καὶ ἔκαμε χίλια δυὸ ἄλλα.

Ὁ Κωνσταντῖνος προσέφερε ἐπίσης μεγάλας ὑπηρεσίες εἰς τὸν Χριστιανισμὸν μεταφέροντας τὴν πρωτεύουσάν του εἰς τὸ Βυζάντιον, τὴν μετέπειτα Κωνσταντινούπολιν (330). Εἰς τὴν νέαν πρωτεύουσάν του, ὁ Χριστιανισμὸς, μακριὰ ἀπὸ τὰ εἰδῶλα καὶ τὰ ἀγάλματα τῆς Ρώμης, εὐρῆκε τὸν δρόμον του καὶ κατέκτησε ὅλον σχεδὸν τὸν κόσμον. Ἐδῶ ἐκτίσθησαν μεγαλοπρεπεῖς χριστιανικοὶ ναοὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον καὶ τὴν Χριστιανὴν μητέρα του Ἑλένην.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς ναοὺς αὐτοὺς ἦτο καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

Ὁ Κωνσταντῖνος κατὰ τὸ τέλος τοῦ βίου του, ἐβαπτίσθη Χριστιανὸς εἰς τὴν Νικομήδειαν ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον *Εὐσέβιον*. Ἀπέθανε εἰς τὶς 21 Μαΐου τοῦ 337 καὶ ἐτάφη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, πού ἦτο ἔργον ἰδικόν του.

Ἡ Ἐκκλησία μας, γιὰ τὶς τεράστιες ὑπηρεσίες πού προσέφεραν εἰς τὸν Χριστιανισμόν, τὸν ὠνόμασε ἅγιον καὶ ἰσαπόστολον καὶ ἡ Ἱστορία *Μεγάλων*.

Ὁ Τίμιος Σταυρὸς καὶ ἡ Ἀγία Ἑλένη.

Ἡ μητέρα τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου Ἑλένη, ἦτο, ὅπως εἶδαμε, Χριστιανὴ καὶ ἐφρόντισε νὰ μεταδώσῃ τὴν πίστι καὶ τὴν ἀγάπη της γιὰ τὸν Χριστιανισμόν καὶ εἰς τὸν υἱόν της.

Ἡ Ἀγία Ἑλένη, παράλληλα μὲ τὸν υἱόν της, εἰργάσθη πολὺ γιὰ τὸν Χριστιανισμόν καὶ τὸ ἔργον της εἶναι τεράστιον. Εἰς τὴν ἀγάπην της καὶ τὴν θέρμην της πρὸς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ὀφείλεται ἡ εὕρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ πολλὰ ἄλλα.

Ἐπειδὴ ἡ Ἱερουσαλήμ εἶχε καταστραφῆ καὶ εἶχε κτισθῆ εἰς τὰ ἐρείπιά της νέα ρωμαϊκὴ πόλις, ὁ τόπος πού εἶχε σταυρωθῆ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανούς ἀγνωστος.

Ἡ Ἀγία Ἑλένη ἀνέλαβε νὰ εὕρῃ τὸν Τίμιον Σταυρὸν καὶ ὠργάνωσεν εἰδικὴν ἀποστολὴν εἰς τὰ 327, μαζὶ μὲ ἄλλες εὐσεβεῖς ἀρχόντισσες τοῦ Βυζαντίου. Ὅστερα ἀπὸ πολλὰς ἔρευνες κατάρθωσαν νὰ εὕρουν τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν Τίμιον Σταυρὸν ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐσταυρώθη ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Ὅστερ' ἀπ' αὐτὸ ἡ Ἀγία Ἑλένη διέταξε καὶ ἐκτίσθη εἰς τὸν Πανάγιον Τάφον ὁ ναὸς τῆς Ἀναστάσεως, ἕνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους ναοὺς τῆς Χριστιανοσύνης. Γι' αὐτὸ, ἡ Ἐκκλησία μας, ἐκτιμῶντας τὶς ὑπηρεσίες της, τὴν ἀνεκήρυξε ἁγίαν. Τὴν μνήμην της ἐορτάζομεν, μαζὶ μὲ τὴν μνήμην τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου, εἰς τὶς 21 Μαΐου.

Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου.

«Τοῦ Σταυροῦ Σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλῆσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλεῦσι Ἀπόστολός Σου, Κύριε, βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρὶ Σου παρέθετο, ἣν περιόσως διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλάνθρωπε».

19. Αἱρέσεις—Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι.

Ὅταν ἀποκαταστάθῃ ὁ Χριστιανισμὸς καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἡσύχασαν ἀπὸ τὶς διαφορὰς καταδιώξεις ἄρχισε ἡ βαθύτερη μελέτη τῶν Γραφῶν καὶ οἱ διαφορὰς συζητήσεις. Εἰς τὶς συζητήσεις αὐτὰς ποὺ ἄρχισαν, παρουσιάσθησαν διαφορὰς ἀντιγνωμίες καὶ παρερμηνεῖες γύρω ἀπὸ τὰ πνευματικὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ συνετάραζαν τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ ἔκαμαν τοὺς Χριστιανοὺς νὰ διαιρεθοῦν.

Οἱ διαφορὰς ἐρμηνεῖες ποὺ ἐδόθησαν ἀπὸ μερικοὺς γύρω ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν Γραφῶν καὶ οἱ διαφορὰς ἀντιγνωμίες, εἰς ὅ,τι πιστεύει ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, λέγονται *αἱρέσεις*.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς καὶ εἰς τὴν πρώτην περίοδον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας μας ἐφάνησαν διαφορὰς αἱρέσεις. Αὐτὰς ὅμως δὲν συνετάραζαν τοὺς πιστοὺς, ὅπως οἱ αἱρέσεις τῆς δευτέρας περιόδου. Οἱ Χριστιανοί, τότε, κάτω ἀπὸ τοὺς ἀνάοους διωγμοὺς ἦσαν ἠνωμένοι πάντοτε καὶ οἱ συζητήσεις ἐπάνω εἰς τὰ θέματα τῶν αἰρετικῶν ἐγίνοντο μὲ ἡσυχίαν καὶ μὲ τὴν γνώριμον ἐκείνην ἀδελφικὴν ἀγάπην ποὺ εἶχον.

Οἱ αἱρέσεις ὅμως τῆς δευτέρας περιόδου ἔφερον μεγάλη ἀναστάτῳσι καὶ φανατισμὸ μεταξὺ τῶν πιστῶν, παρέσυραν δὲ καὶ αὐτοκράτορας. Ἀκόμη τὸ μῖσος ἐχώριζε τοὺς Χριστιανοὺς εἰς δύο στρατόπεδα καὶ ἐχύθη καὶ χριστιανικὸν αἷμα.

Γιὰ νὰ καταπολεμηθοῦν οἱ αἱρέσεις καὶ οἱ αἰρετικοί, ἡ Ἐκκλησία μας ἠναγκάσθη νὰ κάμῃ συνόδους.

Εἰς τὰς συνόδους αὐτάς, ποὺ ἐγίνοντο εἰς μίαν ὠρισμένην πόλιν, ἐκάλει ὅλους τοὺς ἐπίσκοπους ὅλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἔπαιρναν καθαρὰς καὶ ὠρισμένες ἀποφάσεις. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὶς συνόδους αὐτὰς ἔπαιρναν μέρος ἐπίσκοποι ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Οἰκουμένης, ὀνομάζονται *Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι*.

Αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ποὺ ἐγίναν εἶναι ἑπτὰ καὶ οἱ αἱρέσεις πάμπολλες. Ἀπ' αὐτὰς, οἱ σπουδαιότερες εἶναι ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου καὶ ἡ αἵρεσις τοῦ Μακεδονίου.

α) Ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου.

Ὁ Ἀρειὸς ἦτο πρεσβύτερος τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς πιδμορφωμένους κληρικοὺς καὶ ἐπίστευε πῶς ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο Θεὸς ἀλλὰ κτίσμα

τοῦ Θεοῦ, τὸ τελειότερον κτίσμα πὺ εἶχε δημιουργήσει ὁ Θεὸς προτοῦ δημιουργήσει τὸν κόσμον.

Κατὰ τὸν Ἄρειον λοιπὸν ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο Θεὸς ὅμοιος μὲ τὸν Πατέρα (ὁμοούσιος) καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, παρὰ ἄνθρωπος.

Ἡ ἀληθινὴ ὅμως διδασκαλία τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας μας εἶναι, πὺ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Προϋπῆρχε πάντοτε ὅπως καὶ ὁ Πατέρας καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ εἶναι τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀρείου ἀμέσως ἔφερε σύγχυσι καὶ ἀναστάτῳσιν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἀπέκτησε πάρα πολλοὺς ὁπαδοὺς, πὺ ἐπληθύνοντο ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν.

Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκάλεσε πλησίον του τὸν Ἄρειον καὶ προσεπάθησε νὰ τὸν πείσῃ, πὺ ἡ διδασκαλία του δὲν ἦτο σύμφωνη μὲ τὴν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας.

Τοῦ κάκου ὅμως. Ὁ Ἄρειος ἐπέμενε καὶ οἱ ὁπαδοὶ του, Ἀρειανοί, ἐγίνοντο περισσότεροι εἰς ὅλην τὴν Οἰκουμένην. Ἡ τοπικὴ σύνοδος πὺ ἐγινε τότε εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν κατεδίκασε τὸν Ἄρειον. Ἐκεῖνος ὅμως ἐξηκολούθει νὰ διδάσκῃ τὸ ἴδιον πρᾶγμα, πὺ ἔφερε μεγάλην ἀναστάτῳσιν μὲ τις ταραχῆς πὺ ἐγίνοντο ἐπάνω εἰς τις συζητήσεις τῆς αἰρετικῆς αὐτῆς διδασκαλίας.

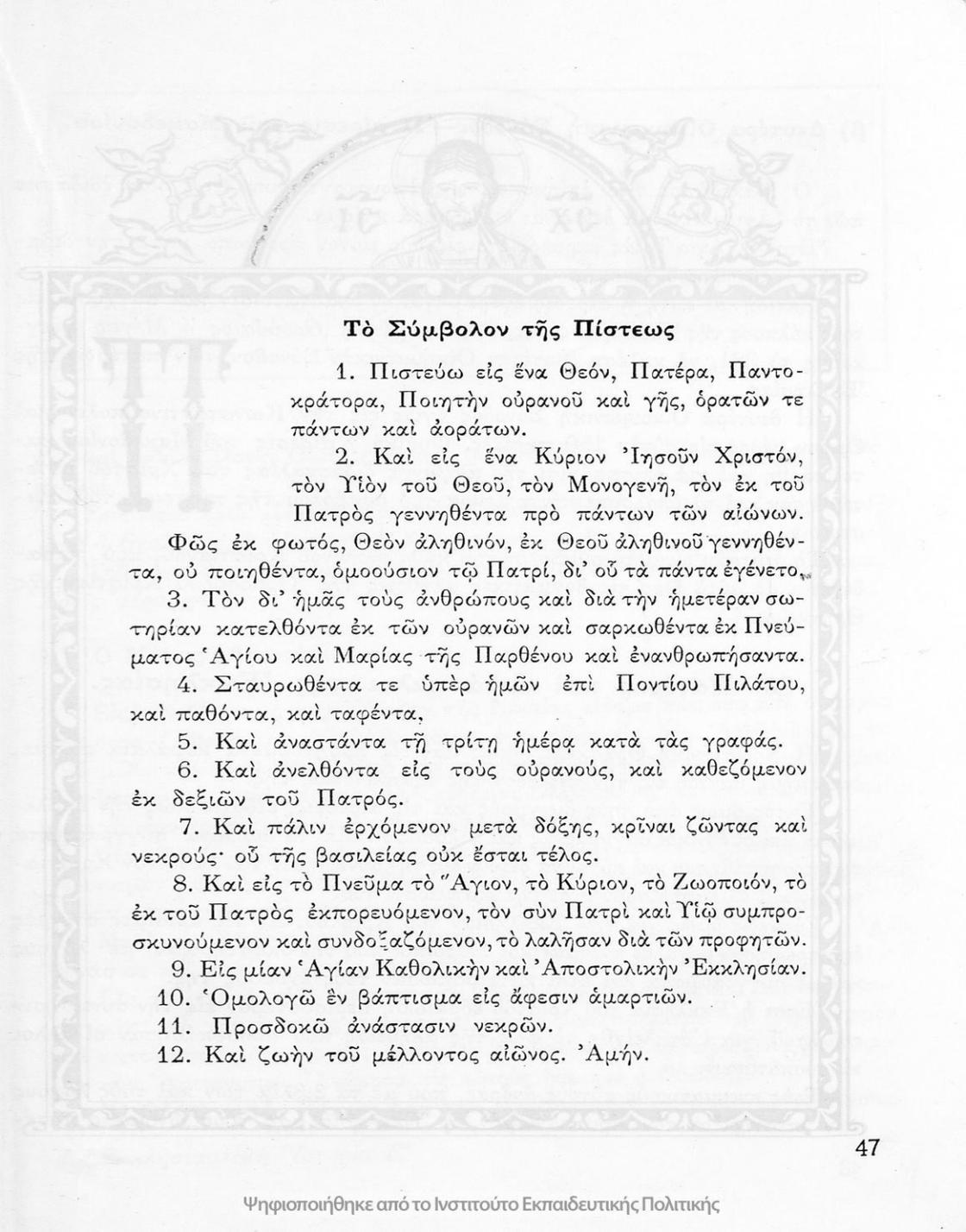
Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος τότε, γιὰ νὰ δώσῃ ἓνα τέρμα εἰς τὴν ἀνώμαλη αὐτὴ κατάστασι καὶ γιὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀγάπην τῶν Χριστιανῶν, ἐκάλεσε τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, πὺ ἐγινε εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας τὸ 325.

Εἰς τὴν σύνοδον αὐτὴν ἔλαβον μέρος 318 ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν τῆς Οἰκουμένης, οἱ λεγόμενοι πατέρες.

Ἵστερα ἀπὸ πολλὰς συζητήσεις, οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας κατεδίκασαν τὸν Ἄρειον καὶ τὴν διδασκαλίαν του ὡς αἰρετικὴν, καθὼς καὶ τοὺς ὁπαδοὺς του.

Εἰς τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον συνετάχθησαν καὶ τὰ ἑπτὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, τοῦ «πιστεύω» καὶ ὠρίσθη ὁ χρόνος τῆς εορτῆς τοῦ Πάσχα. (Πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴν πανσέληνον τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας).

Ἐπίσης, εἰς τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἀνεδείχθη γιὰ τὸ θάρρος καὶ τὴν σοφίαν του ὁ τότε νεαρὸς διάκονος τῆς Ἀλεξανδρείας Μέγας Ἀθανάσιος, πὺ ἔλαβε μέρος συνοδεύοντας τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας.

Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως

1. Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

2. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων.

Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

3. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

4. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα,

5. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς.

6. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

7. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης, κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

8. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ Ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸν σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.

9. Εἰς μίαν Ἁγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

10. Ὁμολογῶ ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

11. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

12. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

β) Δευτέρα Οικουμενική Σύνοδος—Ἡ αἵρεσις τοῦ Μακεδονίου.

Ὁ Μακεδόνιος ἦτο ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐδίδασκε πὼς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν εἶναι Θεὸς παρὰ κτίσμα.

Ἔτσι ἡ Ἁγία Τριάς περιορίζετο εἰς δύο μόνον πρόσωπα κατὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου.

Ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἡ αἵρεσις ἔφερε μεγάλην ἀναστάτῳσιν καὶ σύγχυσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Μέγας ἤναγκάσθη τὸ 381, νὰ καλέσῃ δευτέραν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἔγινε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔλαβον μέρος εἰς αὐτὴν 150 πατέρες. Φυσικὰ ἡ αἵρεσις τοῦ Μακεδονίου κατεδικάσθη καὶ γιὰ ἐπισφράγισι τῆς ἀληθινῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ συντάχθησαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα πέντε ἄρθρα τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως, τοῦ «πιστεύω».

Τὸ πιστεύω εἶναι τὸ σύμβολον τοῦ κάθε ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ, ποῦ παραδέχεται μὲ αὐτὸ ὅλες τὶς δογματικὰς ἀλήθειαι τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Θρησκείας.

20. Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας.

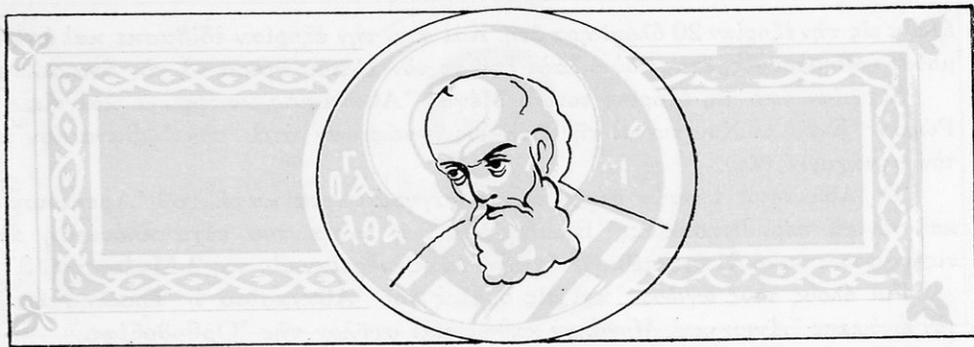
Ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία, ὅπως καὶ εἰς προηγούμενα κεφάλαια εἶδαμε, ἐπολεμήθη παντοῦ εἰς τὴν περίοδον τῆς ἐξαπλώσεώς της.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὶς αἱρέσεις, εἶδαμε πὼς τὴν ἐπολέμησαν καὶ οἱ ἐθνικοὶ συγγραφεῖς καὶ φιλόσοφοι. Μὲ τὰ διάφορα συγγράμματά των προσεπάθησαν καὶ αὐτοὶ νὰ ρίξουν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ τὸν Χριστιανισμόν καὶ νὰ ἐμποδίσουν ἔτσι τὴν ἐξάπλωσίν του.

Εὐτυχῶς ὅμως γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὶς κρίσιμες στιγμὰς ἐφανερώθησαν μεγάλοι πνευματικοὶ ἄνθρωποι ποῦ τὴν ὑπεστήριξαν μὲ λόγους καὶ μὲ συγγράμματα καὶ ἔτσι κατετρόπωσαν τοὺς ἐχθροὺς της.

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐδραϊώθη περισσότερον εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ, γιὰτὶ ἀπεδείχθη τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ποῦ προσεπάθησαν οἱ ἄλλοι νὰ συσκοτίσουν.

Τοὺς πνευματικὸς αὐτοὺς ἄνδρας, ποῦ μὲ τὰ βιβλία των καὶ τοὺς λόγους των ὑπεστήριξαν τὸν Χριστιανισμόν, ἡ Ἐκκλησία μας τοὺς ὠνόμασε πατέ-

ρες και διδασκάλους. Οί πατέρες και οί διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι πολλοί.

Σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος κ. ἄ.

Τοὺς τρεῖς τελευταίους ἡ Ἐκκλησία μας τοὺς ὀνομάζει μὲ ἓνα ὄνομα, Τρεῖς Ἱεράρχας.

α) Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

Εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας εἶδαμε πὼς διεκρίθη ὁ νεαρὸς διάκονος Ἀθανάσιος. Ὁ Ἀθανάσιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὸ 295 μ.Χ. και ἠκολούθησε ἀπὸ τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν τὸν μοναχικὸν βίον. Κατόπιν ὅμως, ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος ἐκτιμῶντας τὶς πνευματικὰς του ἀρετὰς, τὸν ἐχειροτόνησε ἀρχιδιάκονον και τὸν εἶχε μαζί του.

Εἰς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον κατεπολέμησε τὸν Ἀρειον και τὸν Ἀρειανισμόν μὲ μεγάλην εὐφράδειαν και πειστικὰ ἐπιχειρήματα, πού ὅλοι ἐθαύμασαν τὴν ρητορικὴν του ἰκανότητα και τὴν δύναμιν τῆς σκέψεώς του.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐγένεν ἐπίσκοπος ὁ Ἀθανάσιος και παρέμεινεν εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον 45 ὀλόκληρα ἔτη.

Εἰς τὸ μακρὺ αὐτὸ ἐπισκοπικὸν διάστημα ἔδειξε τὶς πρὸς σπάνιες πνευματικὰς και χριστιανικὰς ἀρετὰς πού εἶχε. Κατεπολέμησε τὸν Ἀρειανισμόν και κατεδικάσθη δέκα φορές, ἀπὸ τοὺς διαφόρους αὐτοκράτορας, πού ὑπεστήριζαν τὸν Ἀρειανισμό. Ἀνάμεσα εἰς αὐτοὺς ἦτο και ὁ Οὐάλλης.

Ὁ Οὐάλλης τὸν ἐξώρισε ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν και ὁ Μέγας Ἀθανάσιος

ἔμεινε εἰς τὴν ἔξορίαν 20 ὀλόκληρα ἔτη. Καὶ ἀπὸ τὴν ἔξορίαν ἐδίδασκε καὶ ἐπολεμοῦσε καθημερινῶς, ἔτσι πού ὁ λαὸς ἐπίεσε τὸν αὐτοκράτορα νὰ τὸν ἀνακαλέσῃ.

Εἰς μίαν ἀπὸ τῆς ἔξορίας του, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος κατέφυγε καὶ εἰς τὴν Ρώμην. Ἐκεῖ, οἱ Χριστιανοὶ τῆς Δύσεως ἐγνώρισαν ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιον καὶ τὸν μοναχικὸν βίον.

Ὁ Ἀθανάσιος ἔγραψε πάρα πολλὰ συγγράμματα κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ καὶ γενικὰ περὶ θρησκείας. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ὑγεία του εἶχε κλονισθῆ ἀπὸ τῆς διάφορες κακουχίας, ἀπέθανε εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν εἰς τῆς 2 Μαΐου τοῦ 373.

Γιὰ ὅλους τοὺς ἀγῶνας καὶ τῆς θυσίας τοῦ Ἀθανασίου ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ὠνόμασε Ἄγιον καὶ Μεγάλον καθὼς καὶ στῦλον τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὴν μνήμη του τὴν ἐορτάζομε εἰς τῆς 18 Ἰανουαρίου καὶ ψάλλομε τὸ ἐξῆς τροπάριον :

«*Στῦλος γέγονας Ὁρθοδοξίας θείοις δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν Ἐκκλησίαν, ἱεράρχα Ἀθανάσιε, τῷ γὰρ Πατρὶ τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον ἀνακηρύξας κατήσχηνας Ἄρειον. Πάτερ ὦσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.*»

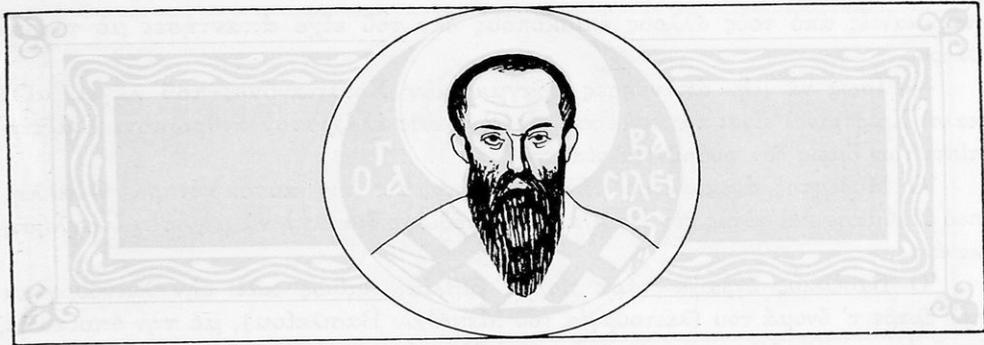
β) Ὁ Μέγας Βασίλειος.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ρήτορας καὶ διδασκάλους ἦτο καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγεννήθη εἰς τὰ 330 μ.Χ. εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας ἀπὸ καλὴν οἰκογένειαν. Ὁ πατέρας του ἦτο ρήτωρ εἰς τὸν Πόντον. Ἡ μητέρα του Ἐμμέλεια καθὼς καὶ ἡ μάμη του Μακρίνη ἦσαν ἀπὸ τῆς πρὸ ἐνάρετες καὶ μορφωμένες γυναῖκες. Ὁ φιλόσοφος Λιβάνιος τῆς ἐθαύμαζε, μακαρίζοντας τοὺς Χριστιανούς πού εἶχαν τόσο θαυμαστὰς γυναῖκες.

Ἀπὸ τέτοιους γονεῖς ἀνετράφη ὁ Βασίλειος καὶ ἐπῆρε τῆς πρῶτες χριστιανικὰς βάσεις. Ἀφοῦ ἐσπούδασεν εἰς τὴν Καισάρειαν, ἦλθε κατόπιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔπειτα κατῆλθε εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἐλειτούργουν διάφορες σχολὰς πού ἐδίδασκον φιλοσοφίαν καὶ ρητορικὴν. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐσπούδασε τὴν ρητορικὴν καὶ ἔτυχε νὰ ἔχη συμμαθητὰς του, εἰς τὸ διάστημα τῶν 4-5 χρόνων πού ἔμεινε ἐδῶ, τὸν Γρηγόριον Ναζιανζηνὸν καὶ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου, τὸν Ἰουλιανὸν τὸν Παραβάτην.

Τελειώνοντας τῆς σπουδὰς του, ὁ Βασίλειος ἐγύρισε εἰς τὸν Πόντον καὶ εἰς τὴν Καισάρειαν, ὅπου ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ρήτορος καὶ τοῦ δικηγόρου. Ἐντὸς ὀλίγου ἐβαπτίσθη, καὶ ἀφοῦ ἔκαμε διάφορες περιοδεῖες γιὰ νὰ

γνωρίση τὸν χριστιανικὸν ἀσκητικὸν βίον, κατέφυγεν εἰς ἓνα ἐρημικὸν κτῆμα τοῦ Πόντου, ὅπου ἀφιερῶθη εἰς τὴν μελέτην καὶ συγγραφὴν διαφόρων βιβλίων.

Βλέποντας ὅμως πῶς εἶχε μεγαλύτερη κλίσι εἰς τὰ θρησκευτικὰ πράγματα, ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ κληρικὸς γιὰ νὰ ἐργασθῆ με περισσότερον ζῆλον.

Ἐχειροτονήθη λοιπὸν πρεσβύτερος καὶ εἰς τὰ 370 μ.Χ., ὅταν ἀπέθανε ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας, ἔγινεν αὐτὸς ἐπίσκοπος.

Ὁ Βασίλειος, ὡς λαϊκὸς καὶ ὡς ἐπίσκοπος, ἔδειξε ὅλες τὶς ἀνθρώπινες καὶ χριστιανικὰς ἀρετὰς του.

Ἄφοῦ ἐπώλησε ὅλα του τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὰ ἐμοίρασε εἰς τοὺς πτωχοὺς, εἰργάσθη γιὰ τὴν ἴδρυσιν διαφόρων φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ «Βασιλείας», ὀνομαστὸν Πτωχοκομεῖον. Αὐτὸς ἔζη λιτότατα. Κάθε περίσσευμά του τὸ δέθετε γιὰ τοὺς ἄλλους.

Ἡ προσωπικότης τοῦ Βασιλείου ἐφάνη εἰς τὸ ἐπεισόδιον ποῦ εἶχε μετὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλλη, τὸν Μόδεστον, ποῦ εἶχε σταλῆ γιὰ νὰ ἀναγκάσῃ πολλοὺς ἐπισκόπους νὰ παραδεχθοῦν τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου.

Ὁ Βασίλειος, φανατικὸς ἐχθρὸς τοῦ Ἀρείου, ἠρνήθη τὶς προτάσεις τοῦ αὐτοκράτορος καὶ εἰς τὶς ἀπειλὰς τοῦ Μοδέστου ἀπήντησε :

— «Τί με ἀπειλεῖς;», τοῦ εἶπε. «Δήμευσιν τῆς περιουσίας μου δὲν φοβᾶμαι, γιὰτὶ εἶμαι ἀμπτωχος. Οὔτε τὴν ἐξορία φοβᾶμαι, γιὰτὶ εἶμαι ξένος καὶ ἐξόριστος εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον. Βασανιστήρια πάλιν δὲν τὰ φοβᾶμαι καὶ αὐτά, γιὰτὶ μετὴν πρώτη πληγῇ ποῦ θὰ λάβῃ τὸ ἀσθενικὸ μου σῶμα θὰ ὑποκύψω. Οὔτε καὶ τὸν θάνατον φοβᾶμαι, γιὰτὶ θὰ ἔλθω τὸ συντομώτερον κοντὰ εἰς τὸν Θεόν».

Ὁ Μόδεστος τόσο πολὺ ἐθαύμασε τὸν Βασίλειον, ὥστε τοῦ ὡμολόγησε

πώς κανείς από τους άλλους επισκόπους δεν τοῦ εἶχε ἀπαντήσει μὲ τέτοιον θάρρος.

—«Ἴσως νὰ μὴν ἀπάντησες πραγματικὸν Χριστιανόν», τοῦ λέγει. «Οἱ καλοὶ Χριστιανοὶ εἶναι ταπεινοὶ καὶ εἰς τὸν κάθε ἐλάχιστον ἄνθρωπον. Γιὰ τὴν πίστι των ὅμως δὲν φοβοῦνται τίποτε».

Ὁ Μόδεστος ἀνεκοίνωσε τὰ καθέκαστα εἰς τὸν αὐτοκράτορα Οὐάλλη, ποὺ ἐθαύμασε καὶ αὐτὸς τὸν Βασίλειον καὶ ἔδωσε διαταγὴ νὰ μὴν τὸν ἐνοχλήσῃ κανένας.

Ὁ Βασίλειος ἔγραψε πάρα πολλὰ βιβλία, καθὼς καὶ τὴν λειτουργίαν ποὺ ἔλαβε τ' ὄνομά του (λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου), μὲ τὴν ὁποίαν οἱ ἱερεῖς ἱερουργοῦν 10 φορές τὸν χρόνον (τὰ Χριστούγεννα, τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, τὰ Φῶτα, τὶς 5 πρώτες Κυριακὲς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴ Μεγάλῃ Πέμπτῃ καὶ τὸ Μεγάλο Σάββατο).

Ὁ Βασίλειος ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 50 ἐτῶν, τὸ 379 καὶ τὴν κηδεῖα του τὴν παρηκολούθησε ὅλο τὸ πλῆθος τῶν πτωχῶν, τόσο, ποὺ ἐσημειώθησαν δυστυχήματα. Τὴν μνήμην τοῦ Βασιλείου τὴν ἐορτάζομε τὴν 1 Ἰανουαρίου καὶ ψάλλομε τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

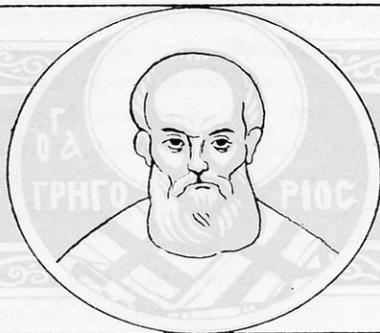
«Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου ὡς δεξαμένην τὸν λόγον σου· δι' οὗ θεοπροπῶς ἐδογματίσας, τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτράνωσας, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἤθη κατεκόσμησας. Βασίλειον ἱεράτευμα, πάτερ ὄσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος».

γ) Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός.

Ἄλλος μεγάλος διδάσκαλος καὶ ὀνομαστὸς ρήτωρ ἦτο ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, ὁ Θεολόγος. Ὀνομάσθη Ναζιανζηνός γιατί ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀριανζό, ποὺ εὑρίσκεται κοντὰ εἰς τὴν Ναζιανζὸ τῆς Καππαδοκίας, τὸ 328 μ.Χ., ἀπὸ εὐσεβεῖς καὶ πολὺ μορφωμένους γονεῖς.

Ὁ πατέρας του ἦτο ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ καὶ ἡ μητέρα του Νόννη ἔδωσε τὶς πρώτες χριστιανικὲς κατευθύνσεις εἰς τὸν μικρὸν υἱὸν της. Λένε, μάλιστα, πὼς μίαν ἡμέραν ἔβαλε τὰς χεῖρας τοῦ μικροῦ Γρηγορίου εἰς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τοῦ ἠύχθη νὰ τὸν ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς ν' ἀναλάβῃ ὅταν μεγαλώσῃ, νὰ τὸ κηρύξῃ.

Ὁ Γρηγόριος ἐτελείωσε τὸ σχολεῖον τῆς Ναζιανζοῦ καὶ κατόπιν ἐφοίτησε εἰς τὶς σχολὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Βασίλειον καὶ τὸν Ἰουλιανόν. Μὲ τὸν Βασίλειον ὅμως ἐκαλλιέργησε τὶς σχέσεις του, ὥστε καὶ οἱ δύο των ἀπετέλουν αἰμίαν ψυχὴν χωρι-

σμένην εις δύο σώματα», καθώς γράφει και ο ίδιος κάπου. Τον Ίουλιανόν τόν Παραβάτην τόν απέφευγε, γιατί είχε έθνικές ιδέες. Τήν άποστρόφήν του τήν έδειξε άργότερα, παρ' όλον πού ο άδελφός του, ο Καισάριος, έγινε ιατρός του Ίουλιανού.

Όταν έτελείωσε τις σπουδές του, επέστρεψε εις τήν πατρίδα του και έπεσκέφθη τόν Μέγαν Βασίλειον εις τό έρημικόν κτήμα του, εις τόν Πόντον.

Εις ηλικίαν 30 χρονών έβαπτίσθη και έχειροτονήθη πρεσβύτερος (361). Δέν έδέχето όμως νά γίνη έπίσκοπος, γιατί αισθανόταν τις δυνάμεις του αδύνατες ν' αναλάβη τό φορτίον των διοικητικών καθηκόντων. Όταν απέθανε όμως ο πατέρας του, ο Γρηγόριος έχειροτονήθη έπίσκοπος Ναζιανζού και τότε άνεδείχθη ή δύναμις του λόγου του.

Έπειδή εκείνην τήν εποχήν (379) οι Άρειανοί είχαν αύξηθή και είχαν εις τας χείρας των όλες τις εκκλησίες τής Κωνσταντινουπόλεως, οι Όρθόδοξοι τόν παρεκάλεσαν νά έλθη εκεί και νά αναλάβη τήν ύποστήριξιν τής Όρθοδοξίας άπό τήν μικρή εκκλησία τής άγίας Άναστασίας, πού μόνη έμεινε εις χείρας των Όρθοδόξων. Πράγματι, ο Γρηγόριος έδέχθη τήν πρόσκλησιν. Άπό τόν άμβωνα τής μικρής αύτης εκκλησίας έξεφώνησε τους περιφήμους πέντε λόγους περι τής «θεότητος του Λόγου του Θεού», γι' αυτό ώνομάσθη Θεολόγος. Οι λόγοι αυτοί έκαμαν σπουδαίαν έντύπωσιν και οι Άρειανοί τόσο έθορυβήθησαν, ώστε ήρχισαν νά τόν μισούν και νά τόν καταδιώκουν.

Εις τά 380 μ.Χ. έγινε αυτοκράτωρ ο Θεοδόσιος, πού έκαμε τόν Γρηγόριον άρχιεπίσκοπον εις τήν Κωνσταντινούπολιν.

Εις τήν Β' Οίκουμενικήν Σύνοδον έγινε πρόεδρος και έπολέμησε τήν αίρεσιν του Μακεδονίου, όπως έπολέμησε και τόν Άρειανισμόν. Έπειδή όμως

ἐδημιούργησε πολλοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀντεῖχε εἰς τὰ διάφορα διοικητικὰ καθήκοντα, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῆ ἀπὸ ἀρχιεπίσκοπος καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ναζιανζόν, ὅπου ἀπεσύρθη εἰς ἓνα ἐξοχικὸν κτῆμα του.

Ὁ Γρηγόριος ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐγγράψε λόγους, ἐπιστολάς, ποιήματα καὶ γενικῶς θεωρεῖται ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπέθανε εἰς τὰ 391 μ.Χ. καὶ τὴν μνήμην του τὴν ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας εἰς τὶς 25 Ἰανουαρίου, ὁπότε ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

«Ὁ ποιμεικὸς αὐλὸς τῆς Θεολογίας σου τὰς τῶν ρητόρων ἐνίκησε σάλπιγγας, ὡς γὰρ τὰ βάθη τοῦ πνεύματος ἐκζητήσαντι καὶ τὰ κάλλη τοῦ φθέγματος προσετέθη σοι. Ἀλλὰ πρόσβενε Χριστῶ τῷ Θεῷ, πάτερ Γρηγόριε, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

δ) Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Τρίτος μέγας ἱεράρχης τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ποὺ ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τὸ 347 μ.Χ.

Ἐπειδὴ ἀπὸ μικρὸς ὁ Ἰωάννης ἔχασε τὸν πατέρα του, τὴν ἀνατροφή του καὶ τὴν μόρφωσίν του τὴν ἀνέλαβε ἡ εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετη μητέρα του Ἀνθοῦσα. Αὐτὴ ἐφρόντισε νὰ ἀνατραφῆ ὁ Ἰωάννης χριστιανικώτατα καὶ νὰ λάβῃ μίαν τελείαν μόρφωσιν γιὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

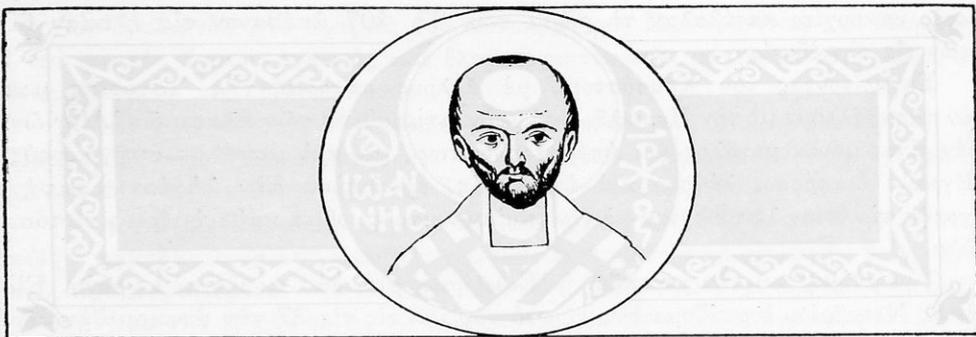
Ὁ Ἰωάννης εἶχε κλίσι εἰς τὴν ρητορικὴν, γι' αὐτὸ καὶ ἐσπούδασε εἰς τὴν περίφημον σχολὴν τοῦ ἐθνικοῦ Λιβανίου.

Ὁ Λιβάνιος, βλέποντας τὶς ἀρετὲς τοῦ Ἰωάννου καὶ τὴν φυσικὴν του εὐφράδειαν, τόσο τὸν ἐκτιμοῦσε, ὥστε ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ διάδοχόν του, ἀν ὁ Ἰωάννης ἦτο ἐθνικός, ὅπως ἐκεῖνος.

Μόλις ἐτελείωσε τὶς σπουδὲς τῆς ρητορικῆς, ὁ Ἰωάννης ἐβαπτίσθη καὶ εἰσῆλθε εἰς τὴν θεολογικὴν σχολὴν τῆς Ἀντιοχείας, ὅπου ἔγινε ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους, ἀνάμεσα εἰς τοὺς συσπουδαστάς του.

Μετὰ τὴν θεολογικὴν σχολὴν, ὁ Ἰωάννης ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ παρέμεινε εἰς τὴν πατρίδα του διδάσκοντας 12 ὀλόκληρα ἔτη. Τόσο ὠραῖα ἐδίδασκε τοὺς πιστοὺς, μιλῶντας καθημερινῶς ἀπὸ τὸν ἄμβωνα, ὥστε πλήθη κόσμου ἔτρεχαν νὰ τὸν ἀκούσουν. Τέτοια δὲ ἦτο ἡ ἀγάπη τοῦ ἐκκλησιάσματος πρὸς αὐτόν, ὥστε ὅλοι ἔλεγον πῶς ἀπὸ τὸ στόμα του ρεῖ χρυσός, γι' αὐτὸ καὶ τὸν ὠνόμασαν Χρυσόστομο.

Ἡ φήμη του ἐξεπέρασε τὰ στενὰ ὄρια τῆς Ἀντιοχείας καὶ ἔφθασε εἰς τὴν

Κωνσταντινούπολιν, όπου ο αυτοκράτωρ Ἀρκάδιος τὸν ἐκάλεσε πλησίον του γιὰ νὰ τὸν κάμῃ Ἀρχιεπίσκοπον.

Ὁ Χρυσόστομος, εἰς τὸ νέον αὐτὸ ἀξίωμα, ἔδειξε ὅλα τὰ ἀνώτερα πνευματικὰ προσόντα ποὺ εἶχε. Ἐφρόντισε ἀμέσως νὰ διαδοθῇ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πολλὰς χώρας ἐθνικῶν, ὅπως τῶν Περσῶν καὶ τῶν Γότθων. Ἐβοήθησε τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀδυνάτους καὶ ἐφρόντισε νὰ ὀργανώσῃ, ὅσο ἤμποροῦσε καλύτερα, τὴν διοίκησιν τοῦ κλήρου. Ἐκαυτηρίαζε καὶ ἐπέκρινε καθημερινῶς τὸ ἄδικον καὶ τὸ κακὸν ἀπ' ὅπουδῆποτε καὶ ἂν προήρχετο. Ὁ ἐλεγχὸς του ἦτο γιὰ κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς. Ἐγίνετο μὲ τόσῃ σφοδρότητα καὶ μὲ τέτοια παρρησίαν, ποὺ πολλοὺς ἄρχισε νὰ τοὺς πικραίνῃ ἢ ἀλήθεια ὥστε νὰ δυσαρεστοῦνται μὲ τὸν Ἰωάννην.

Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ἡ αυτοκράτειρα *Εὐδοξία*, ποὺ ἦτο ἀπιστη, καὶ ἔζη μίαν ζωὴν ἔξω ἀπὸ κάθε ὄριον ἀρετῆς, ἠθικῆς καὶ δικαίου.

Ἔτσι, δυσηρεστημένη ἡ *Εὐδοξία*, διέταξε τὴν ἐξορία του (403). Ὅταν τὸ ἔμαθε ὁ λαὸς, μὲ διαμαρτυρίες καὶ ψηφίσματα ἠνάγκασε τὴν αὐτὴ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν Ἰωάννην εἰς τὴν πόλιν. Ἐπειδὴ δὲ ἐσαλεύθη ἡ τάξις, ἡ *Εὐδοξία* ἀνεκάλεσε τὸν Ἰωάννην εἰς τὴν θέσιν του. Ὁ Ἰωάννης ἐπανέλαβε τὴν ἐπίθεσίν του μὲ μεγαλύτερον θάρρος. Ἐχει μείνει ἱστορικὸς ἓνας λόγος του ποὺ ἀρχίζει ἔτσι :

«Πάλιν ἡ Ἡρωδιάς μαίνεται, πάλιν ταράσσεται, πάλιν ζητεῖ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰωάννου ἐπὶ πίνακι...»

Ἡ *Εὐδοξία* δὲν ἐδίστασε γιὰ δευτέρα φορὰ νὰ τὸν ἐξορίσῃ, εἰς τὰ 404, εἰς ἓνα ἐρημικὸ μέρος τῆς Ἀρμενίας, ποὺ εὐρίσκεται κοντὰ εἰς τὸ ὄρος Ταῦρος. Ὁ Ἰωάννης ὑπέφερε μαρτυρικὰ τὴν πορεία τῆς ἐξορίας του καὶ ἔμεινε ἐκεῖ σχεδὸν τρία ἔτη. Οἱ μεγάλες ὅμως ταλαιπωρίες τῆς ἐξορίας καὶ οἱ τρο-

μερές κακουχίας κατέβαλαν τὸ σῶμα του. Τὸ 407 ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 60 ἐτῶν εἰς τὴν ἐξορίαν.

Συγκρίνοντας τὸν Χρυσόστομο μὲ ἄλλους ρήτορας τῆς Ἱστορίας μας τὸν παραβάλλομε μὲ τὸν Περικλῆ καὶ τὸν Δημοσθένη τῶν κλασικῶν Ἀθηναίων. Δὲν εἶναι μόνον μέγας καὶ ὑπέροχος ρήτωρ, μὰ καὶ μέγας συγγραφεύς. Ἐγραψε διαφόρους λόγους καὶ ἐπιστολάς, ἐρμήνευσε τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἔγραψε τὴν θείαν λειτουργίαν μὲ τὴν ὁποίαν λειτουργοῦμε κάθε ἡμέρα καὶ τόσα ἄλλα.

Τὴν μνήμη του τὴν ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας δύο φορές τὸν χρόνο. Εἰς τις 13 Νοεμβρίου ἐορτάζομε τὸν θάνατό του καὶ εἰς τις 27 τὴν ἀνακομιδὴν τῶν ἱερῶν του λειψάνων, ψάλλοντες τὸν ἀπολυτίκιόν του :

«*Ἡ τοῦ στόματός σου καθάπερ χρυσὸς ἐκλάμψασα χάρις τὴν Οἰκουμένην ἐφώτισεν, ἀφιλαργυρίας τῷ κόσμῳ θησαυροὺς ἐναπέθετο· τὸ ὕψος ἡμῖν τῆς ταπεινοφροσύνης ὑπέδειξεν. Ἀλλὰ σοῖς λόγοις παιδεύων, πάτερ Ἰωάννη Χρυσόστομε, πρέσβευε τῷ λόγῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν*».

ε) Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι.

Ἡ Ἐκκλησία μας, ξεχωρίζοντας ἀνάμεσα εἰς τοὺς πατέρες καὶ διδασκάλους τὸν Μέγαν Βασίλειον, τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, τοὺς ὀνομάζει μ' ἓνα ὄνομα «*Τρεῖς Ἱεράρχας*» καὶ τιμᾷ τὴν μνήμη των εἰς τις 30 Ἰανουαρίου, ὅποτε ψάλλεται καὶ τὸ ἀπολυτίκιον :

«*Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος, τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀκτίσει δογμάτων θείων πυρσεύσαντας, τοὺς μελιρρύτους ποταμοὺς τῆς σοφίας, τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν Θεογνωσίας νόμασιν καταρδεύσαντας, Βασίλειον τὸν Μέγαν καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ τῷ τὴν γλῶσσαν χρυσορρήμονι. Πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταὶ συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν, αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ προσβέουσιν*».

21. Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης.

Μετὰ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον, ὅλοι οἱ αὐτοκράτορες ποὺ ἀνῆλθαν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ὑπεστήριξαν τοὺς Χριστιανούς, πλὴν τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου.

Ὁ Ἰουλιανὸς ἦτο ἀνεπίδὸς τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. Ἀπὸ μικρὸς ἔμεινε ὀρφανὸς καὶ ἔλαβε χριστιανικὴν μόρφωσιν κλεισμένος εἰς ἓνα φρούριον τῆς Καππαδοκίας.

Ὅταν ἐμεγάλωσε, ἐσπούδασε ρητορικὴν εἰς τὶς ὀνομαστὰς σχολὰς τῆς Περγᾶμου, τῆς Νικομηδείας καὶ τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον.

Ὅταν ἔγινε αὐτοκράτωρ, εἰς τὸ διάστημα ἀπὸ τὸ 361 ἕως 363, νομίζοντας πὼς ἡ κακοδαιμονία τοῦ κράτους του ὠφείλετο εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, πού εἶχε παραμερίσει τὴν εἰδωλολατρίαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ρώμης, ἐδόθη μὲ ὅλην του τὴν ψυχὴν εἰς τὸ νὰ ξαναζωντανέψῃ τὴν εἰδωλολατρίαν γιὰ νὰ φθάσῃ τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ρώμης.

Ἔτσι, ἄρχισε ν' ἀγκαλιάζῃ τὸν ἐθνισμὸν καὶ νὰ τὸν προστατεύῃ. Ἐκτίσθη-καν ναοὶ εἰδωλολατρικοὶ καὶ ἐπροστατεύθησαν οἱ αἰρετικοὶ Χριστιανοί, γιὰ νὰ φέρουν διάσπασιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ πράξεις αὐτῆς τοῦ Ἰουλιανοῦ ἦσαν ἀντίθετες μὲ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν χριστιανικὴν παράδοσιν τῶν προγόνων του.

Ἐβλεπε ὅμως καὶ ὁ ἴδιος πὼς, παρ' ὅλα τὰ μέτρα πού ἐλάμβανε, δὲν ἔκανε τίποτε, γιὰτὶ ἡ εἰδωλολατρία ἦτο ἀδύνατον νὰ ξαναζήσῃ.

Ἡ προσπάθεια αὐτῆ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἦτο τὸ τέλος τῆς εἰδωλολατρίας. Ὁ Ἰουλιανὸς, ἐπειδὴ παρέβη καὶ ἀπεστάτησε ἀπὸ τὴν θρησκείαν του, ἔμεινε εἰς τὴν Ἱστορίαν μὲ τὴν παρωνυμία ὁ Παραβάτης ἢ Ἀποστάτης. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ τοῦ παραγνωρίσωμε τὴν ἰδιοφυίαν καὶ τὴν μεγάλην ψυχὴν πού εἶχε.

Ἐπληγώθη βαρεῖα εἰς μίαν φοβερὴν μάχην καὶ πεθαίνοντας ἐφώνασε :
— «*Νενίκηκάς με, Ναζωραῖε*». Δηλαδή : Μὲ ἐνίκησες, Χριστέ.

Αὐτὴ ἦταν ἡ τελευταία κραυγὴ τοῦ εἰδωλολάτρου αὐτοκράτορος καὶ τῆς εἰδωλολατρίας.

22. Θεοδόσιος ὁ Α' καταδιώκει τοὺς ἐθνικοὺς.

Τὸ ἀντίθετο τοῦ Ἰουλιανοῦ ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Α', πού ἀνῆλθε εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου εἰς τὰ 380 μ.Χ. Ἔως ὅπου ἀνέλθῃ αὐτὸς εἰς τὸν θρόνον τοῦ Κράτους, προηγήθησαν ἄλλοι πού ὑπεστήριξαν τοὺς αἰρετικούς, δὲν ἐτόλμησαν ὅμως νὰ πολεμήσουν κατ' εὐθείαν τὴν ὑπόστασιν τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Ἐξ αἰτίας λοιπὸν τῆς μεγάλης κρίσεως πού ἐπερνοῦσε ὁ Χριστιανισμὸς,

και εις τας Αθηνas υπενόμευαν την Χριστιανικην Θρησκείαν, γι' αυτό εκαμε δύο νόμους που ώριζαν το κλείσιμο των σχολων αυτων και τον υποχρεωτικον εκχριστιανισμον με την ποιηην του θαράτου.

Έτσι η ειδωλολατρία εξερριζώθη πια έντελως και μαζί με αυτήν έκτυπήθησαν και αρκετοι Χριστιανοι που τόσον ειχαν βλάψει την Όρθοδοξίαν.

Θέλοντας ο Ίουστινιανός να αφιερώση ένα δείγμα της εύλαβειας του και της άφοσιώσεώς του εις την Χριστιανικην Θρησκείαν, έκτισε από την άρχη τον ναόν της Αγίας Σοφίας.

Η ιστορία του ναου, όπως ειπαμε και εις τα προηγούμενα μαθήματα, ηρχισε από τον Μεγάλον Κωνσταντινον. Κατ' άρχαs ήταν ένας μικρός ναός που τον έμεγάλωσε ο υίός του Κωνσταντιος και τον όποιον εκάψεν ο λαός, όταν έτολμήθη η έξορία του Ιωάννου του Χρυσοστόμου.

Έπεσκευάσθη κατόπιν ο ξύλινος τρούλλος της, ο όποιος εκάη και πάλιν εις τους χρόνους του Ίουστινιανού κατά την στάσιν του «νίκα».

Οι αρχιτέκτονες Ανθέμιος και Ισιδωρος εξώδευσαν 300 εκατομμύρια χρυσές δραχμές και έχρειάσθησαν πέντε όλόκληρα έτη, με 10.000 σχεδόν έργατας για να τον κτίσουν.

Ο, τι καλύτερον εύρίσκετο εις την άπέραντη Βυζαντινήν Αυτοκρατορίαν διατέθη για το κτίσιμο του ναου της Αγίας Σοφίας. Πολύχρωμα μάρμαρα, πολύτιμοι λίθοι, χρυσάφι, έλεφαντοκόκκαλο, ψηφιδωτά και πολλά άλλα εκουβαλήθησαν για να στολισθῆ το έσωτερικόν του ναου έτσι που η άρμονία των χρωμάτων και ο στολισμός ν' αποτελῆ ένα πραγματικόν θαύμα.

Εις τον νάρθηκα του ναου υπῆρχε η κρήνη με την καρκινικην έπιγραφην:

ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ

Που σημαίνει: «Να καθάρσης τις άμαρτίες σου και όχι το πρόσωπόν σου μόνον».

Η έπιγραφή αυτή παρουσιάζει το έξῆς περίεργον. Άπ' όποιοδήποτε μέρος την διαβάσης (άρχη και τέλος), διαβάζεται και σημαίνει το ίδιο.

Όταν ο Ίουστινιανός εισῆλθεν εις τον ναόν τόσο έθαμβώθη από την όμορφιά, ώστε εφώναξε κατενθουσιασμένος:

— Νενίκηκά σε, Σολομών.

Δηλαδή: «Σε ενίκησα, Σολομών». Με τα λόγια αυτά ύπονουσε πως ο ναός της Αγίας Σοφίας ητο καλύτερος από τον ναόν του Σολομώντος των Ιεροσολύμων.

Η Αγία Σοφία σώζεται ακόμη και σήμερα, έχει όμως μεταβληθῆ εις μουσεϊον από τους Τούρκους.

24. Ὁ Ἡράκλειος καὶ ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος.

Ὁ Ἡράκλειος. Ὅταν ἀπέθανεν ὁ Ἰουστινιανός, οἱ ἄλλοι αὐτοκράτορες ποὺ ἀνέβησαν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου δὲν ἦσαν ἀξιοὶ λόγου.

Τὸ κράτος ἀπὸ τοὺς συχνοὺς πολέμους καὶ τὰ τεράστια ἐξόδα εὐρίσκετο εἰς οἰκτρὰ οἰκονομικὰ χάλια.

Ἐπειτα οἱ ἐχθροὶ τοῦ Βυζαντίου καὶ πρὸ παντὸς οἱ Πέρσαι, οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Σλαῦοι, εἶχαν ἀνακτήσει τὸ θάρρος των καὶ εἶχαν ἀρπάζει κάμποσες ἐπαρχίες ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Οἱ Πέρσαι μάλιστα εἶχαν προχωρήσει τόσο πολὺ πὺ εἶχαν φθάσει ἕως τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ εἶχαν ἀρπάζει τὸν Τίμιον Σταυρὸν καὶ τὸν ἔφεραν μαζί των. Ἀκόμα εἶχαν κατορθώσει νὰ φθάσουν ἐμπρὸς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν πολιορκοῦσαν. Εἰς ὅλες αὐτὲς τὶς δύσκολες στιγμὲς, τὸ κράτος τὸ ἔσωσε ὁ νέος αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ὁ Ἡράκλειος, μαζί μὲ τοὺς δύο ἀξιόους συνεργάτας του, τὸν Πατριάρχην Σέργιον καὶ τὸν ὑπουργὸν Βῶνον.

Ἀκάθιστος Ὕμνος. Μόλις ἀνέλαβεν ὁ Ἡράκλειος, ὠργάνωσε ἀμέσως καινούργιο στρατὸ καὶ στόλο, καὶ ἀφοῦ ἔλαβε τὶς εὐλογίες τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεβίβασθη εἰς τὴν Ἀσίαν γιὰ νὰ πολεμήσῃ τοὺς Πέρσας. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἄφησε τὸν Πατριάρχην Σέργιον καὶ τὸν ὑπουργὸν Βῶνον. Ὅταν ἔλειπε ὅμως ὁ Ἡράκλειος, οἱ Ἀραβοὶ, ἓνας ἄλλος λαὸς βάρβαρος, ἀφοῦ συνειφώνησαν μὲ τοὺς Πέρσας, ἤλθον νὰ πολιορκήσουν τὴν Πόλιν.

Ὁ Πατριάρχης Σέργιος εἰς τὴν δύσκολην αὐτὴν στιγμὴν ἐφανάτισε τὸν λαὸν μὲ τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Συνήθροισε τὸν λαὸν καὶ τοῦ συνέστησε νὰ παρακαλέσῃ τὴν πολιούχον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν Θεοτόκον, καὶ αὐτὴ θὰ τὸν βοηθήσῃ. Ὁ ἴδιος δέ, μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, ἐφανάτισε τὸν στρατὸν ποὺ ἐπολεμοῦσε εἰς τὰ τεῖχη, γι' αὐτὸ καὶ ὅλες οἱ ἐπιθέσεις τοῦ βασιλέως τῶν Ἀβάρων Χαγάνου ἐπῆγαν χαμένες. Βλέποντας, τότε, ὁ Χαγάνος πὼς ματαιοπονεῖ καὶ πὼς εἶναι δύσκολο νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν καὶ ἔφυγε.

Οἱ Χριστιανοί, τότε, ἀπέδωσαν τὴν νίκην των εἰς τὴν Παναγίαν καὶ ἔτρεξαν ἀμέσως εἰς τὸν ναὸν τῶν Βλαχερνῶν νὰ τὴν εὐχαριστήσουν. Ὁ ποιητὴς Πισίδης συνέταξε ἓνα ὕμνον ποὺ τὸν ἔψαλλαν οἱ Χριστιανοὶ ὅλη τὴν νύκτα ὄρθιοι, γι' αὐτὸ ὁ ὕμνος αὐτὸς ὠνομάσθη Ἀκάθιστος Ὕμνος. Κατ' ἄλλους, συγγραφεὺς τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου εἶναι ὁ Πατριάρχης Σέργιος.

Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 τροπάρια, ὅσα εἶναι τὰ γράμματα τοῦ Ἀλφαβήτου (Α-Ω). Ἐμεῖς, εἰς ἀνάμνησιν, τὰ ψάλλομε κάθε Παρασκευῇ

τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ τὰ ὀνομάζομε «Χαιρετισμοὺς τῆς Παναγίας»,
γιατὶ κάθε τροπάριον τελειώνει μὲ τὸν χαιρετισμόν: «Χαῖρε, νύμφη ἀνύμ-
φευτε».

Τότε ἐψάλη, μαζὶ μὲ τὸν «Ἀκάθιστον Ὑμνον», καὶ τὸ γνωστὸν κον-
τάκιον ποῦ ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὴν Παναγίαν, τὴν ὑπέρμαχον στρατηγόν,
ποῦ ἔσωζε πάντοτε τὴν Πόλιν ἀπ' ὅλους τοὺς κινδύνους ποῦ τὴν ἀπειλοῦσαν:

*«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δειῶν, εὐχαριστήρια
ἀναγράφω Σοι, ἡ Πόλις Σου, Θεοτόκε.
'Αλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον»
Ἵνα κράζω Σοι: «Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε».*

Ἡ ὕψωσις τοῦ Σταυροῦ.

Ὁ Ἡράκλειος τὸν ἴδιον καιρὸ ἐπολέμει τοὺς Πέρσας εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ
τοὺς ἐνίκησε «κατὰ κράτος». Ἔτσι, μέσα εἰς 6 ἔτη, κατάρθωσε νὰ ξαναπάρη
τις χαμένες ἐπαρχίες τοῦ κράτους του, νὰ καταδιώξῃ τοὺς Πέρσας εἰς τὴν χώ-
ραν των καὶ νὰ τοὺς καταστρέψῃ ἐντελῶς. Ἐπῆρε τὸν Τίμιον Σταυρὸν καὶ ἐγύ-
ρισε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν φορτωμένος δόξα καὶ λάφυρα. Ἐνα ἔτος ἀργό-
τερα, τὸ 614 μ.Χ. κατῆλθε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐτοποθέτησε τὸν Σταυρὸν
εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως ἐνώπιον χιλιάδων κόσμου ποῦ ἔψαλλον συγκινη-
μένοι:

*«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου.
Νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωροῦμενος καὶ τὸ Σὸν φυλάττων
διὰ τοῦ Σταυροῦ Σου πολίτευμα».*

Ἡ Ἐκκλησία μας, εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, ἐορτάζει τὴν
ἐορτὴν τῆς «Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ» τὴν 14ην Σεπτεμβρίου.

25. Ἡθὴ τῶν Χριστιανῶν. Ἀσκητικὸς καὶ μοναχικὸς βίος.

α) Τὰ ἥθη τῶν Χριστιανῶν.

Μὲ τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ κόσμος ἄλλαξε
σιγὰ-σιγὰ μορφή, γιατί οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὴν πρώτην σχεδὸν στιγμὴν ἐφῆρ-

μοσαν καινούργιες ήθικες αρχές, σύμφωνα με την διδασκαλία του Ευαγγελίου. Οι ήθικες αυτές αρχές ανύψωσαν την κοινωνική ζωή των ανθρώπων και εκαλυτέρευσαν τις συνθήκες του βίου των.

Από τις αρχές του Χριστιανισμού οι σπουδαιότερες ήσαν οι εξής :

Η αγάπη. Οι άνθρωποι κατά την εποχήν του Χριστιανισμού ήσαν εγωϊσται και άτομισται και καθένας έκοιτάζε να ικανοποιήση τις επιθυμίες και τὰ συμφέροντά του. Αδιαφορούσε για τὰ μέσα που μετεχειρίζετο και για τή βλάβη που έφερε εις τὸν πλησίον του.

Ο Χριστιανισμός, με τὸ κήρυγμά του «ἀγαπάτε ἀλλήλους», κατήργησε τὸν εγωϊσμόν αὐτὸν και έχάρισε τὴν ἀγάπη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι έπαυσε ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ἀνθρώπων και οἱ ἀδύνατοι και ἀνυπεράσπιστοι ἄνθρωποι εὔρισκαν προστασίαν εις τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν. Οἱ πτωχοὶ και οἱ ἄρρωστοι, τὰ ὄρφανὰ και οἱ χήρες, εις τὰ χέρια τῶν Χριστιανῶν εὔρισκαν μεγάλη ἀνακούφισι με τὴν ἀλληλεγγύη και τὴν ἀλληλοβοήθεια που ἔδειχναν μεταξύ των.

Η εργασία. Τὴν εργασία τὴν θεωροῦσαν πρῶτα ὡς ἔργο τῶν δούλων. Οἱ ἰσχυροὶ και οἱ πλούσιοι εὔρισκαν ἐξευτελιστικὸ πρᾶγμα να ἐργάζωνται, γι' αὐτὸ και κάθε εργασία ἦτο εις τὰ χέρια τῶν δυστυχισμένων ἐκείνων πλασματῶν που ἔλεγοντο δοῦλοι.

Ο Χριστιανισμός ὅμως ἀγάπησε πολὺ τὴν εργασία και τῆς ἔδωσε τὴ θέσι που τῆς ἄξιζε μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Κάθε ἄνθρωπος, ἐδίδασκε, πρέπει να τρέφεται ἀπὸ τὴν εργασία που προσφέρει. Ἔτσι δὲν ἐγένετο καμμιά ἐπιβάρυνσι και ὁ ἐργαζόμενος ἐγένετο ἠθικός, ἐφ' ὅσον δὲν ἔξει εις βάρος τῶν ἄλλων. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐτήρησε αὐτὴν τὴν ἀρχήν, γιατί πάντοτε ἐργαζόταν. Ἦξευρε τὴν τέχνη του σκηνοποιῦ, γι' αὐτὸ και ποτὲ δὲν ἐπεβάρυνε κανέναν.

Η ισότης. Οἱ ἄνθρωποι ἦσαν πρῶτα χωρισμένοι εις ἄρχοντας και δούλους. Οἱ πρῶτοι εἶχαν δικαίωμα ἐπάνω εις τὴν ζωή και τὴν περιουσίαν τῶν ὑπηκόων των και πρὸ παντὸς εις τὴν τάξιν τῶν δούλων.

Οἱ δοῦλοι ἦσαν ἐκείνοι που ἔζων τὸν πιὸ ἄθλιο βίον. Ἐγενῶντο δοῦλοι και ἀπέθνησκον δοῦλοι.

Ο Χριστιανισμός ἐκήρυξε τὴν ἰδέαν τῆς ἰσότητος μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐμπρὸς εις τὸν Χριστὸν ἦσαν ἴσοι.

Με τὸ κήρυγμα αὐτὸ και ἡ γυναῖκα, που πρῶτα τὴν ἐθεώρουν ὡς κατώτερον πλάσμα ἐμπρὸς εις τὸν ἄνδρα, ἐπῆρε τὴ θέσι που τῆς ἄρμοζε εις τὴν κοινωνίαν. Χάρις εις αὐτὴν τὴν ἀρχήν ἐξυψώθη πολὺ. Γι' αὐτὸ και προώδευσε πολὺ ὁ οἰκογενειακὸς βίος.

β) Οἱ πρῶτοι ἀσκηταί.

Πολλοὶ Χριστιανοὶ θέλοντες νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ ἐγκόσμια καὶ τὶς ὑλικὰς ἀπολαύσεις, γιὰ νὰ ἐπιδοθοῦν ἀνενόχλητοι εἰς τὴν λατρείαν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἄφηναν τὶς πόλεις καὶ τὰ διάφορα κοσμικὰ κέντρα καὶ ἐδιάλεγαν ἕνα ἐρημικὸ μέρος καὶ ἐκεῖ ἐπερνοῦσαν τὸν βίον των εἰς προσευχὰς καὶ νηστείας. Ἔτσι ἐσυνήθζαν καὶ ἀσκοῦσαν τὸν ἑαυτὸν των εἰς τὶς διάφορες στερήσεις τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, γιὰ νὰ γίνουιν πιὸ ἀρεστοὶ εἰς τὸν Θεόν των. Αὕτῃ ἡ φυγὴ καὶ ἡ στάσις τῶν Χριστιανῶν ὠνομάσθη ἀσκητισμὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὴν ἔκαναν ἀσκηταί, ἤρχισε δὲ ἀπὸ τὰ 200 μ.Χ. καὶ ἔφθασε εἰς κατὰχρησιν μετὰ τὸν 5ον αἰῶνα.

Ἄσκηται ἐγένοντο καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Ἔτσι εἰς ὀλίγα ἔτη, ὅλα τὰ ἐρημικὰ μέρη εἶχαν γεμίσει ἀπὸ αὐτοὺς, ποὺ ἐπλήθαιναν καθημερινὰ ἐξ αἰτίας καὶ τῶν διωγμῶν ποὺ ἐνεργοῦσαν κατὰ καιροὺς οἱ διάφοροι ἐθνικοὶ καὶ αἰρετικοὶ αὐτοκράτορες.

Πρῶτος ἀσκητὴς ἔγινε ἕνας χριστιανὸς ἀπὸ τῆς Θηβαΐδα, μὲ τὸ ὄνομα Παῦλος. Ὁ Παῦλος ἐγκατέλειψε τὰ ἐγκόσμια καὶ ἀπεσύρθη εἰς ἕνα ἐρημικὸ μέρος τῆς Αἰγύπτου. Ἐζῆσε 97 ἔτη μέσα εἰς ἕνα σπήλαιον, ὅπου καὶ ἀπέθανε εἰς τὰ 360 μ.Χ.

γ) Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος.

Ἄλλος ὀνομαστὸς ἀσκητὴς γιὰ τὴν λιτότητα τῆς ζωῆς του καὶ γιὰ τὴν αὐστη-

ρότητα τῶν κανονισμῶν ποὺ ἐπέβαλλε εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἦτο καὶ ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος.

Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος εἶχε γεννηθῆ εἰς τὴν Κόμα τῆς κάτω Αἰγύπτου ἀπὸ πλουσίους γονεῖς, τὸ 241 μ.Χ. Τότο πολὺ ἀγάπησε τὸν Χριστιανισμόν, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ ἐπιδοθῆ ὀλόψυχα εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Κυρίου.

Καθημερινὰ προσήυχετο καὶ ἐμελέτα τις γραφές. Ἐπειδὴ ὅμως ἀπὸ μικρὸς ἐστερήθη τοὺς γονεῖς του, ἐπώλησε τὴν τεραστία περιουσία του καὶ, ἀφοῦ τὴν ἐμοίρασε εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἀπεσύρθη πρῶτα εἰς ἓνα ἐρημικὸν φρούριον καὶ ἔπειτα εἰς ἓνα ὄροπέδιον, κοντὰ εἰς τὸ Νεῖλον ποταμὸν, μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ἡ φήμη του διεδόθη πολὺ γρήγορα ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανοὺς καὶ πλῆθος ἀπ' αὐτοὺς ἐπήγαιναν εἰς τὸ ἐρημητήριόν του καὶ τὸν εὕρισκαν γιὰ νὰ ζητήσουν τὴ συμβουλή του καὶ ν' ἀκούσουν δυὸ λόγια παρηγορητικὰ ἀπ' τὸ στόμα του.

Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος σπάνια κατήρχετο εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Κατήρχετο μόνον ὅταν ἐκινδύνευε ὁ Χριστιανισμὸς ἀπὸ τις διάφορες αἱρέσεις. Ἔδινε θάρρος καὶ συνεβούλευε τοὺς πιστοὺς, ποὺ τὸν ἐσέβοντο καὶ τὸν ἐλάτρευαν ὅλοι.

Ὁ Ἀντώνιος ἀπέθανεν εἰς τὴν ἔρημον εἰς ἡλικίαν 115 χρόνων, εἰς τὶς 17 Ἰανουαρίου τοῦ 365, ἡμέραν ποὺ τὴν μνήμην του τὴν ἐορτάζει ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

Ὁ βίος του, ὅπως περιγράφεται ἀπὸ τοὺς Συναξαριστάς, δηλ. ἀπὸ τοὺς βιογράφους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ παραδείγματα αὐστηρῆς νηστείας καὶ προσευχῆς, ἐγκρατείας, στερήσεως, λιτότητος, ἀλτροῦσμοῦ καὶ ἀγάπης.

δ) Μοναχικὸς βίος.

Παχώμιος. Μαθητῆς τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου ἦτο ὁ ἀσκητῆς Παχώμιος. Ὁ Παχώμιος εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ ἐσυστηματοποίησε τὴ ζωὴ τοῦ ἀσκητικοῦ καὶ μοναχικοῦ βίου καὶ ἐδημιούργησε κανόνες ποὺ τηροῦνται μέχρι σήμερον εἰς τὰ διάφορα κέντρα τοῦ βίου αὐτοῦ, ὅπως εἶναι τὰ μοναστήρια.

Ἀντὶ οἱ διάφοροι ἀσκητὰὶ νὰ ζοῦν μοναχοί, τοὺς συνεκέντρωσε εἰς διάφορα μέρη καὶ τοὺς ἀνάγκασε νὰ ζοῦν ὅλοι μαζί, κάτω ἀπ' τοὺς ἴδιους κανόνες, ποὺ εἶχε θεσπίσει ὁ Ἀντώνιος καὶ συνεπλήρωσε ὁ ἴδιος ὁ Παχώμιος.

Εἰς ἓνα νησάκι τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ, τὴν *Τάβενναν*, ὁ Παχώμιος ἔκτισε τὸ πρῶτο μοναστήρι, ποὺ ἀριθμοῦσε 7 χιλιάδας μοναχούς. Ὁ ἴδιος ὁ Παχώμιος ἔδρυσε καὶ τὸ πρῶτο γυναικεῖο μοναστήρι.

Συμεὼν ὁ Στυλίτης. Παρὰ τὴν συστηματοποίησιν τοῦ μοναχικοῦ βίου ἀπὸ τὸν Παχώμιον, πολλοὶ Χριστιανοὶ ἐξακολουθοῦσαν νὰ ζοῦν μονάχοι ὑπο-

βάλλοντες τὸν ἑαυτὸν των εἰς διάφορες στερήσεις. Πολλοὶ μάλιστα ἀνέβαιναν εἰς ἓνα μικρὸν ἄμβωνα στερεωμένο εἰς ἓνα στῦλον, καὶ ἐκεῖ ἐπάνω ἔζων καὶ ἐδίδασκον, γι' αὐτὸ καὶ ὠνομάσθησαν *στυλίται*.

Πρῶτος *στυλίτης* ἦτο ὁ Συμεών, ποὺ εἶχε γεννηθῆ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας.

Ὁ Συμεὼν ἔζησε ἐπάνω εἰς τὸν στῦλον τοῦ 40 ὀλόκληρα ἔτη καὶ ὑπῆρξε ἓνα ζωντανὸν παράδειγμα ἀρετῆς καὶ σοφίας. Ἡ φήμη τοῦ ἐξηπλώθη τόσο γρήγορα εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ εἰς τὰ γύρω μέρη, ὥστε ἔτρεχαν πλήθη κόσμου νὰ τὸν ἀκούσουν. Ἡ ἐπιρροή τοῦ ἦτο τεραστία. Ἔτσι, πολλοὶ Ἀραβες ἔγιναν Χριστιανοὶ καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Λέων ὁ Α' εἰς τὶς ὑποδείξεις τοῦ Συμεὼν ἔκαμε πολλοὺς ἐπιεικεῖς καὶ προστατευτικοὺς νόμους.

Μοναστήρια. Τὰ μοναστήρια ἤρχισαν σιγὰ σιγὰ νὰ πολλαπλασιάζονται καὶ νὰ ἐξαπλώνωνται εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πλήθος μοναχῶν κατέφευγαν εἰς αὐτὰ καὶ ἐκεῖ ἔζων σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τοῦ Παχωμίου. Τὰ καθήκοντά των συνοψίζονται εἰς τρία: Ὑπακοή, ἀκτημοσύνη καὶ ἐγκράτεια.

Κατ' ἀρχὴν, οἱ μοναχοὶ ἔζων ὅλοι μαζὶ εἰς κοινὸν βίον, γι' αὐτὸ καὶ ὠνομάσθησαν τὰ μοναστήρια *κοινόβια*. Εἰργάζοντο ὅλοι μαζὶ, ἐνήστευον, προσήχοντο καὶ ἔτρωγαν εἰς τὴν ἰδίαν τράπεζαν. Ἀργότερα ὅμως, πολλοὶ μοναχοὶ ἐκανόνισαν τὴν ζωὴν των κατὰ τὴν θέλησίν των καὶ ἔζων ξεχωριστὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους, ἀν καὶ εὐρίσκοντο εἰς τὸ ἴδιον μοναστήρι.

Τὰ μοναστήρια, αὐτά, ὅπου οἱ μοναχοὶ εἶχαν εἰς τὴν ζωὴν των ἴδιον ρυθμὸν, δηλαδὴ ἰδιαιτέραν τάξιν, λέγονται *ιδιόρρυθμα* καὶ διατηροῦνται ἀρκετὰ μέχρι σήμερα καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος.

Τὰ μοναστήρια μὲ τὸν καιρὸ, ἔγιναν πνευματικὰ καὶ Παιδείας. Πολλὰ χειρόγραφα διεσώθησαν εἰς αὐτὰ καὶ πολλὲς τέχνες, ὅπως ἡ ξυλογλυπτική καὶ ἡ ζωγραφικὴ, ἀνεπτύχθησαν πίσω ἀπὸ τοὺς ὑψηλοὺς των τοίχους. Γενικῶς εἰς τὰ μοναστήρια ὀφείλομεν πολλὰ, γιὰτὶ ἐκεῖ διετηρήθη ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ τὰ ἑλληνικὰ φῶτα.

26. Οἱ Εἰκονομάχοι καὶ ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

α) Εἰκονομάχοι-Εἰκονολάτραι.

Ἐνα πολὺ σοβαρὸν ζήτημα ποὺ ἀπησχόλησε τὴν Ἐκκλησίαν μας εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Λέοντος Γ' τοῦ Ἰσαύρου, ἦτο τὸ ζήτημα τῆς λατρείας τῶν εἰκόνων.

Εξύρομε πώς οί Χριστιανοί, ἀπό τὰ πρῶτα βήματα τῆς Ἐκκλησίας μας, εἶχαν τὰ διάφορα σύμβολά των καί τίς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας.

Ἀργότερα, πλάϊ εἰς τίς εἰκόνες αὐτές, ἐπρόσθεσαν καί τίς εἰκόνες τῶν Ἁγίων, γιά νά λατρεύουν τήν μνήμη τοῦ Ἁγίου βλέποντας τήν εἰκόνα του ἱστορημένη σέ πανί ἢ ξύλο. Δυστυχῶς, ἡ λατρεία τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου μετεβλήθη σιγά σιγά, ἀπό τόν ἀμόρφωτο λαό καί κληρο, σέ πραγματική εἰδωλολατρία. Γιατί ἀντί τῆς ὑψηλῆς λατρείας εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ εἰκονιζομένου Ἁγίου, ἔφθασαν νά λατρεύουν τὸ ξύλον καί τὰ διάφορα χρώματα. Ἐτσι κατήντησαν εἰδωλολάτραι ἀπό Χριστιανοί, γι' αὐτὸ καί ἐλέγοντο ψευδοχριστιανοί ἢ εἰκονολάτραι.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος οἱ μορφωμένοι Χριστιανοί προσπάθησαν μὲ κάθε τρόπο νά ὑποδείξουν τὸν σωστὸ καί τὸν χριστιανικὸν τρόπον τῆς εἰκονολατρίας.

Αὐτὸ ὅμως ἐστάθη ἀδύνατον, γιατί οἱ εἰκονολάτραι εἶχαν φθάσει πλέον σέ παραλήρημα φανατισμοῦ, πού δὲν τοὺς ἄφηνε νά διακρίνουν τήν ἀλήθειαν.

Ἐτσι, ἄρχισε σιγά-σιγά ἓνας ἀγὼν μεταξὺ τῶν πρώτων καί τῶν δευτέρων, πού τοὺς ὠνόμαζαν εἰκονομάχους, ἀγὼν πού ἐκράτησε πολλὰ ἔτη.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς καί οἱ δύο παρατάξεις ἔφθασαν εἰς ἀκρότητα, γι' αὐτὸ καί ὁ ἀγὼν μεταξὺ των ἦτο σκληρὸς καί τραχὺς τόσο, πού ἐκράτησε πολλὰ ἔτη καί παρέσυρε μαζί του καί αὐτοκράτορας. Ὅταν αὐτοκράτωρ ἔγινε ὁ Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρος, διέταξε τὸ κατέβασμα τῶν εἰκόνων ἀπὸ τίς ἐκκλησίες. Ἡ διαταγή αὐτὴ ἔφερε μεγάλη ἀναστάτῳσι εἰς τοὺς εἰκονολάτραις καί ἐδημιουργήθησαν ἐξ αἰτίας τῆς σοβαρὰ ἐπεισόδια.

Ὅταν μάλιστα ὁ διάδοχος τοῦ Λέοντος Γ', ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος, ἔδωσε αὐστηρότατες διαταγές γιά νά πολεμοῦνται ὅσοι δὲν ὑπακούουν, τότε τὸ κακὸ παράγινε. Πολλές στάσεις ἐξερράγησαν ἀπὸ τοὺς εἰκονολάτραις.

Ἐτσι, πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐφυλακίσθησαν, ἄλλοι ἐξωρίσθησαν, ἄλλοι ἐθανατώθησαν καί ἄλλοι ἀπέθανον μὲ βασανιστήρια.

β) Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μὲ ὅλους ὅμως τοὺς διωγμοὺς τῆς εἰκονολατρίας τὸ προσκύνημα τῶν εἰκόνων δὲν ἐσταμάτησε. Οἱ φανατισμένοι εἰκονολάτραι τίς προσκυνοῦσαν εἰς τὰ σπῖτια των καί εἰς ἀπόκρυφα μέρη. Ἐτσι ὁ ἀγὼν ἐσυνεχίζετο μὲ τὸ ἴδιον πείσμα.

Ὅταν αὐτοκράτειρα ἔγινε ἡ *Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία*, γιά νά σταματήσῃ τὸ κακὸ, ἐκάλεσε Οἰκουμενικὴν Σύνοδον πού ἦταν ἡ ἐβδόμη εἰς τήν σειράν καί ἔγινε εἰς τὴν Νίκαιαν, εἰς τὰ 787 μ.Χ. Ἡ σύνοδος αὐτὴ ἀπεφάσισε τὴν ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόνων, μὲ τὴν ἐξήγησιν πὼς ἔπρεπε νά δίδουν τιμὴ καί προσκύ-

νησιν εις τον εικονιζόμενον "Αγιον και όχι εις την ίδιαν την εικόνα.

Για όλιγον καιρόν τò κακό έσταμάτησε. "Όταν όμως ανέβηκαν εις τον θρόνον εικονομάχοι αυτοκράτορες, ό άγων έπηρε την πρώτη μορφή του.

"Όταν εις τον θρόνον ανέβηκε ή αυτοκράτειρα Θεοδώρα, ήθέλησε πιά νά δώση τέρμα εις αυτό τò ζήτημα. Εις τὰ 843 μ.Χ. επάνεφερε όριστικώς τò προσκύνημα τών εικόνων καταπνίγοντας έτσι τον άγώνα τής εικονομαχίας.

Τò γεγονός αυτό, πού έβαλε τελεϊα και παύλα εις ένα άπ' τὰ σοβαρώτερα ζητήματα πού ειχε χωρίσει τον Χριστιανικόν κόσμον, ή Έκκλησία μας τò έορτάζει την πρώτην Κυριακή τής Μεγάλης Τεσσαρακοστής και την ήμέρα αυτήν την ονομάζει Κυριακήν τής 'Ορθοδοξίας.

Την ήμέραν αυτήν ψάλλουν και τò έξής απολυτίκιον :

«Την άχραντον εικόνα Σου προσκυνούμεν, 'Αγαθέ, αίτούμενοι συγχώρησιν τών παισμάτων ήμών, Χριστέ ό Θεός. Βουλήσει γάρ ηδδόκησας άνελθειν εν τῷ σταρωῶ ίνα ρύση, ό,τι έπλασας εκ τής δουλειάς του έχθρου. "Όθεν εδχαρίστως βοῶμεν Σοι. Χαράς επλήρωσας τὰ πάντα, ό Σωτήρ ήμών, παραγενόμενος εις τò σῶσαι τον κόσμον».

Τ Ρ Ι Τ Η Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ο Σ

ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ (867-1453 μ.Χ.).

27. Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας μας κατὰ τὴν Γ' περίοδο.

Μὲ ὅλες τὶς διαφορὰς ταραχὰς ποὺ ἐπέρασε ἡ Ἐκκλησία μας ἕως τὸν ἕνατο αἰῶνα, ἦταν ἀδιαίρετη καὶ ἀγαπημένη. Τὶς διαφορὰς τῆς τὶς ἔλυε μὲ τὶς διαφορὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ποὺ ἦσαν καὶ ἡ ἀνωτάτη ἐξουσία τῆς. Ἔτσι ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἐβασίλευε μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν καὶ οἱ Ἐκκλησίες των ἦσαν ἀδελφωμένες.

Δυστυχῶς ὅμως, εἰς τὴν τρίτην περίοδον, ἤλθε ἐποχὴ ποὺ οἱ διαφορὰς μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐστάθησαν ἀγεφύρωτες καὶ ἔτσι ἠναγκάσθη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ νὰ χωρισθῇ εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ χωρισμὸς αὐτὸς λέγεται *σχίσμα*.

Προτοῦ ὅμως μάθωμε τοὺς λόγους καὶ τὶς αἰτίαι τοῦ σχίσματος εἶναι ἀνάγκη νὰ ρίξωμε μιὰ ματιὰ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἔτσι ὅπως εἶχε διαμορφωθῆ κατὰ τὴν τρίτην περίοδον.

Ἀπὸ τὴν πρώτην περίοδον, εἶδαμε πῶς οἱ μητροπολίται Ρώμης, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας ἔχαιρον σεβασμοῦ καὶ τιμῆς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους. Εἰς αὐτὴν τὴν τιμητικὴν διάκρισιν προσετέθησαν καὶ ἄλλοι δύο μητροπολίται : Τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ πρῶτος, ἐπειδὴ ἦτο μητροπολίτης τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ἔζησε καὶ ἐδίδαξε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ὁ δεῦτερος, ἐπειδὴ ἡ ἔδρα του ἦτο ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους.

Οί μητροπολίται αυτοί, επειδή επώπτευαν και τους επισκόπους της περιφέρειας των, ώνομάσθησαν εις την δευτέραν περίοδον *Ἐξαρχοὶ ἢ Ἀρχιεπίσκοποι*.

Κατὰ τὸν 5ον μ.Χ. αἰῶνα, ἔλαβον καὶ τὸν τίτλον τοῦ *Πατριάρχου*, ἐπειδὴ ἦσαν οἱ πνευματικοὶ ἄρχοντες τῶν Χριστιανῶν. Τὸν τίτλον τὸν ἔλαβον ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Ἰσραηλιτικῶν φυλῶν, ποὺ ἐμάθαμε γι' αὐτοὺς εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην (Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ κλπ.).

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία εἶχε διαιρεθῆ εἰς πέντε μεγάλες περιφέρειες καὶ εἰς κάθε περιφέρειαν ἦτο καὶ ἓνα Πατριαρχεῖον. Καὶ τὰ πέντε αὐτὰ Πατριαρχεῖα ἦσαν ἀνεξάρτητα τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Εἶχαν τὴν ἰδίαν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ τὴν ἰδίαν διοίκησιν. Θεωροῦσαν τὸν ἑαυτὸν των ἀδελφωμένον, ἐφ' ὅσον ἦσαν ἀδελφοὶ τῆς μόνης Χριστιανικῆς Οἰκογενείας, ποὺ ἓνας ἦτο ὁ ἀρχηγός της, ὁ Χριστός μας.

Τὴν μεγαλύτεραν ὅμως τιμὴν καὶ τὸν μεγαλύτερον σεβασμὸν, ἀπελάμβανε ὁ Πατριάρχης τῆς Ρώμης. Αὐτός, ἐπειδὴ ἡ ἔδρα του ἦτο πρωτεύουσα τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, εἶχε λάβει τὸν τίτλον τοῦ *Πάπα*. Τὸν ἴδιο τίτλον ἐπῆρε καὶ ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπειδὴ ἡ Κωνσταντινούπολις ἔγινε ἡ *νέα πρωτεύουσα τοῦ κράτους*.

28. Οἱ παράλογες ἀξιώσεις τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης.

Οἱ διάφοροι Πάπα τῆς Ρώμης ἄρχισαν μὲ τὸν καιρὸ νὰ ξεφεύγουν ἀπὸ τὸν δρόμον ποὺ εἶχε χαράξει ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐνότης τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τιμὴν καὶ τὸν σεβασμὸν ποὺ εἶχαν εἰς αὐτοὺς οἱ ἄλλοι Πατριάρχαι, ἐζήτησαν τώρα ἀπὸ αὐτοὺς τυφλὴ ὑπακοή, ὅπως ὑπάκουαν τυφλοὶ οἱ Χριστιανικοὶ λαοὶ τῆς Δύσεως.

Γιατὶ οἱ Πάπαι ἐφρόντιζαν νὰ ἐξαπλώσουν τὴν κυριαρχίαν των εἰς ὅλα τὰ βασίλεια τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἐκμεταλλεῦόμενοι τὴν ἀμάθειαν τῶν βασιλέων καὶ τῶν ὑπηκόων των

Ἐπειτα, εἶχαν ἀνακατεθῆ καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν, καί, κατὰ τὸ 754 μ.Χ. εἶχαν ἀποκτήσει πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἐξουσίαν. Εἶχαν δημιουργήσει ἰδικόν των στρατόν, ποὺ ἀνάγκαζε μὲ τὴ βία τοὺς λαοὺς νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τὴν θέλησίν των.

Κατ' ἀρχὰς οἱ ἄλλοι Πατριάρχαι δὲν ἔδωσαν καμμιά σημασία εἰς τὶς παρεκτροπὲς αὐτὲς τοῦ Πατριάρχου τῆς Ρώμης.

“Όταν όμως ήρχισαν τις διάφορες αξιώσεις των να τις στηρίζουν εις τις Γραφές και να ζητούν με κάθε τρόπο να επεμβαίνουν εις τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τότε εκατάλαβαν πὼς ἤθελαν νὰ τοὺς ὑποτάξουν.

Ἐλεγαν λοιπόν, ἢ ἔγραφαν εις διάφορα βιβλία, πὼς ὁ Πάπας τῆς Ρώμης εἶχε ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή τὰ πρωτεῖα, στηριζόμενοι εις τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πού εἶχεν εἰπῆ εις τὸν Ἀπόστολον Πέτρον, πὼς, «σὺ εἶ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν» (Ματθ. ΙΣΤ' 18): δηλαδή· «σὺ εἶσαι ὁ Πέτρος καὶ ἐπάνω εις αὐτὴν τὴν πέτρα θὰ οἰκοδομήσω τὴν ἐκκλησίαν μου».

Διαστρεβλώνοντας λοιπόν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔδιναν ἰδική των ἐρμηνεία.

Γιατὶ ὁ Χριστὸς δὲν ἔθεωροῦσε ποτὲ τὸν Ἀπόστολο Πέτρο ὡς ἀνώτερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους καὶ οὔτε ἐπίσης ἐνοοοῦσε ἐκεῖνα πού ἐρμήνευαν οἱ Πάπαι. Ὁ Χριστὸς μὲ τὴ λέξη πέτρα ἐνοοοῦσε τὴν σταθερὴ πίστι ἐπάνω εις τὴν ὁποίαν θὰ εἶχε τὰ θεμελίᾳ τῆς ἡ διδασκαλία Του καὶ τίποτε περὶ πλεόν.

Ἐπίσης, ἔλεγαν ἢ ἔγραφαν οἱ Πάπαι, πὼς ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἦτο ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας εις τὴν Ρώμην καὶ ὁ πρῶτος ἐπίσκοπός τῆς. Καὶ αὐτὸ δὲν ἦτο ἀληθινόν, γιατί τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης τὴν εἶχαν ἰδρῦσει Χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς, πού ἐπήγαιναν εις τὴν Ρώμην γιὰ διάφορες ὑποθέσεις. Ἐπίσης οἱ Ἀπόστολοι ποτὲ δὲν ἐγένοντο ἐπίσκοποι Ἐκκλησιῶν διαφόρων πόλεων, παρὰ ἦσαν ἐπίσκοποι τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὲς καὶ ἄλλες ἦσαν οἱ παράλογες ἀξιώσεις πού ἐπρόβαλλαν οἱ διάφοροι Πάπαι γιὰ νὰ κυριαρχήσουν καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐνόμισαν πὼς εὐρέθηκαν τὴν εὐκαιρία γιὰ τὸ σκοπὸ των αὐτό, ὅταν Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔγινε ὁ Φώτιος ἐπὶ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Ζου, εις τὰ 861.

29. Ὁ Πατριάρχης Φώτιος καὶ τὸ σχίσμα.

“Όταν εις τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ἀνέβηκε ὁ Μιχαὴλ Γ' ἦλθε σὲ ρῆξι μὲ τὸν τότε Πατριάρχῃ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνάτιον.

Ὁ Ἰγνάτιος, ἂν καὶ ἦτο εὐσεβὴς ἄνθρωπος, ἦτο ἀπαίδευτος καὶ εἶχε ἀπότομον χαρακτῆρα. Ὁ Μιχαὴλ τότε τὸν καθήρεσε καὶ εις τὴν θέσιν του ἀνεβίβασε τὸν Φώτιον.

Ὁ Φώτιος προήρχετο ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς καὶ ἦτο ἐνάρετος καὶ μορφωμένος. Ἐντὸς ἕξ ἡμερῶν ἐχειροτονήθη εις ὅλα τὰ ἱερατικὰ ἀξιώματα γιὰ νὰ γίνῃ Πατριάρχης.

Ἐπειδὴ ὅμως ἐδημιουργήθη κάποια ταραχὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας, ὁ Φώτιος ἐκάλεσε ἀμέσως Οἰκουμενικὴν Σύνοδον γιὰ νὰ ἐπικυρώσῃ ἢ ὄχι τὴν ἐκλογὴν του. Ἡ Οἰκουμενικὴ αὐτὴ Σύνοδος ἔγινε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὸ 861. Ἄνω τῶν 300 ἐπισκόπων ἔλαβον μέρος εἰς τὴν Σύνοδον καὶ ὁ Πάπας τότε τῆς Ρώμης Νικόλαος, πού ἐκλήθη νὰ λάβῃ μέρος, ἔστειλε δύο ἀντιπροσώπους.

Οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοὶ ἔφεραν ἐπιστολὰς τοῦ Πάπα εἰς τὸν αὐτοκράτορα καὶ εἰς τὸν Φώτιον, πού ἔλεγαν πὼς ἡ «ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου θὰ ἐπικυρωθῇ ἢ ὄχι ἀπὸ τῆς ἀναγκαστικῆς ποτὶ θὰ κάνουν γιὰ λογαριασμό του οἱ ἀντιπρόσωποί του».

Φυσικὰ ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ὁ Φώτιος δὲν ἔδωσαν καμμιά σημασία εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Πάπα. Ἔτσι ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα Νικολάου, ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου.

Τὸ πρᾶγμα αὐτὸ δυσηρέστησε τὸν Πάπαν Νικόλαον, πού ἐφρόντισε ἀμέσως νὰ ἀφορίσῃ τοὺς ἀντιπροσώπους του καὶ νὰ καλέσῃ ἰδιῆς του σύνοδον εἰς τὴν Ρώμην. Εἰς τὴν σύνοδον αὐτὴν ἔλαβον μέρος μόνο ἐπίσκοποι τῆς Δύσεως, πού δὲν ἀνεγνώριζαν τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου.

Ἐξί χρόνια ἀργότερα, τὸ 867, ὁ Πατριάρχης Φώτιος ἐκάλεσε καὶ ἄλλην οἰκουμενικὴν σύνοδον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος 1.000 ἀντιπρόσωποι ἀπὸ τὰ τέσσερα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν σύνοδον αὐτὴν ὁ Φώτιος κατήγγειλε τὸν Πάπαν πὼς διδάσκει νέα πράγματα πού δὲν στηρίζονται εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπεδοκίμασαν τὸν Πάπα καὶ ἐκείνους πού ἀκολουθοῦσαν τὶς νέες διδασκαλίαις του. Καὶ τὰ τέσσερα Πατριαρχεῖα τῆς ἀνατολῆς διέκοψαν τὶς σχέσεις των μὲ τὸν Πατριάρχην τῆς Ρώμης. Ἔτσι ἤρχισε τὸ σχίσμα τῆς μιᾶς Ἁγίας καὶ Καθολικῆς Ἐκκλησίας μας, πού ἦτο τὸ θλιβερότερον γεγονός τῆς τρίτης περιόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Ἱστορίας.

Τὸ σχίσμα ἔγινε ὀριστικὸν πιά εἰς τὰ 1054 μ.Χ.

30. Τὸ ὀριστικὸν σχίσμα τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ σχίσμα ἔγινε ὀριστικὸν εἰς τὰ 1054. Αὐτοκράτωρ τότε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἦτο ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος καὶ Πατριάρχης ὁ Μιχαὴλ Κηρουλάριος. Ἐπειδὴ τὴν ἐποχὴ ἐκείνην οἱ Νορμανδοὶ ἀπειλοῦσαν τὸ Βυζάντιον, ὁ αὐτοκράτωρ ἐσκέφθη πὼς ἂν συνεφιλίωνε τὶς δύο Ἐκκλησίας, ὁ Πάπας μὲ

τὴν ἐπιρροὴν ποὺ ἀσκοῦσε εἰς τοὺς ἡγεμόνας τῆς Δύσεως θὰ κατάρθωνε νὰ καταπολεμήσῃ τοὺς ἐχθροὺς τῆς αὐτοκρατορίας.

Ἀπέστειλε λοιπὸν εἰς τὸν τότε Πάπα Λέοντα τὸν Θ' ἀπεσταλμένον του καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ στείλῃ ἀντιπροσώπους του εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, γιὰ νὰ συζητήσουν καὶ νὰ εὔρουν τρόπο γιὰ νὰ ἐνωθοῦν οἱ δύο Ἐκκλησίες εἰς μίαν, ὅπως ἦσαν καὶ πρῶτα.

Πραγματικὰ ὁ Πάπας Λέων ὁ Θ' ἔστειλε ἀπεσταλμένους του εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀλλὰ ἐφέρθησαν μὲ τόσῃ περιφρόνησιν εἰς τὶς συζητήσεις των μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὥστε ἠνάγκασαν τὸν Πατριάρχην Κηρουλάριον νὰ σταματήσῃ κάθε συζήτησιν μαζί των.

Βλέποντες τότε ἐκεῖνοι πῶς δὲν θὰ ἐπετύγχανον τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν Πάπαν, εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας, καὶ ἄφησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θείας λειτουργίας, ἐπάνω εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν, ἀφορισμὸν κατὰ τοῦ Πατριάρχου Κηρουλαρίου. Τότε ὁ Πατριάρχης ἐκάλεσεν ἀμέσως τοπικὴν σύνοδον (20 Ἰουλίου 1054) ποὺ ἀπεφάσισε τὴν ὀριστικὴν διακοπὴν τῶν σχέσεων τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τῆς τοπικῆς συνόδου τὴν ἀπεδέχθησαν μὲ προθυμίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα Πατριαρχεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐγένεον ὀριστικὸν τὸ σχίσμα.

Τὰ τέσσερα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν ἀπὸ τότε τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ρώμης ἀποτελεῖ ξεχωριστὴ Ἐκκλησία, τὴν Παπικὴ, μὲ ἀρχηγὸ τὸν Πάπα.

31. Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων καὶ Ρώσων.

α) Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων.

Εἰς τὰ χρόνια τοῦ Φωτίου ἐγένετο ἓνα σημαντικὸν θρησκευτικὸν γεγονός, ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων.

Οἱ Βούλγαροι ἦσαν λαὸς ὑποτελεῆς εἰς τὸ Βυζάντιον, μὲ ἄγρια ἔθιμα καὶ μὲ διεστραμμένον χαρακτῆρα. Καθημερινὰ ἔφεραν ἀναστάτῳσι εἰς τοὺς αὐτοκράτορας, μὲ τὶς διαφορὰς ἐπαναστάσεις των καὶ τὶς ἀρπακτικὰς διαθέσεις ποὺ εἶχαν.

Ὁ Φώτιος ἐσκέφθη πῶς, ἐὰν οἱ Βούλγαροι ἐγίνοντο Χριστιανοί, μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θὰ ἡμέρωναν καὶ ὁ κακὸς καὶ δύστροπος χαρακτῆρ των θὰ ἔπαιρνε τὴν σφραγίδα ἐκείνην τῆς γαλήνης καὶ

τῆς καλωσύνης πού εἶναι γνώρισμα τοῦ κάθε Χριστιανοῦ, πού ἀκολουθεῖ πιστά τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ καί μεγάλου Διδασκάλου.

Γιά τόν σκοπό αὐτόν ἀνέθεσε εἰς δύο μορφωμένους Ἑλληνας μοναχοὺς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, τὸν Μεθόδιον καί τὸν Κύριλλο (864), τὸν ἐκχριστιανισμὸν τῶν Βουλγάρων.

Καί πραγματικά οἱ μοναχοὶ αὐτοὶ εἰργάσθησαν εὐσυνείδητα καί μὲ μεγάλη ὑπομονή καί θέρμη γιά νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὴν ἀποστολήν των. Ἀφοῦ ἐπενόησαν τὸ σλαυικὸν ἀλφάβητον καί μετέφρασαν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν σλαυικὴν γλῶσσαν, ἤρχισαν τὸ κήρυγμά των ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἡμιαγρίους Βουλγάρους. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐκχριστιανίσθησαν εἰς ὀλίγον χρονικὸν διάστημα καί ἀνάμεσα εἰς τοὺς πρῶτους ἦτο καί ὁ Βόγορις, ὁ βασιλεὺς των.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Βογόριδος τὸ ἐμιμήθησαν πολλοὶ Βούλγαροι κι ἔτσι ἐδημιουργήθη εἰς τὴν Βουλγαρίαν Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

Ὁ Βόγορις ὅμως, νομίζοντας πὼς ἤμπορεῖ ἔτσι νὰ ὑποταχθῆ εἰς τὸν Βυζαντινὸν αὐτοκράτορα, ἐφοβήθη καί ἐκάλεσεν ἱεραποστόλους ἀπὸ τὴν Ρώμην.

Ὁ Πάπας ἐδέχθη ἀμέσως τὴν πρόσκλησι καί ἔστειλε ἀντιπροσώπους του εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοὶ ἐφρόντισαν ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν νὰ ὑποκαταστήσουν τὸν Μεθόδιον καί τὸν Κύριλλον μὲ κάθε τρόπον. Ἄρχισαν ἀμέσως νὰ διδάσκουν πράγματα ἀντίθετα ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, λέγοντες πὼς τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ" καί ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὅπως μᾶς λέγει τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, καί πολλὰ ἄλλα.

Τὰ πράγματα αὐτά, εἶδαμε πὼς ὁ Φῶτιος τὰ κατήγγειλε εἰς τὴν σύνοδον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (867) πού, μαζί μὲ τ' ἄλλα, ἠνάγκασαν τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν νὰ διακόψῃ τίς σχέσεις της μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Πάπα.

Ὁ Μεθόδιος ὅμως καί ὁ Κύριλλος ἐξηκολούθησαν νὰ διδάσκουν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Βουλγαρίαν καί εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον καί ἐπέτυχον νὰ ἐξαπλώσουν τὸν Χριστιανισμὸν εἰς ὅλους τοὺς Σλάβους (Σέρβους, Κροάτες, Μοραβούς, Δαλματοὺς κ.ἄ.), πού εἶχαν ἀρχίσει νὰ δέχωνται τὸν Χριστιανισμὸν ἀπὸ ἐνωρίτερα. Ἔτσι, οἱ δύο μοναχοὶ ὠνομάσθησαν Ἀπόστολοι τῶν Σλαύων καί τιμῶνται ὡς ἅγιοι ἀπὸ τὴν Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν.

β) Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Ρώσων.

Σχεδὸν τὸν ἴδιον καιρὸν ἔγινε καί ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Ρώσων. Ἡ παράδοσις λέγει πὼς τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Ρωσίαν τὸ εἶχε διδάξει ὁ Ἀπόστολος

Ἄνδρέας. Οἱ Ρῶσοι ὅμως ἦσαν καὶ ἔμειναν εἰδωλολάτραι. Ὄταν ὅμως αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσίας ἔγινε ἡ χήρα τοῦ Τσάρου Ἰγῶρ, Ὀλγα, ἤρχισε ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν ἀπὸ αὐτῆν, γιατί πρώτη εἶχε δεχθῆ τὸν Χριστιανισμὸν, ὅταν εὐρίσκετο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἶχε λάβει τὸ ὄνομα Ἑλένη.

Τὸ παράδειγμα τῆς Ὀλγας τὸ ἐμιμήθη καὶ ὁ ἕργονός της Βλαδίμηρος (988), ποὺ ἔλαβε ὡς σύζυγόν του τὴν πριγκήπισσαν τοῦ Βυζαντίου Ἄνναν, τὴν ἀδελφὴν τοῦ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου.

Ὁ Βλαδίμηρος, ποὺ ὠνομάσθη Βασίλειος, ἐκήρυσσε τότε τὸν Χριστιανισμὸν ἐπίσημη θρησκεία τοῦ κράτους του. Ἀμέσως ἤρχισαν ὅλοι οἱ Ρῶσοι εὐγενεῖς καὶ αὐλοικοὶ ν' ἀσπάζονται τὸν Χριστιανισμὸν καὶ νὰ βαπτίζονται.

Ὁ ρωσικὸς λαὸς ἐμιμήθη τὸ παράδειγμα τῶν Τσάρων του. Ἦρχισε κατὰ χιλιάδας νὰ βαπτίζεται εἰς τὸν Δνεΐστερον ποταμὸν, καὶ εἰς τὸ Κίεβον, ποὺ ἦτο πρωτεύουσα τότε τῆς Ρωσίας, ἰδρῦθη ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

Ὁ Βλαδίμηρος καὶ ἡ σύζυγός του εἰργάσθησαν μὲ πολὺν ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν γιὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸν τοῦ ἀπεράντου κράτους τῶν. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία τὸν ὠνόμασε μέγαν καὶ ἰσαπόστολον καὶ τὸν τιμᾷ μεταξὺ τῶν ἁγίων της.

32. Ἀπόπειρες διὰ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Πολλὲς ἀπόπειρες ἔγιναν γιὰ τὴν ἔνωσιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μετὰ τὸ ὀριστικὸν σχίσμα. Οἱ λόγοι ἦσαν πολιτικοὶ καὶ θρησκευτικοί, μὰ πάντα ὑπῆρχε ὁ φόβος νὰ ὑποδουλωθῇ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία εἰς τὸν Πάπαν, γι' αὐτὸ καὶ πάντοτε ἀπετύγχανον.

Ἡ σπουδαιότερα ἀπόπειρα ἔγινε ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Η' τοῦ Παλαιολόγου (1425—1448). Ἐπειδὴ οἱ Τοῦρκοι ἀπειλοῦσαν τὴν αὐτοκρατορία του, ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἐσκέφθη νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπέμβασι τοῦ Πάπα γιὰ νὰ τὴν σώσῃ. Ἐδέχετο τὴν ὑποταγὴ τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς τὴν Δυτικὴν εἰς ἀντάλλαγμα τῆς βοήθειάς ποὺ θὰ τοῦ ἔδιδε ἐκείνη.

Ὁ τότε Πάπας τῆς Ρώμης ἐδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ μεταξὺ ἀπέθανεν, ὁ διάδοχός του Εὐγένιος ὁ Δ' ἀνέλαβε νὰ συζητήσῃ τὸ ζήτημα. Ἐκάλεσε λοιπὸν σύνοδον εἰς τὴν Φεράραν τῆς Ἰταλίας, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1438, καὶ ἔστειλε μάλιστα καὶ πλοῖα νὰ παραλάβῃ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας μας ἤρχισαν νὰ καυτηριάζουν τίς νέες

διδασκαλίες πού είχαν εισαγάγει οί Δυτικοί εις τόν Χριστιανισμόν, ό Πάπας όμως δέν έδιδε καμμιά προσοχή εις τά επιχειρήματά των.

Έκεινο πού τόν ένδιέφερε ήτο ή υπογραφή τής συμφωνίας για την ύποταγή, πράγμα πού οί όρθόδοξοι αντιπρόσωποι απέφευγαν ώς εκείνην την ώραν. Τότε ό Πάπας, έπειδή οί αντιπρόσωποι έδειχναν διαθέσεις νά φύγουν από την Ίταλίαν, ήρχισε με κάθε τρόπο νά φέρνη δυσκολίες εις την αναχώρησίν των.

Μετέφερε την έδρα τής Συνόδου από την Φεράρα εις την Φλωρεντία και εκεί ήρχισαν νέες συζητήσεις. Έτσι έκαθυστέρει την αναχώρησίν των για την πατρίδα των και ήρχισε νά τούς πιέζη με διάφορες στερήσεις.

Και ό αυτοκράτωρ από την άλλη πλευρά, βλέποντας πως ή Σύνοδος δέν έπροχώρει εις τό έργο της, όπως αυτός και ό Πάπας είχαν συμφωνήσει, ήρχισε με άπειλές νά εκβιάζη τούς αντιπροσώπους νά υπογράψουν την ένωσι για νά μη χάση την βοήθεια πού έζητούσε.

Έτσι κάτω από τις πιέσεις και τις άπειλές του αυτοκράτορος και τις στερήσεις του Πάπα, πολλοί από τούς αντιπροσώπους ήναγκάστησαν νά υπογράψουν την ένωσι. Έδωσαν τά πρωτεία εις τόν Πάπαν και αναγνώρισαν και τις νέες διδασκαλίες τής Δυτικής Έκκλησίας.

Όταν ή αντιπροσωπεία επέστρεψεν εις την Κωνσταντινούπολιν, σύσσωμος ό κλήρος και ό λαός άπεδοκίμασε τούς ένωτικούς και έτίμησε με ύποδοχην αυτούς πού δέν είχαν υπογράψει. Μεταξύ αυτών ήτο και ό επίσκοπος Έφέσου.

Έπηκολούθησε τότε αναβρασμός εις όλόκληρον τό Βυζάντιον, και πολλές τοπικές σύνοδοι έγιναν για ν' άποδοκιμάσουν την ένωσι πού έγινε εις την σύνοδον τής Φλωρεντίας.

Αργότερα, εις τά 1450, ό αδελφός του αυτοκράτορος, Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, πού τόν διεδέχθη εις τόν θρόνον, με Σύνοδον, πού εκάλεσε εις την Κωνσταντινούπολιν, άπεκήρυξε έπίσημα την ένωσιν και έσωσε έτσι την ανεξαρτησίαν και τό γήτρον τής Όρθοδόξου Ανατολικής Έκκλησίας. ✓

33. Η Παπική Έκκλησία εις την Γ' περίοδον. Οί καινοτομίες.

Η Δυτική Έκκλησία με τό σχίσμα, μη εύρίσκοντας πια κανένα έμπόδιον εις την Δυτικήν Ευρώπην, έπηρε τόν κατήφορο τόσο, πού εξέφυγε πολύ από την Αγίαν Γραφήν και την Ίεράν Παράδοσιν. Με τις διάφορες καινοτομίες πού εισήγαγε σιγά-σιγά ήλλοίωσε πολύ τόν τύπο και τή λατρεία του Θεού.

Ὁ Πάπας ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὡς ἐπίτροπον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν γῆν καὶ εἶχε ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν Θεὸν κοσμικὴν καὶ θρησκευτικὴν, ἔτσι ποῦ ἦτο ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς Δύσεως.

Ἡ παντοδυναμία τοῦ Πάπα ἔφθασε εἰς τὸ κατακόρυφον κατὰ τὸν δωδέκατον καὶ δέκατον τρίτον αἰῶνα. Μὲ τὴν κατάληψιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Φράγκους, ἐξήπλωσε τὴν ἐξουσία του καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κι ἔτσι, ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἐπέτυχον οἱ διάφορες προσπάθειες γιὰ τὴν ἔνωσι, τὸ ἀπέκτησε ἐκεῖνος μὲ τοὺς σταυροφόρους.

Ἡ παντοδυναμία ὅμως αὐτῆ τοῦ Πάπα ἀρχίζει νὰ πίπτῃ κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα.

Οἱ ἡγεμόνες ἀρχίζουν νὰ μορφώνονται καθὼς καὶ οἱ λαοὶ των. Οἱ ἐπαφές των μὲ τὸν κόσμον τῆς ἀνατολῆς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν σταυροφοριῶν, τοὺς κάνει ν' ἀναγνωρίζουν τὴν ἐξουσία των καὶ τὴ δύναμί των.

Οἱ Πάπαι τότε δημιουργοῦν ἓνα δικαστήριον εἰδικόν, τὴν *Ἱερὰν Ἐξέτασιν*. Σκοπὸς του εἶναι νὰ διατηρήσῃ τὴν κλονιζομένη παντοδυναμία των. Χιλιάδες εἶναι ἐκεῖνοι ποῦ καταδικάζονται ἀπὸ τὸ δικαστήριον αὐτὸ ὡς αἰρετικοὶ καὶ τοὺς ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου. Ἡ ποινὴ ἐκτελεῖται μὲ τὴ φωτιά καὶ πολλὰς ἄλλες χιλιάδες εἶναι ἐκεῖνοι ποῦ βασανίζονται μὲ φρικτὰ βασανιστήρια. «Ὅλα αὐτὰ ὅμως τὰ συγχωρεῖ ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία μὲ τὴν πρόφασιν πὼς «ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα».

Οἱ νέες διδασκαλίαι. Σπουδαιότερες διδασκαλίαι τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας εἶναι οἱ παρακάτω :

α) *Διδάσκουν* πὼς τὸ *Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ*, ἐνῶ τὸ σωστὸ εἶναι πὼς μόνο ἀπὸ τὸν Πατέρα ἐκπορεύεται (7ον ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως).

Οἱ Πάπαι ἐπρόσθεσαν τὶς λέξεις «ἐκ τοῦ Υἱοῦ» γιὰ νὰ δώσουν δύο ἀρχές εἰς τὴν Ἁγία Τριάδα, τὴν ἀρχὴν τοῦ Πατρὸς (Θεοῦ) καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Υἱοῦ (Χριστοῦ), πράγμα ποῦ εἶναι λανθασμένο, γιὰτὶ μία καὶ μόνη ἀρχὴ ὑπάρχει : ἡ ἀρχὴ τοῦ Πατρὸς. Ἀπὸ τὸν Πατέρα γεννᾶται ὁ Υἱὸς καὶ ἐκπορεύεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

β) *Διδάσκουν*, πὼς ὁ Θεὸς συγχωρεῖ τὶς ἁμαρτίαι ἐνὸς Χριστιανοῦ, ἀν ὁ ἐξομολόγος ἱερεὺς τοῦ ὀρίσῃ γιὰ τιμωρία νὰ κἀνῃ διάφορες ἀγαθὲς πράξεις. Τὶς ἀγαθὲς αὐτὲς πράξεις τὶς ὀνομάζουν *ἀξιμισθίαι*.

Τὶς τιμωρίες τῶν ἁμαρτωλῶν τὶς λιγοστεύει ὁ Πάπας ἢ οἱ ἀντιπρόσωποί του, δίνοντας τὴν λεγομένην *ἄφεσιν*.

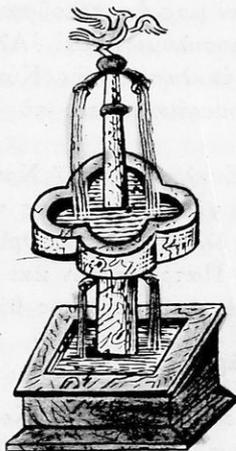
Μὲ τὴν ἄφεσιν ἡμπορεῖ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ—κατὰ τὸν Πάπα—νὰ

πάρη αγαθές πράξεις από εκείνες που περισσεύουν από τον Χριστό και τους Αγίους και να τις δώση εις τον άμαρτωλόν.

Κι' αυτό δέν εἶναι σωστό, γιατί οἱ αξιομισθίες ἐπιβάλλονται εις τούς άμαρτωλούς που μετανοοῦν για να ὠφεληθοῦν ψυχικά και ὄχι για να συγχωρεθοῦν οἱ άμαρτίες με δάνεια αγαθοεργῶν πράξεων άλλων.

γ) Διδάσκει, πώς ἡ ψυχή ἑνός άμαρτωλοῦ που ἐξωμολογήθηκε και δέν ἔκανε τις ἀνάλογες αγαθές πράξεις χρειάζεται να καθαρισθῆ με τῆ φωτιά (καθαρητήριο). Γι' αυτό πηγαίνει εις ἕνα μέρος τῆς κολάσεως, και μένει ἐκεῖ ἕως ὅτου γίνη ὁ καθαρός του. Ὁ καθαρός ὅμως τῆς ψυχῆς γίνεται πῶ γρηγορα με λειτουργίες και ἀφέσεις. Και αὐτή ἡ διδασκαλία δέν εἶναι σωστή, γιατί ἡ Ἐκκλησία μας παραδέχεται πώς ἡ κρίσις τῶν ψυχῶν θα γίνη κατὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν.

δ) Ὁ τρόπος τῆς τελέσεως ὅλων σχεδόν τῶν μυστηρίων (βάπτισμα, μετάληψις, ἐξομολόγησις κλπ.) ἔχει ἀλλάξει. ✓

ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ (1453-1956)

34. Ἡ Διοικήσις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας- Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ τὰ προνόμια.

Μετὰ τὴν ἄλωσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὅλη ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὑπετάχθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ δὲν παρουσίασε καμμιά σχεδὸν πρόοδο.

Τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας ἀποτελοῦσαν τὰ Πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀλεξανδρείας. Εἰς αὐτὰ εἶχαν προστεθῆ καὶ οἱ ἀνεξάρτητες ἐκκλησίες τῆς Κύπρου καὶ τῆς Γεωργίας. Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία ἀνῆκε διοικητικῶς εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εὐτυχῶς ὅμως γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τοὺς χρόνους αὐτοὺς τῆς δουλείας, διετήρησε κάποια σχετικὴ ἐλευθερία. Ἔτσι, ὀλόκληρη τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀντιπροσωπεύει τώρα τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ χάρις εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν, ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανισμὸς δὲν ἔσβησε ὅπως θὰ ἰδοῦμε ἀμέσως παρακάτω.

α) Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἐνῶ ὅλοι ἐπίστευαν πὼς μετὰ τὴν ἄλωσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως θὰ ἔσβηνε ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ Χριστιανοσύνη, ὁ Μωάμεθ Β΄ ὁ Κατακτητῆς, γιὰ πολιτικούς καὶ θρησκευτικούς λόγους, δὲν ἠθέλησε νὰ καταργήσῃ ἐντελῶς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐβλεπε πὼς ἦτο ἀδύνατον νὰ κάμῃ Μωαμεθανοὺς τόσα ἑκατομμύρια

Χριστιανῶν καὶ πὼς ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνον νὰ προσβάλλῃ τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν.

Οἱ Χριστιανοὶ θὰ ἐξεγείροντο καὶ θὰ τοῦ ἐπροξενούσαν ταραχές, πρᾶγμα ποῦ δὲν συνέφερε εἰς τὴν Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν. Ἐπίσης, ὑπῆρχε φόβος, ἐὰν καταργούσε τὸν Χριστιανισμόν, μίαν ἡμέραν οἱ Χριστιανοὶ τῆς Δύσεως νὰ ἐξεγείροντο ἐναντίον του καὶ νὰ τοῦ ἐκήρυτταν τὸν πόλεμον, γιὰ νὰ ἐλευθερώσουν τοὺς ὁμοθρήσκους των ποῦ εἶχε ὑποδουλώσει.

Τὸ συμφέρον του λοιπόν, γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἦτο νὰ διατηρήσῃ τὸν Χριστιανισμόν τῆς Ἀνατολῆς καὶ νὰ εὐνοήσῃ μάλιστα καὶ τὴ θρησκευτικὴν διαίρεσιν ποῦ εἶχαν μεταξὺ των οἱ Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Δύσεως.

Γι' αὐτὸ ἐσκέφθη, πὼς ἔπρεπε νὰ διορίσῃ Πατριάρχην ἄνθρωπον ποῦ νὰ εἶναι κατὰ τῆς ἐνώσεως καὶ νὰ θέλῃ τὸ σχίσμα.

Τέτοιος εἰς τὰ πρῶτα χρόνια τῆς δουλείας ἦτο ὁ Γεώργιος Σχολάριος, ἄνθρωπος μορφωμένος καὶ μὲ μεγάλη ἐπιρροὴ εἰς τοὺς Χριστιανούς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἐξέλεξε ὁ Μωάμεθ γιὰ νὰ χειροτονηθῇ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ πραγματικά, ὅσοι κληρικοὶ ἀπέμειναν ἀπὸ τὴν σφαγὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ ἐξέλεξαν Πατριάρχην των τὸν Γεώργιον Σχολάριον, ποῦ ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκλογὴν του ἔλαβε τὸ ἐκκλησιαστικὸν ὄνομα Γεννάδιος.

Ὁ Σουλτάνος ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν αὐτὴν καὶ γιὰ νὰ δείξῃ εἰς αὐτὸν τὴν εὐνοϊάν του, τὸν ἐκάλεσε εἰς τὸ παλάτι.

Ἐκεῖ τὸν ἐδέχθη μὲ πολλὰς τιμὰς καὶ ὅταν ἔφυγε κατῆλθε ὁ ἴδιος νὰ τὸν ξεπροβοδίσῃ. Τοῦ ἐτοίμασε ὀλόλευκο ἄλογο, τὸν ἐβοήθησε ν' ἀνεβῆ καὶ τοῦ ἐχάρισε μάλιστα καὶ χρυσὴν ποιμαντορικὴν ράβδον.

β) Τὰ προνόμια.

Ἦστερα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν, ὁ Σουλτάνος ἔδωσε εἰς τὸν Πατριάρχην διάφορα προνόμια ποῦ τὸν ἔκαμαν ἀνώτατον ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, γι' αὐτὸ καὶ ὠνομάζετο Ἐθναρχῆς. Τὰ σπουδαιότερα προνόμια ἦσαν τὰ ἑξῆς :

Ὁ Πατριάρχης ἀνέλαβε νὰ διοικῇ ὅλες τὶς Ἐκκλησίες καὶ τὰ μοναστήρια καὶ νὰ διορίζῃ καὶ νὰ παύῃ ἐπισκόπους καὶ ἀρχιεπισκόπους.

Ἦτο ἀνώτατος δικαστὴς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ ἤμποροῦσε νὰ λύνη ὅλες τὶς πολιτικὰς διαφορὰς του.

Είχε τὸ δικαίωμα ἡ Ἐκκλησία νὰ διατηρήσῃ ὅλους τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια, χωρὶς νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ κτίσῃ νέα.

Ὁ κλῆρος ἀνελάμβανε τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ, ἀποκτοῦσε φορολογικὴν ἐλευθερίαν καὶ πολλὰ ἄλλα.

Πολλὲς φορές ὅμως, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μωάμεθ, οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐσεβάσθησαν τὰ προνόμια αὐτὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ τὰ κατεπάτησαν, παρὰ τὶς διαταγὰς τοῦ Σουλτάνου. Πολλὲς ἐκκλησίες μετεβλήθησαν εἰς τζαμιά καὶ πολλοὶ Σουλτάνοι ἔπαυαν καὶ διώριζαν τὸν Πατριάρχη.

Ἀργότερα μάλιστα, ἔβαλαν βαρεῖς φόρους εἰς τοὺς Χριστιανούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ κεφαλικὸς φόρος ἢ χαράτσι. Χειρότερο ἀπ' ὅλα ὅμως ἦτο τὸ παιδομάζωμα, πού ἐγίνετο ἀπὸ χριστιανόπαιδα καὶ μὲ τὰ ὅποια ἔκαναν οἱ Τοῦρκοι τὰ τάγματα τῶν φοβερῶν Γενιτσάρων.

Παρ' ὅλες ὅμως τὶς ταπεινώσεις τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἔχασαν τὴν πίστιν των εἰς τὸν Θεόν των. Τὰ βάσανα αὐτὰ τοὺς ἐδυνάμωσαν θρησκευτικὰ περισσότερο, καὶ τοὺς ἐφανάτιζαν εἰς μεγάλο σημεῖον.

Ἡ κατάστασις αὐτὴ ἐκράτησε καὶ τὸν 18ον αἰῶνα, πού τὰ Χριστιανικὰ κράτη τῆς Δύσεως προώδευαν, ἐνῶ ἡ Τουρκικὴ Αὐτοκρατορία ἤρχισε στρατιωτικὰ νὰ χάνῃ ἔδαφος. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς ἤρχισαν ν' ἀνακουφίζονται.

Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ὅμως οἱ Τοῦρκοι ἔκαναν φοβερὰς σφαγὰς καὶ ἐκρέμασαν τὸν τότε Πατριάρχη Γρηγόριον τὸν Ε'.

Ὅταν ἠλευθερώθη ἀργότερα ἡ Ἑλλάς καὶ μαζί μὲ αὐτὴν καὶ ἄλλα χριστιανικὰ κράτη (Σέρβοι, Βούλγαροι, Ρουμάνοι κλπ.), οἱ Τοῦρκοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς Ὀρθόδοξους Χριστιανούς, πού ἦσαν εἰς τὸ κράτος των, νὰ ἐπιστρέψουν καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὶς ἐλεύθερες χριστιανικὰς πατρίδες των.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν παρέμεινε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μὲ ὀλίγους Χριστιανούς καὶ ἀπὸ τὸ 1922 διοικεῖ πολλὰς αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες, πού ἐδρεύουν σὲ ἐλεύθερα χριστιανικὰ κράτη. Ἄθικτα παρέμειναν καὶ τὰ ὑπόλοιπα Πατριαρχεῖα, πού ἀποτελοῦν τὴν Ὀρθόδοξον Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

35. Τὰ μοναστήρια κατὰ τὴν δουλείαν φύλακες τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ τῆς Θρησκείας.

Εἰς τὰ προνόμια πού ἔδωσε ὁ Σουλτάνος εἰς τὸν Πατριάρχη ἦσαν καὶ ἡ διατήρησις τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας.

Τὴν ἐποπτεῖαν τὴν ἀσκοῦσε ὁ κλῆρος.

Δυστυχῶς, ὅμως, οἱ κατακτηταί, ἀφοῦ δὲν ἐσεβάσθησαν τοὺς ναοὺς, ἔτσι δὲν ἐσεβάσθησαν καὶ τὰ σχολεῖα.

Ἐκλείσαν λοιπὸν τὰ σχολεῖα παντοῦ, γιὰ νὰ μείνη ὁ λαὸς ἀμόρφωτος.

Τὰ Ἑλληνόπουλα ὅμως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ποὺ ἐδιψοῦσαν γιὰ μόρφωσι, δὲν ἔμειναν μὲ σταυρωμένα χέρια. Νύκτα, καὶ μὲ τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, ἔτρεχαν μὲ χίλια καρδιοκτύπια εἰς τὰ κοντινὰ μοναστήρια. Ἐκεῖ τοὺς ἐπερίμενε κρυφὰ ἓνας καλόγηρος, γιὰ νὰ τοὺς διδάξῃ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, κάτω ἀπὸ τὸ τρεμάμενο φῶς τοῦ κανδηλιοῦ, μέσα εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία μὲ τὰ μεγάλα κόκκινα γράμματα καὶ τὶς σταλαματιές τῶν κεριῶν.

Ἀκόμη, οἱ καλόγηροι ἐδίδασκαν εἰς τὰ παιδιὰ τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν Πατρίδα των, τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ ἐκρατοῦσαν ἔτσι ἄσβεστη τὴ φωτιὰ τοῦ πόθου γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ σχολεῖα αὐτὰ ὠνομάσθησαν *Κρυφὰ Σχολεῖα* καὶ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὸ ἀπαθανάτισε ὁ ἔθνικός μας ζωγράφος *Νικόλαος Γκύζης*.

Εἰς αὐτὰ τὰ κρυφὰ σχολεῖα τῶν μοναστηριῶν διετηρήθη ἡ φλόγα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Χριστιανοσύνης καὶ εἰς αὐτὰ τὰ σχολεῖα προετοιμάσθη ἡ ἐλευθερία τοῦ Γένους.

Ἀργότερα, εἰς τὰ 1800, οἱ Τούρκοι ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ δημιουργήσουν σχολεῖα εἰς διάφορες κοινότητες.

Ἐπίσης ἰδρύθησαν καὶ πολλὲς θεολογικὲς σχολές, ὅπως εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὴν Χάλκην, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, εἰς τὸ Βουκουρέστιον, εἰς τὸ Βελιγράδιον καὶ εἰς ἄλλα μέρη.

Ἀπὸ τοὺς θεολόγους ποὺ ἐδίδαξαν εἰς τὶς σχολές αὐτές οἱ σπουδαιότεροι ἦσαν ὁ *Πηγᾶς*, ὁ *Κύριλλος ὁ 2ος*, ὁ *Λούκαρις*, ὁ *Μητροφάνης Κρητόπουλος*, ὁ *Δοσίθεος*, πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὁ *Μελέτιος*, μητροπολίτης Ἀθηνῶν, ὁ *Ἡλ. Μηνιάτης*, ὁ *Εὐγένιος Βούλγαρις*, ὁ *Νικηφόρος Θεοτόκης* κ.ἄ. ✓

36. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς Τούρκους, τὸ νέον Ἑλληνικὸν κράτος ἀπεφάσισε νὰ ρυθμίσῃ καὶ τὸ ζήτημα τῆς Ἐκκλησίας του καὶ τῆς διοικήσεώς της. Ἐπειδὴ, λοιπὸν, δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἔβη εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ποὺ ἦτο πολιτικὰ ὑποκείμενο εἰς τοὺς Τούρκους, ἀπεφάσισε ν' ἀποκτήσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία διοικητικὴν ἀνεξαρτησίαν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀποσπασθῇ ἔντελῶς ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Γιὰ τὸν σκοπὸν λοιπὸν αὐτὸν συνεκεντρώθησαν ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐλευ-
θέρας Ἑλλάδος εἰς τὸ Ναύπλιον, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1833, καὶ ἐκήρυξαν τὴν
Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος «δογματικῶς μὲν ἠνωμένην μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πα-
τριαρχεῖον καὶ μὲ κάθε ἄλλην Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, διοικητικῶς ὅμως αὐ-
τοκέφαλον».

Γιὰ τὴν διοίκησιν λοιπὸν τῆς αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας κατηρ-
τίσθη ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, πού τὴν ἀποτελοῦσαν πέντε ἐπίσκοποι καὶ μετεῖχε εἰς
αὐτὴν καὶ ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος, πού ἦτο ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Κράτους.

Τὸ Πατριαρχεῖον ἀργότερα, εἰς τὰ 1852, μὲ τὸν Συνοδικὸ Τόμο, δηλαδὴ
τὴν διαταγὴν του, ἀνεγνώρισε τὴν αὐτοδιοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ καθώ-
ρισε καὶ τὸν τρόπο τῆς διοικήσεώς της.

Ἀργότερα, καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1853, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐψήφισε νέον
Καταστατικὸν Χάρτην γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὸν νέον χάρτην διοικοῦσε τὴν Ἐκκλησίαν μας ἡ ἴδια Σύνοδος,
μὲ πρόεδρον πάντα τὸν Μητροπολίτη τῶν Ἀθηνῶν, πού ἦτο καὶ ἡ νέα πρω-
τεύουσα τῆς Ἑλλάδος. Ἐπίσης, εἰς ἔνδειξιν σεβασμοῦ, ἡ Ἐκκλησία μας προ-
μηθεύεται τὸ ἄγιον μῦρον ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἐπειδὴ ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τοῦ 1853 εἶχε πολλὰς ἐλλείψεις, οἱ δια-
φορὰς Ἑλληνικὰς Κυβερνήσεις, ἀφοῦ συνεννοήθησαν μὲ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, συ-
νέταξαν νέον Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας, πού ἰσχύει καὶ σήμερα.

Κατὰ τὸν νέον Καταστατικὸν Χάρτην, ἀνωτάτη καὶ ἐποπτεύουσα ἀρχὴ
τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἀνωτάτη αὐτὴ ἀρχὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ Ἑλ-
ληνικοῦ βασιλείου. Συνέρχεται μὲ πρόεδρον πάντοτε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθη-
νῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὅπως ἀποκαλεῖται σήμερα ὁ ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν,
τακτικά, κάθε πενταετίαν καὶ ἔκτακτα, ὅταν παρουσιασθῇ ἀνάγκη.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπάρχει
καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πού εἶναι ἡ ἀνωτάτη
διοικητικὴ ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ δευτέρα αὐτὴ ἀρχὴ ἐδρεύει διαρκῶς εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀποτελεῖται
ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ὡς πρόεδρον καὶ ἀπὸ
πέντε ἄλλους ἐπισκόπους. Οἱ ἐπίσκοποι αὐτοὶ καλοῦνται κάθε ἔτος κατὰ τὴν
σειρὰν τῆς χειροτονίας των.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος διοικεῖ τὴν Ἐκκλησίαν μας σύμφωνα μὲ τοὺς Ἐκκλη-
σιαστικοὺς κανόνας καὶ μὲ τὶς ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Εἰς τὶς συνεδριάσεις καὶ τῶν δύο συνόδων (Ἱεραρχίας καὶ Ἐκκλησίας)

παρευρίσκεται και ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Κράτους πού λέγεται Βασιλικὸς Ἐπίτροπος. Ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος ἐκφέρει τὴν γνώμην του εἰς τὰ διάφορα θέματα πού συζητοῦν αἱ σύνοδοι, ἐκτὸς τῶν θεμάτων ἐκείνων πού ἀφοροῦν τὴν πίστιν καὶ τὴ λατρεία, ἀλλὰ δὲν ἔχει δικαίωμα ψήφου.

Ἡ γνώμη τοῦ ἐπιτρόπου γράφεται εἰς ἰδιαίτερον βιβλίον πρακτικῶν.

Ἄλλες αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες.

Ὅπως ἔκανε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔτσι ἔκαναν καὶ ἄλλες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Θεωροῦνται λοιπὸν αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες, οἱ Ἐκκλησίες τῆς Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Κύπρου, Ἰβηρίας, Ἀλβανίας, Πολωνίας κ.ἄ.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας εἶναι καὶ αὐτὴ αὐτοκέφαλος. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸ 1870, ὁπότε ἠθέλησε νὰ ἔχῃ ἐπισκόπους Βουλγάρους, ἀκόμα καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ Πατριαρχεῖον τὴν ἐκήρυξε σχισματικὴ. Ἀπὸ τότε, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας τὴν διοικεῖ Ἐξάρχος πού ἔχει τὴν ἔδρα του εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

37. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα.

Τὰ ἄλλα τρία Πατριαρχεῖα—Ἱεροσολύμων, Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας—ἔζησαν μίαν πολύχρονην θρησκευτικὴν ζωὴν ἀξιόλογη. Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως ἔχασαν καὶ αὐτὰ τὴν αἰγλήν των ἀπὸ τοὺς διαφόρους λαοὺς πού διῆλθον ὡς κατακτητῆται ἀπὸ τὰ μέρη ἐκεῖνα.

Ἐτσι οἱ χριστιανικοὶ λαοὶ πού ἔμειναν εἰς τὰ μέρη αὐτά, ἄλλοι ἠναγκάσθησαν νὰ γίνουν Μωαμεθανοὶ κάτω ἀπὸ τὴν πίεσιν τῶν Ἀράβων καὶ ἄλλοι νὰ γίνουν αἰρετικοὶ (Καθολικοὶ ἢ Διαμαρτυρόμενοι) ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Σταυροφοριῶν, πού οἱ Φράγκοι κατέλαβον τὰ μέρη ἐκεῖνα.

α) Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας. Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας ἦτο τὸ ὀρμητήριον τοῦ Χριστιανισμοῦ γιὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀσίας.

Δυστυχῶς οἱ Ἀραβες ἐπέτυχον ν' ἀλλάξουν τὴν ἐλληνικότητα αὐτοῦ τοῦ Πατριαρχείου. Ἀπὸ τὸ 1899 ἐκλέγει ἀραβόφωνον Πατριάρχην.

Ἡ δικαιοδοσία του σήμερα, γιὰ τοὺς λόγους πού εἶπαμε, περιορίζεται εἰς τὴν Βηρυτόν, Δαμασκόν, Χαλέπιον καὶ Ἄδανα.

Ἡ διοίκησις του γίνεται ἀπὸ τὸν Πατριάρχην του καὶ δύο ἐπισκόπους βοηθοὺς του. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν πιστῶν φθάνει τις 300.000, πού ὁμιλοῦν τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν. Ἐδρα τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας εἶναι σήμερα ἡ Δαμασκός.

β) Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας. Καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας ἔχασε τὸ μεγαλεῖον του καὶ τὴν ἀκμὴ του, ἐξ αἰτίας τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Τούρκων. Οἱ πιστοὶ εἶναι ὀλίγοι σήμερα καὶ οἱ ἐπίσκοποι τοῦ κατέχουν μόνον ὀνομαστικὰς θέσεις. Ἡ διοίκησις τοῦ γίνεται ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας, πού προσφωνεῖται Πάπας καὶ Τρισκαιδέκατος Ἀπόστολος καὶ ἀπὸ μίαν σύνοδον 8 Ἐπισκόπων, ὅσες εἶναι καὶ οἱ ἐπισκοπικὰς περιφέρειαι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν τοῦ σήμερα φθάνει τὶς 140.000

γ) Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων. Τὸ πλέον ἀρχαιότερον ἀπὸ ὅλα τὰ Πατριαρχεῖα εἶναι τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων, πού ἰδρύθη εἰς τὰ ἅγια μέρη ὅπου ἔζησεν ὁ Θεάνθρωπος. Ὑπέφερε τὰ πάνδεινα ἀπὸ διαφορὰς ἐπιρροὰς τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν ρευμάτων (Καθολικισμὸς, Μωαμεθανισμὸς κλπ.) καὶ ἐπάλεψε γιὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ ζήσῃ. Ἡ ἐπιρροή τοῦ Πατριαρχείου αὐτοῦ ἐξαπλώνεται εἰς ὅλην τὴν Παλαιστίνην. Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων φέρει τὸν τίτλον τοῦ «Πατριάρχου τῆς Συρίας, Ἀραβίας, Πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἀγ. Σιῶν» καὶ μαζὶ μὲ 19 ἀρχιερεῖς καὶ μητροπολίτας ἀποτελεῖ τὴν σύνοδον πού διοικεῖ τὸ Πατριαρχεῖον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν τοῦ Πατριάρχου αὐτοῦ φθάνει τὶς 75.000 καὶ εἶναι οἱ περισσότεροι Ἀραβῶφωνοι.

Καὶ τὰ τέσσερα Πατριαρχεῖα εὐρίσκονται εἰς στενὴν σχέσιν μεταξύ των καὶ εἶναι ἐνωμένα μὲ τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Ἄλλες χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ ἄλλες Ἐκκλησίες πού ἔχουν ἀποσχισθῆ δογματικὰ ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ διαφοροὶ αἰρετικοί, φεύγοντες τὶς καταδιώξεις τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, πού εἶδαμε εἰς προηγούμενα κεφάλαια, κατέφευγαν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἄπλωναν τὶς ἰδέας των.

Ἔτσι ὑπάρχουν οἱ Ἐκκλησίες τῶν Νεστοριανῶν, Ἀρμενίων, Κοπτῶν, Ἰακωβιτῶν, Ἀβησσυνῶν καὶ Μαρωνιτῶν.

38. Ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις εἰς τὴν Δύσιν. Οἱ ἐκκλησίες τῶν διαμαρτυρομένων.

α) Ὁ ἐκπεσμὸς τῆς παντοδυναμίας τοῦ Πάπα — Μεταρρυθμισταί.

Εἰς προηγούμενα κεφάλαια εἶδαμε πῶς ἡ παντοδυναμία τοῦ Πάπα ἤρχισε νὰ κλονίζεται μετὰ τὸν 14ον αἰῶνα. Γιὰ νὰ συγκρατηθῆ ἡ παντοδυναμία τοῦ αὐτῆ ἐφευρέθη ἡ Ἱερά Ἐξέτασις, πού κάθε ἐχθρὸ τοῦ Πάπα τὸν ἐθεώρει αἰρετικὸ καὶ τὸν κατεδίκαζε εἰς τὸν διὰ τῆς πυρᾶς θάνατον.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως οἱ Χριστιανοὶ τῆς Δύσεως ἔβλεπαν τὸν ἠθικὸ ἐκπεσμό τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας των, ἔβλεπαν τὶς παρεκκλίσεις τοῦ ἀπὸ τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν τῶν γραφῶν καὶ ἀπὸ τὸν ἀγνὸν χριστιανικὸν βίον καὶ ἐζήτουν νὰ βάλουν κάποιον τάξι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐζήτουν τὴν καλλιτέρευσι τῶν πραγμάτων τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ὠνομάσθησαν μεταρρυθμισταὶ καὶ ἡ καλλιτέρευσις ποὺ ἐζήτουν *Μεταρρυθμισίς*.

Τοὺς πρώτους μεταρρυθμιστὰς ὁ Πάπας τοὺς κατεδίωξε ἄγρια καὶ τοὺς καταδίκασεν εἰς τὸν διὰ τῆς πυρᾶς θάνατον. Μεταξὺ αὐτῶν συγκαταλέγονται ὁ *Βίκλεφ*, ὁ *Οὔσος*, ὁ *Γερώννμος* καὶ ὁ *Σαβοναρόλας*.

Παρ' ὅλη ὅμως τὴν καταδίωξίν του, τὸ ρεῦμα τῶν μεταρρυθμιστῶν μεγαλύνει καθημερινὰ καὶ οἱ διάφοροι Πάπαι ἀδυνατοῦν νὰ τὸ ἐμποδίσουν γιὰ νὰ μὴν τοὺς παρασύρῃ. Ἀρχηγοὶ τῶν μεταρρυθμιστῶν γίνονται τώρα ὁ *Λούθηρος* εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ ὁ *Σβίγγλιος* καὶ ὁ *Καλβῖνος* εἰς τὴν Ἑλβετίαν. ✓

β) Λούθηρος—Προτεστάνται.

Ὁ Λούθηρος ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς μορφωμένους κληρικοὺς τῆς Δύσεως καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῆς Μεταρρυθμίσεως. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ἀϊσλέβεν τῆς Σαξωνίας τὸ 1483. Ἀπὸ μοναχὸς ἐχειροτονήθη ἱερεὺς καὶ εἰς τὰ 1508 ἔγινε καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βιττεμβέργης.

Μελετῶντας βαθειὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν εἶδε ἀμέσως τὶς μεγάλας διαφορὰς ποὺ ἐχώριζαν τὸν Καθολικισμό ἀπὸ τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως τὴν μετέδωσαν οἱ Ἀπόστολοι. Εἶδε τὶς διαφορὰς προσθήκας τῶν Παπῶν καὶ ἐσκέφθη νὰ καλλιτερεύσῃ καὶ νὰ διορθώσῃ τὰ σφάλματα αὐτὰ τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν ἀπόφασίν του αὐτῆ, γιὰ νὰ πολεμήσῃ τὸν Παπισμό, τὴν ἐξετέλεσε, ὅταν εἰς τὴν Βιττεμβέργην κατέφθασε ἓνας μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα *Τέτζελος*, ποὺ ἐπῶλει γιὰ λογαριασμό τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ 10ου *συχχωροχάρτια*.

Ὁ Πάπας αὐτὸς, γιὰ νὰ γεμίσῃ μὲ χρυσάφι τὸ παπικὸν ταμεῖον του, ἐξαπέστειλε τὸν Τέτζελο καὶ ἄλλους ἀντιπροσώπους του εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τῆς Εὐρώπης μὲ τὰ περίφημα συγχωροχάρτια. Ἦμποροῦσε, δηλαδὴ, ὁ κάθε Χριστιανὸς τῆς Δύσεως, δίδοντας ὀρισμένον ποσό, νὰ ἀγοράσῃ ἓνα τέτοιον χαρτί, μὲ τὸ ὅποῖον τοῦ ἐσυγχωροῦσε δῆθεν ὁ Θεὸς τὶς ἁμαρτίας.

Ὁ Λούθηρος, εὐρίσκοντας ἀφορμὴν τὸν ἐρχομὸν τοῦ Τέτζελου, ἐκάθισε καὶ ἔγραψε εἰς ἓνα χαρτί τὰ 95 ἄρθρα τῆς διδασκαλίας του.

Με αυτό εκατηρίαζε τὴ ζωὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ κατήγγειλε τὶς καταχρήσεις του, γι' αὐτὸ καὶ ἐκαλοῦσε τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς ἡγεμόνες τῆς Δύσεως νὰ κινηθοῦν γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὸν παπικὸ ζυγὸ καὶ νὰ κάνουν τὴν ποθητὴ μεταρρύθμισι τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ χαρτί αὐτό, ποῦ ἦτο τὸ «κατηγορῶν» τοῦ ἐναντίον τοῦ Πάπα, τὸ ἐκόλλησε τὸ πρῶν τῆς παραμονῆς τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων εἰς τὴν θύρα τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῆς πόλεως (31 Ὀκτωβρίου 1571) γιὰ νὰ τὸ διαβάσουν ὅλοι.

Ὁ Πάπας κατ' ἀρχάς, δὲν ἔδωσε καμμιά σημασία εἰς τὸ κίνημα τοῦ Λουθήρου. Ὅταν ὅμως ἔμαθε πῶς ὁ Λούθηρος ἀπέκτησ: ὄπαδούς καὶ πῶς τὸ κήρυμά του ἐξαπλωνόταν ἡμέρα μετὴν ἡμέρα, τοῦ ἔστειλε μιὰ βούλα (παπικὸν ἔγγραφο). Μ' αὐτὴν τὸν διέταξε ν' ἀρνηθῆ τὴν διδασκαλίαν του καὶ νὰ παρουσιασθῆ ἐντὸς 60 ἡμερῶν εἰς τὴν Ρώμην γιὰ νὰ ἀπολογηθῆ ἐμπρὸς του.

Ὁ Λούθηρος δὲν ὑπήκουσε εἰς τὴν παπικὴν διαταγὴν, καὶ ὁ Πάπας τοῦ ἔστειλε δεῦτερον ἔγγραφο μετὸν ἀφορισμὸν του. Ὁ Λούθηρος τότε, γιὰ νὰ δείξῃ πῶς ὁ Πάπας δὲν ἦτο παντοδύναμος, ὅπως τὸν ἐθεώρει ὁ λαός, τὸ ἔκαψε ἐμπρὸς εἰς τὸ πλῆθος καὶ εἰς τὴν μέση τῆς πλατείας τῆς Βιττεμβέργης.

Ἔτσι ἡ διδασκαλία τοῦ Λουθήρου ἐξηπλώθη γρήγορα καὶ ὁ Πάπας γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἐκάλεσε ἀμέσως συνέδρια τῶν ἡγεμόνων. Τὰ συνέδρια αὐτά, ποῦ ἔγιναν στὸ Βόρμς (1521) καὶ στὸ Σπάιρ (1529), ἀπεκήρυξαν τὴ μεταρρύθμισι καὶ ἔθεσαν εἰς διωγμὸν τὴν διδασκαλίαν καὶ τοὺς ὄπαδούς τοῦ Λουθήρου.

Ὁ Λούθηρος τότε καὶ οἱ ὄπαδοί του διεμαρτυρήθησαν, γι' αὐτὸ καὶ ὠνομά-

σθησαν Διαμαρτυρόμενοι ἢ Προτεστάνται, πού σημαίνει λατινικά τὸ ἴδιο.

Οἱ προτεστάνται ἢ διαμαρτυρόμενοι κατεδιώχθησαν σκληρὰ ἀπὸ τοὺς καθολικούς, πού τοὺς καθοδηγοῦσαν οἱ διάφοροι Πάπαι.

Τὸ χριστιανικὸν αἶμα ἐχύθη ἄφθονον καὶ προπαντὸς ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Λουθήρου. Εἰς ἓνα μῆνα, εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐσφάγησαν 60 χιλιάδες διαμαρτυρόμενοι. Ἡ σφαγὴ αὕτη ἔμεινε ἱστορικὴ μὲ τὸ ὄνομα «*Νύκτα τοῦ Αγίου Βαρθολομαίου*», γιατί ἡ σφαγὴ ἤρχισε ἀπὸ τὴν νύκτα ἐκείνη καὶ ἐκράτησε ἓναν ὁλόκληρο μῆνα.

Οἱ διωγμοὶ ἐσταμάτησαν μὲ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν. ✓

γ) Σβίγγλιος καὶ Καλβῖνος.

Τὸν ἴδιο χρόνο πού ὁ Λούθηρος ἐδίδασκε εἰς τὴν Γερμανίαν τὶς ἰδέες του, ἄλλος ἐχθρὸς τοῦ Παπισμοῦ ἐφάνη εἰς τὴν Ἑλβετίαν. Αὐτὸς ἦτο ὁ Σβίγγλιος, ἐφημέριος τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Ζυρίχης.

Ὁ Σβίγγλιος, λαμβάνοντας καὶ αὐτὸς ἀφορμὴ ἀπὸ τὰ συγχωροχάρτια τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Πάπα, ἤρχισε ἀπὸ τὸ 1519 νὰ κηρύττῃ τὴν Μεταρρύθμισιν εἰς τὴν Ἑλβετία.

Τὸ κήρυγμά του εὐρῆκε ἀπήχησιν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς χώρας του γρήγορα καὶ ἔφερε ἐμφύλιον πόλεμον.

Εἰς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἐφρονεύθη ὁ Σβίγγλιος (1531) καὶ τὸ ἔργο του τὸ ἐσυνέχισε ὁ Γάλλος Καλβῖνος.

Ὁ Καλβῖνος ἐξήπλωσε τὴν Μεταρρύθμισιν, καὶ ὅταν ἠσύχασαν τὰ πράγματα, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλβετίας ὀνομάσθη *Καλβινικὴ* ἀπὸ τὸ ὄνομά του.

Ἔτσι ὁ Λούθηρος καὶ ὁ Καλβῖνος μὲ τὴ διδασκαλία των ἔφεραν διάφορες ἀλλαγές εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ ἀλλαγές αὐτές ἢ μεταρρυθμίσεις ὠφέλησαν πολὺ τὸν Δυτικὸν κόσμον.

δ) Ἡ διδασκαλία τοῦ προτεσταντισμοῦ

Ὁ Λούθηρος μὲ τὴ διδασκαλία του ἔπεσε καὶ αὐτὸς εἰς βασικά σφάλματα ἐρμηνεύοντας κατὰ τὸν ἰδικὸν του τρόπον τὴν Χριστιανικὴν Διδασκαλίαν. Τὸ κυριώτερον σφάλμα του ἦτο ἡ μὴ ἀναγνώρισιν τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ὡς πηγῆς τῆς Χριστιανικῆς Διδασκαλίας. Ἔτσι τὸ σφάλμα του αὐτὸ τὸ ἠκολούθησαν καὶ πολλὲς ἄλλες Ἐκκλησίες τῆς Δύσεως πού ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμά του. Κυριώτερα σφάλματα τοῦ Προτεσταντισμοῦ εἶναι τὰ ἐξῆς :

1) Πηγή τῆς διδασκαλίας τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἶναι μόνον ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ὄχι καὶ ἡ Ἱερά Παράδοσις.

2) Ἡ λατρεία πρέπει νὰ τελεῖται εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ κάθε Χριστιανικοῦ λαοῦ.

3) Ἀπὸ τὰ ἑπτὰ μυστήρια τὰ πέντε εἶναι ἀπλῆς χριστιανικῆς τελετῆς καὶ μόνον τὸ βάπτισμα καὶ ἡ Θεία Εὐχαριστία μεταδίδουν τὴν θεία χάρι.

4) Εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας δὲν ἀναγνωρίζεται ἡ μετουσίωσις τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

5) Οἱ κληρικοὶ εἶναι ἀπλοὶ ὑπάλληλοι πού πρέπει νὰ ζοῦν ἄμεμπτον βίον. Εἰς αὐτοὺς ἀναγνωρίζονται δύο βαθμοὶ : Ὁ βαθμὸς τοῦ πρεσβυτέρου καὶ ὁ βαθμὸς τοῦ διακόνου.

6) Ἀναγνωρίζει ὡς ἑορτὲς μόνον τὶς Κυριακὰς καὶ τὶς ἑορτὲς ἐκεῖνες πού ἀναφέρονται εἰς τὸν Κύριον (Δεσποτικῆς ἑορτῆς).

39. Σύγχρονες αἱρέσεις — Χιλιασμός.

«Ὁ Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφήται ἐν τῷ λαῷ ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας».
(Πέτρο. Β').

Οἱ κίνδυνοι τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ἔσταμάτησαν ποτὲ ἀπὸ τὶς διάφορες αἱρέσεις καὶ τοὺς διαφόρους ψευδοπροφήτας. Εἰς προηγούμενα κεφάλαια, εἶδαμε πῶς τέτοιες αἱρέσεις ἐφανερῶθησαν ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ πῶς ἔφεραν μεγάλη σύγχυσι καὶ ἀναταραχὴ εἰς τὴν δευτέραν περίοδον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας μας.

Δυστυχῶς οἱ αἱρέσεις πού φέρουν σύγχυσι ἀνάμεσα εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ πολλοὺς τοὺς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν ὀρθὸ δρόμο τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἔσταμάτησαν καὶ οὔτε θὰ σταματήσουν. Ὁ Σατανᾶς ἐχθρεύεται πάντοτε τὸν Χριστιανισμόν καὶ καθημερινὰ θέλει νὰ τοῦ παρεμβάλλῃ ἔμπόδια.

Ὡς ἀρχὴ του ἔχει τὸ «διαίρει καὶ βασιλεύει» τοὺς ἀνθρώπους. Γι' αὐτό, κατὰ καιροὺς, εὐρίσκει ἀνθρώπους καταλλήλους γιὰ τοὺς σκοποὺς του καὶ τοὺς ἀνεβάζει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν γιὰ νὰ φέρουν τὶς ἐπιβλαβεῖς ἰδέες των εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ τοὺς κάμουν νὰ λοξοδρομοῦν ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Τέτοια αἱρέσεις εἰς τὰ χρόνια μας εἶναι π. χ. ὁ χιλιασμός.

Ὁ χιλιασμός εἶναι αἵρεσις πού ἐπρωτοφανερῶθη εἰς τήν Ἀμερικὴν κατὰ τὸ 1870. Ἰδρυτὴς τοῦ χιλιασμοῦ ἦτο κάποιος ἱερεὺς ἀμερικανὸς μὲ τὸ ὄνομα Ρῶσελ.

Ὁ Ρῶσελ ἀκολουθεῖ σχεδὸν τὶς ἴδιες ἰδέες πού ἀκολουθοῦσε ὁ Ἄρειος, καθὼς καὶ πλῆθος ἄλλων αἱρέσεων πού τὶς συνέλεξε καὶ ἔκαμε τὴν ἰδική του διδασκαλία. Κυριώτερα ἀρχὴ του εἶναι ὅτι δὲν παραδέχεται τὴν Ἁγία Τριάδα. Διδάσκει πὼς ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Θεὸς παρὰ τὸ τελειότερον κτίσμα τοῦ Θεοῦ.

Ἐπίσης δὲν παραδέχεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ πολλὰ ἄλλα, ὅπως ἀμέσως θὰ ἰδοῦμε.

Οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Ρῶσελ ὠνομάσθησαν μόνοι των *Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά* ἢ *Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν* καὶ ἰσχυρίζονται πὼς ἔλαβον προνόμιον ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ διακηρύξουν τὴν βλαβερὴ διδασκαλίαν των εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Οἱ κυριώτερες διδασκαλίαι των, πού φέρνουν σύγχυσι ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀπλοϊκοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς ἐξαταποῦν, εἶναι σχεδὸν οἱ παρακάτω :

- 1) Ὁ Θεὸς εἶναι μονὰς κατὰ τὴν ὑπόστασίν του.
- 2) Ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως Αὐτοῦ, ἀλλὰ εἶναι κτίσμα, τὸ ἀνώτερον καὶ τελειότερον κτίσμα του.
- 3) Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι δύναμις χωρὶς συνείδησιν καὶ ἐκπορεύεται καὶ ἀποστέλλεται εἰς τοὺς πιστοὺς ὄχι μονάχα ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς χιλιαστὰς.
- 4) Δὲν παραδέχονται τὴν ἀειπάρθενον Παναγίαν.
- 5) Δὲν παραδέχονται τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ αὐτὸ σῶμα, παρὰ μὲ ἄλλο, ἄυλο.
- 6) Δὲν παραδέχονται τοὺς Ἀγγέλους.
- 7) Δὲν παραδέχονται τὴν Κόλασιν καὶ τὸν Ἅδην.
- 8) Δὲν παραδέχονται τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.
- 9) Δὲν παραδέχονται τὴν ἁγίαν Μετάληψιν.
- 10) Δὲν παραδέχονται τοὺς Ἁγίους κλπ.

Χιλιασταὶ ὠνομάσθησαν γιατί ἐπίστευαν πὼς ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θὰ ἐγίνετο μετὰ χίλια ἔτη. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν των, ἡ καταστροφή τοῦ κόσμου θὰ ἤρχιζε τὸ 1925 καὶ θὰ ἐτελείωνε τὸ 1926. Ἀπὸ ὅλον τὸν πληθυσμὸ τῆς γῆς θὰ ἐχάνοντο τὰ δύο τρίτα του καὶ οἱ ὑπόλοιποι, μαζὶ μὲ τοὺς νεκροὺς πού θὰ ἀνασταίνοντο, θὰ ἔζων αἰωνίως. Ἡ γῆ θὰ μετετρέπετο εἰς ἐπίγειον παράδεισον καὶ ὁ κάθε ἓνας τότε θὰ ἔζη μίαν ζωὴν εὐτυχισμένην μὲ χίλιες δύο ἀπολαύσεις.

Ἡ ἀνόητη αὐτὴ διδασκαλία τῶν δὲν ἀλήθευσε γιατί ἐπέρασαν τὰ ἔτη πού εἶχαν ὀρίσει πὼς θὰ γίνη. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως οἱ χιλιασταὶ πιστεύουν εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν κατὰ τὴν ἰδικόν τῶν τρόπον, πού εἶπαμε παραπάνω.

Δυστυχῶς οἱ Χιλιασταὶ ἢ Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν ἢ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, ὅπως ὀνομάζονται, διαθέτουν ἄφθονα χρήματα καὶ κυκλοφοροῦν χιλιάδες φυλλάδια καὶ βιβλία.

Τὰ διαθέτουν δωρεὰν γιὰ νὰ τὰ διαβάζη καὶ παρασύρεται ὁ ἀπλοϊκὸς κόσμος.

Εἰς τὴν Πατρίδα μας, τὴν αἴρεσι τοῦ χιλιασμοῦ τὴν ἔφεραν μερικοὶ μετανάσται τῆς Ἀμερικῆς πού ἐπληρώθησαν γι' αὐτὸν τὸ σκοπὸ καὶ οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχαν σταθερὴ πίστι εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν. Τὰ θύματα τοῦ χιλιασμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα εὐτυχῶς εἶναι πάρα πολὺ λίγα. ✓

40. Οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες σήμερον.

Σήμερον τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν ἀποτελεῖ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας, τῶν Ἱεροσολύμων καὶ διάφορες Ἐκκλησίες, ὅπως τῆς Ἑλλάδος, Κύπρου καὶ ἄλλες.

Κάθε Πατριαρχεῖον ὡς αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία ἔχει ἀπόλυτον ἐλευθερίαν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησίν του. Ἀπέναντι ὅμως τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ἀναγνωρίζουν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς κεφαλὴν καὶ αὐτὲς ἀποτελοῦν τὰ μέλη.

Πρωτεῖα ἀναγνωρίζονται εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐπειδὴ σήμερα ὁ κόσμος ἄλλαξε πολὺ καὶ πολλὰ προβλήματα ἐδημιουργήθησαν εἰς τὰ πράγματα τῆς Ὁρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, πού κάθε μιὰ Ἐκκλησία δὲν ἔμπορεῖ νὰ λύνη μόνη της, γι' αὐτὸ ἐκράτησε σκέψις εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον νὰ ἐγίνετο μιὰ Σύνοδος.

Γιὰ νὰ γίνη ἡ Σύνοδος ἔπρεπε νὰ προηγηθῇ μιὰ Προσύνοδος, πού θὰ ἐλάμβανε ἀποφάσεις περὶ τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, πού θὰ τίς ἐπεκύρωνε ἡ Πανορθόδοξος Σύνοδος.

Δυστυχῶς, ὁ δεῦτερος παγκόσμιος πόλεμος δὲν ἄφησε νὰ συγκληθῇ ἡ Σύνοδος καὶ ἡ Προσύνοδος. Συνῆλθε ὅμως τὸν Ἰούνιο τοῦ 1930 εἰς τὴν μονὴν Βατοπεδίου, τοῦ Ἁγίου Ὁρους, μιὰ πανορθόδοξος ἐπιτροπὴ πού συνέταξε ἓνα πῖνακα τῶν θεμάτων τὰ ὁποῖα θὰ συνεζήτει ἡ Προσύνοδος.

Εἰς τὴν Πανορθόδοξον αὐτὴν Ἐπιτροπὴν ἔλαβαν μέρος ἀντιπρόσωποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ἀλεξανδρείας, Ρουμανίας καὶ Σερβίας καθὼς καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος, Κύπρου καὶ Πολωνίας.

Θέματα ποὺ ἐπρόκειτο νὰ συζητηθοῦν ἦσαν τὰ ἑξῆς :

Στενωτέρα σχέσις τῶν Ἐκκλησιῶν, μὲνῶσις καὶ ὀργάνωσις τοῦ Κλήρου, καταπολέμησις τῆς ἀθεΐας καὶ τῆς ἀσεβείας. Σχέσις μετ' ἄλλας, μὴ Ὀρθόδοξας Ἐκκλησίας. Ὀργάνωσις ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ πολλὰ ἄλλα. ✓

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ—ΠΡΟΣΕΥΧΕΣ

Εἰς τὸ ὄνομα.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Βασιλεῦ Οὐράνιε.

Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ πανταχοῦ παρών καὶ τὰ πάντα πληρῶν, ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν καὶ ζωῆς χορηγός, ἐλθέ καὶ σκηνώσον ἐν ἡμῖν καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος καὶ σῶσον, ἀγαθέ, τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἅγιος ὁ Θεός.

Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ νῦν, καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Παναγία Τριάς.

Παναγία Τριάς, ἐλέησον ἡμᾶς. Κύριε, ἰλάσθητι ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, συγχώρησον τὰς ἀνομίας ἡμῶν. Ἄγιε, ἐπίσκεψαι καὶ ἴασαι τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἕνεκα τοῦ ὀνόματός σου. Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον.

Πάτερ ἡμῶν.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Ὅτι Σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεί καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε.

Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε, κεχαριτωμένη Μαρία· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναίξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι Σωτήρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

α) Τί εἶναι Ἐκκλησιαστική Ἱστορία-Πηγές	Σελ. 3
β) Διαίρεσις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας	» 4

ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1. Ἡ κατάστασις τῶν ἀνθρώπων μέχρις ὅτου ἐνεφανίσθη ὁ Χριστός καὶ ἡ ἴδρυσις τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας	» 5
2. Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκ- κλησία	» 6
3. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν-Φυλάκισις τῶν Ἀποστόλων	» 9
4. Οἱ ἑπτὰ Διάκονοι καὶ ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ Στεφάνου	» 11
5. Ὁ Φίλιππος	» 13
6. Ὁ Παῦλος καλεῖται ἀπὸ τὸν Χριστὸν νὰ γίνῃ Ἀπόστολος	» 13
7. Ὁ Παῦλος ἀρχίζει τὸ κήρυγμά του. Καταδιώξεις του ἀπὸ τοὺς Ἑ- βραίους	» 15
8. Πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου	» 16
9. Δευτέρα ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου	» 17
α) Ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Φιλίππους	» 17
β) Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην	» 18
γ) Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Βέρροϊαν	» 19
δ) Ὁ Παῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας	» 19
ε) Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον	» 20
10. Τρίτη καὶ τετάρτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου	» 21
11. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος	» 24
12. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας	» 25
13. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι	» 26
14. Ὁργανισμὸς τῶν πρώτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν—Διοίκησις αὐτῶν	» 31
15. Ἀποστολικὴς Ἐκκλησίαις-Σχέσεις αὐτῶν	» 32
16. Ἐμπόδια εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ	» 33
17. Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν-Μάρτυρες	» 35
α) Ὁ διωγμὸς τοῦ Νέρωνος	» 36
β) Οἱ διωγμοὶ ἐπὶ Δομιτιανοῦ	» 36
γ) Ὁ διωγμὸς τοῦ Τραϊανοῦ (Μαρτύριον τοῦ Ἰγνατίου)	» 37
δ) Ὁ διωγμὸς ἐπὶ Ἀντωνίου Πίου (Μαρτύριον Πολυκάρπου)	» 37

ε) 'Ο διωγμός ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (Οἱ μεγαλομάρτυρες Γεώργιος καὶ Δημήτριος)	Σελ. 38
---	---------

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

18. 'Ο Μέγας Κωνσταντῖνος προστάτης τῆς νέας θρησκείας	» 42
α) Τὸ Λάβαρον	» 42
β) 'Ο θρίαμβος τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας	» 43
γ) 'Ο Τίμιος Σταυρὸς καὶ ἡ 'Αγία 'Ελένη	» 44
19. Αἰρέσεις-Οἰκουμενικαὶ σύνοδοι	» 45
α) 'Η πρώτη Οἰκουμενικὴ σύνοδος καὶ ἡ ἀίρεσις τοῦ 'Αρείου	» 45
β) Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως	» 47
γ) Δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος- 'Η ἀίρεσις τοῦ Μακεδονίου	» 48
20. Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς 'Εκκλησίας	» 48
α) 'Ο Μέγας 'Αθανάσιος	» 49
β) 'Ο Μέγας Βασίλειος	» 50
γ) Γρηγόριος Ναζιανζηνὸς	» 52
δ) 'Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος	» 54
ε) Οἱ Τρεῖς 'Ιεράρχαι	» 56
21. 'Ιουλιανὸς ὁ Παραβάτης	» 56
22. Θεοδοσίος ὁ Α' καταδιώκει τοὺς ἐθνικοὺς	» 57
23. 'Ο 'Ιουστινιανὸς καὶ ἡ κτίσις τῆς 'Αγ. Σοφίας	» 58
24. 'Ηράκλειος καὶ ὁ 'Ακάθιστος Ὕμνος	» 60
25. 'Ηθὴ τῶν Χριστιανῶν. Ἀσκητικὸς καὶ μοναχικὸς βίος	» 61
α) Τὰ ἤθη τῶν Χριστιανῶν	» 61
β) Πρῶτοι ἀσκηταὶ	» 63
γ) 'Αγιος Ἀντώνιος	» 63
δ) Μοναχικὸς βίος	» 64
26. Εἰκονομάχοι καὶ ἡ Κυριακὴ τῆς 'Ορθοδοξίας	» 65
α) Εἰκονομάχοι-Εἰκονολάτραι	» 65
β) Κυριακὴ τῆς 'Ορθοδοξίας	» 66

ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

27. 'Η διοικήσις τῆς 'Εκκλησίας μας κατὰ τὴν Γ' περίοδο	» 68
28. Οἱ παράλογες ἀξιώσεις τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης	» 69
29. 'Ο Πατριάρχης Φώτιος καὶ τὸ σχίσμα	» 70
30. Τὸ ὀριστικὸν σχίσμα τῆς 'Εκκλησίας	» 71
31. 'Ο ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων καὶ Ρώσων	» 72
α) 'Ο ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων	» 72
β) 'Ο ἐκχριστιανισμὸς τῶν Ρώσων	» 73
32. Ἀπόπειρες διὰ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς 'Εκκλησίας	» 74
33. 'Η Παπικὴ 'Εκκλησία εἰς τὴν Γ' περίοδον-Οἱ καινοτομίαι	» 75

ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

34.	Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας-Ἄ Οἰκ. Πατριάρχης καὶ τὰ προνόμια	Σελ.	78
	α) Ἄ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης	»	78
	β) Τὰ προνόμια	»	79
35.	Τὰ μοναστήρια κατὰ τὴν δουλείαν φύλακες τῆς ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρησκείας	»	80
36.	Ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους	»	81
37.	Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα	»	83
38.	Ἡ Ἐρησκευτικὴ μεταρρυθμισίς εἰς τὴν Δύσιν. Οἱ ἐκκλησίες τῶν διαμαρτυρομένων	»	84
	α) Ἄ ἐκπεσμός τῆς παντοδυναμίας τοῦ Πάπα-Μεταρρυθμισταὶ	»	84
	β) Λούθηρος-Προτεστάνται	»	85
	γ) Σβίγγλιος καὶ Καλβίνος	»	87
	δ) Ἡ διδασκαλία τοῦ προτεσταντισμοῦ	»	87
39.	Σύγχρονες αἱρέσεις-Χιλιασμός	»	88
40.	Οἱ ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίες σήμερον	»	90
	Παράρτημα	»	92

Β' ἔδαφινος 42 κεφα
 λαια, 40 βιβλίους, 20
 γύρα

τέλος

024000027948

Ψηφιοποιήθηκε στο πλαίσιο της Εθνικής Εκπαιδευτικής Πολιτικής

~~Παραχ~~

~~Παραχ~~

~~Παραχ~~

~~Παραχ~~

Παραχ

Παραχ δια μέσα αμφι δία

ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΔΙΚΙΩΤΗ
 "Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ"

ΣΤΑΔΙΟΥ 41 - ΑΘΗΝΑΙ - ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6

ΤΑΞΙΣ Α' - Β'

- No. 1. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Α.-Β.!
- » 2. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ Β.!

ΤΑΞΙΣ Γ' - Δ'

- No. 3. ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ Γ.!
- » 4. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Γ.!
- » 5. ΕΛΛΗΝΕΣ ΗΡΩΕΣ Γ.!
- » 6. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Γ.!
- » 7. ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑ Γ.!
- » 8. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Γ.!
- » 9. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ ΓΔ.!
- » 10. ΓΕΩΓΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΔ.!
- » 11. ΧΑΡΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΔ.!
- » 12. ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ Δ.!
- » 13. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Δ.!
- » 14. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ Δ.!
- » 15. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Δ.!
- » 16. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Δ.!

ΤΑΞΙΣ Ε' - ΣΤ'

- No. 17. ΕΚΚΛΗΣ. ΙΣΤΟΡΙΑ Ε.!
- » 18. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ε.!
- » 19. ΧΑΡΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΝ Ε.!
- » 20. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ Ε.!
- » 21. ΦΥΣ. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ Ε.!
- » 22. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ε.!
- » 23. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ ΕΣΤ.!
- » 24. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΕΣΤ.!
- » 25. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΣΤ.!
- » 26. ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ ΕΣΤ.!
- » 27. ΑΓΩΓΗ ΠΟΛΙΤΟΥ Ε.!
- » 28. ΑΓΩΓΗ ΠΟΛΙΤΟΥ ΣΤ.!
- » 29. ΛΕΙΤΟΥΡ. ΚΑΤΗΧΗΣ ΣΤ.!
- » 30. ΝΕΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΣΤ.!
- » 32. ΓΕΩΓΡ. ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤ.!
- » 31. ΧΑΡΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤ.!
- » 33. ΦΥΣ. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΤ.!
- » 34. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤ.!

• Συγγραφεὺς οἱ ἀριστοὶ τῶν δοκίμων Ἑλλήνων συγγραφεῶν βοηθητικῶν βιβλίων • Περιεχόμενον σύμφωνα με τὰς νεωτέρας παιδαγωγικὰς ἀντιλήψεις, εὐληπτόν καὶ μεθοδικόν • Εἰκονογράφεισ· μονοτάπη • Ἐκτύπωσις ὈΦΘΙΣΤ μετ' ἐξώφυλλα ἐξά- χρωμα καὶ πολύχρωμοι οἱ ἐσωτερικοὶ σελίδες • Σχήμα πρακτικόν. • Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ ἐπὶ λευκοῦ χαρτοῦ. • Τιμαὶ αἰ συνήδεις.

Αἱ καλύτεραι καὶ καλλιτεχνικώτεραι ἑλλη- νικαὶ σχολικαὶ ἐκδόσεις μέχρι σήμερον.